

History By Sachin Gulig

Short Notes

इतिहास

Batch जॉईन करण्यासाठी
App Download करा

History By Sachin Gulig

Contact

9545600535

History4all

सचिन गुळीग

MA, Mphil, NET, PhD(A)

• महत्वाचे ऐतिहासिक कायदे (1773 ते 1853)- 1

- **1773 चा रेग्युलेटिंग अॅक्ट (नियामक कायदा)**
- 1 ऑक्टोबर 1773 - नियंत्रणाचा कायदा मंजूर
- सर्वोच्च न्यायालय
- **1784 चा पिट्स कायदा:- (Pits India Act)**
- नॉर्थ - फॉक्स सरकार
- पंतप्रधान पिट यांनी जानेवारी 1784 मध्ये कंपनीसंबंधी विधेयक सादर केले
- या कायद्यास विल्यम पिट्सचा भारताविषयी कायदा म्हणतात.
- बोर्ड ऑफ कंट्रोल (6 सदस्य)

संचालक मंडळ (24 सदस्य)

- **सनदी कायदे (1793 - 1853)**
- **1793 चा पहिला सनदी कायदा**
- 1813 चा दुसरा सनदी कायदा
- 1833 चा तिसरा सनदी कायदा
- 1853 चा चौथा सनदी कायदा
- **चार्टर अॅक्ट किंवा सनदी कायदा (1793 - 1853)**

कंपनी शासनाचा काळ 1793 - 1857 असा होता.

- **1793 चा पहिला सनदी कायदा : (First Charter Act)**
- **1813 चा दुसरा चार्टर अॅक्ट / सनदी कायदा : (Second Charter Act)**
- यातून 1813 आज्ञापत्र मंजूर करून मुक्तता धोरण स्वीकारले.
- 20 वर्षांची मुदत वाढ 30 एप्रिल 1853 पर्यंत दिली.
- **1833 चा तिसरा चार्टर अॅक्ट / सनदी कायदा : (Third Charter Act)**
- या कायद्याने बंगालच्या ग.ज. ला भारताचा ग.ज. बनवला.
- 1833: विल्यम बेंटिक हा भारताचा पहिला गवर्नर होय.
- कौन्सिलमध्ये कायदा अधिकारी म्हणून एकाची नेमणूक केली. (लॉर्ड मेकॉले)
- **1853 चा चौथा चार्टर अॅक्ट / सनदी कायदा : (Fourth Charter Act)**
- संचालकांची संख्या 18 केली : 10 वर्षासाठी सम्राटाकडून 6 तर

• घटनात्मक विकासाचे कायदे (1858 ते 1947)-2

- 1858 चा भारत शासन कायदा (Govt. Of India Act - 1858)
- तरतुदी :
- संचालक मंडळ व नियंत्रक मंडळ प्रथमतः बरखास्त
- भारतमंत्री हे पद तयार केले
- ग. ज. ऐवजी भारताचा व्हाईसरॉय पदनिर्मिती (दोन्ही जबाबदाऱ्या एकाच व्यक्ती कडे)
- राणीचा जाहीरनामा : (1 Nov 1858) राणी व्हिक्टोरिया इलाहाबाद डर्बी द्वारा लिखित जाहीरनामा 1 Nov 1858 रोजी लॉर्ड कनिंग यांनी जाहीर केला.
- **महत्वाचे परिषद कायदे 1861 ते 1909**
- 1861 चा पहिला सनदी कायदा
- **1892 चा दुसरा**
- 1909 चा तिसरा

• **1861 चा पहिला परिषद कायदा (Council Act Of 1861)**

- केंद्रीय विधी मंडळात(6 - 12)
- प्रांतीय कायदे मंडळात 4 - 8)
- बॉम्बे, मद्रास, बंगाल प्रांतात विधिमंडळ, हे पहिले कायदेमंडळ.
- **1892 चा दुसरा परिषद कायदा (Council Act Of 1892)**
- शिफारस: सर जॉर्ज चीझनी
- केंद्रीय विधिमंडळात 6 - 12 10 ते 16 सदस्य बनवले,
- प्रांतीय मंडळात 4 - 8 8 ते 20 सदस्य बनवले.
- Morle - Minto Reform Act
- मार्ले मिंटो सुधारणा - कायदा तिसरा परिषद कायदा
- भारतमंत्र्यांच्या आदेशानुसार लॉर्ड मिंटोने सर अरुंडेल यांच्य
- भारतीय सदस्य : गो. कृ. गोखले
- गवर्नर जनरल + 7 कार्यकारी मंडळाचे सभासद = 8
- भारतमंत्र्यांच्या इंडिया कॉन्सिल : के.जी. गुप्ता सय्यद हुसेन बिलग्रामी
- त्यानुसार रायपूरचे 'लॉर्ड सत्येंद्र प्रसन्न सिन्हा' यांची नेमणूक करण्यात आली.

- **मॉटेग्यू - चेम्सफर्ड सुधारणा कायदा 1919**
- इंग्लंडमध्ये हाय कमिशनर फॉर इंडिया पद निर्मिती
- अध्यक्ष निवड
- 1919 च्या कायद्याने भारतमंत्र्यांचा पगार इंग्लंडच्या तिजोरीतून सुरू केला.
- **भारत शासन कायदा (Govt. Of India Act – 1935)**
- 1935 चा कायद्याची वैशिष्टे
- केंद्रात द्विदल राज्यपद्धती
- **तरतूदी**
- 1935 च्या कायद्याने संघराज्याची निर्मिती केली.
- संघराज्याच्या न्यायालयाची स्थापना या कायद्याने केली.
- या कायद्याने जवळजवळ 14 टक्के लोकांना मताधिकार मिळाला.
- 1935 च्या कायद्याने केंद्रीय, राज्य व संयुक्त अशा तीन सूच्या निर्माण केल्या.
- RBI ची स्थापना

कर्नाटक युद्ध

वर्ष	कारण	तह
1) पहिले युद्ध (1746 – 48) फ्रेंच 🇫🇷	ऑस्ट्रीयाच्या उत्तराधिकारी यांच्या मुद्द्यावरून	ऑक्स लॉ ऑपेलचा तह
2) दुसरे युद्ध (1749 – 54) इंग्रज 🇬🇧	डुप्ले → चंदासाहेब → मुजफ्फरजंग	पॉडीचेरी तह
3) तिसरे युद्ध (1756 – 65)	इंग्रज → अन्वरुद्दीन + नासिरजंग सम्रवर्षीय युद्ध	पॅरिसचा तह

संपर्क :- 9545600535

Join Telegram: @History4all

- ✓ प्रथम इंग्रज म्हैसूर : लॉर्ड वेरेलास्त
- ✓ द्वितीय इंग्रज म्हैसूर : वॉरेन हेस्टिंग
- ✓ तिसरे इंग्रज म्हैसूर : लॉर्ड कोर्नवालीस
- ✓ चौथे इंग्रज म्हैसूर : वेलस्ली

तैनाती फौज स्वीकारणारे

- हैदराबाद: 1798, म्हैसूर: 1799 तंजावर: 1799,
- सुरत: 1799 कर्नाटक: 1801, अवध: 1801
- पेशवा : 1802, भोसले: 1803 शिंदे: 1803

MPSC
गट ब व गट क
परीक्षांकरिता सर्व विषयांचा
समावेश असणारी
**AGGREGATE
BATCH 2025**

सुरुवात
सोमवार, 10 फेब्रुवारी 2025
वेळ : सकाळी 9:30 वाजता

- ▶ मराठी
- ▶ इतिहास
- ▶ राज्यव्यवस्था
- ▶ इंग्रजी
- ▶ भूगोल
- ▶ सामान्य
- ▶ अंकगणित
- ▶ सांख्यिकी
- ▶ विज्ञान
- ▶ बुद्धिमत्ता
- ▶ अर्थव्यवस्था
- ▶ चालू घडामोडी

या सर्व विषयांचे सखोल व
परीक्षाभिमुख मार्गदर्शन

टीम बी. एन. अकॅडमी

ऑफलाईन

इंदुलाल कॉम्प्लेक्स,
शास्त्री रोड, नवी पेठ, पुणे

📞 75 17 34 58 10

बी.एन.
अकॅडमी, पुणे
Only For MPSC Exams

ऑनलाईन

AMOL PATIL
हे APP Google Play वरून
डाऊनलोड करा

📞 81 80 029 385

सचिन सर

9545600535

गव्हर्नर, गव्हर्नर जनरल व्हाईसराय

बंगालचे गव्हर्नर

- रॉबर्ट क्लाइव (1757 - 60)
- हॉलवेल (1760)
- वेन्सीटार्ट (1760 - 1765)
- रॉबर्ट क्लाइव (1765 - 1767)
- बरेलास्ट (1767 - 69)
- कार्टीयर (1769 - 72)
- वॉरेन हेस्टिंग्ज (1772 - 74)

बंगालचे गव्हर्नर जनरल

- वॉरेन हेस्टिंग्ज (1774 - 1775)
- जॉन मॅकफरसन (1785 - 86)
- लॉर्ड कॉर्नवॉलीस (1786 - 93)
- जॉन शोअर् (1793 - 98)
- सर ए क्लार्क (1798)
- रिचर्ड वेलस्ली (1798 - 1805)
- लॉर्ड कॉर्नवॉलीस (1805)
- जॉर्ज बालो (1805 - 1807)
- लॉर्ड मिंटो (1807 - 1813)
- लॉर्ड हेस्टिंग्ज (1813 - 1823)
- जॉन एडम्स (1823)
- लॉर्ड एक्सहर्ट (1823 - 28)
- विल्यम बेली (1828)
- विल्यम बेंटिक (1828 - 33)

भारताचे गव्हर्नर जनरल

- चार्ल्स मेटकॉफ (1835 - 36)
- लॉर्ड ऑक्लेंड (1836 - 42)
- लॉर्ड एलनबरो (1842 - 44)
- लॉर्ड हार्डिंग्स प्रथम (1844 - 48)
- लॉर्ड डलहौसी (1848 - 56)
- लॉर्ड कॅनिंग (1856 - 58)

भारताचे व्हाईसरॉय

- लॉर्ड कॅनिंग (1858 - 62)
- लॉर्ड एल्जीन I (1862 - 64)
- सर जॉर्ज लॉरेन्स (1864 - 69)
- लॉर्ड मेयो (1869 - 72)
- लॉर्ड लिटन (1876 - 80)
- लॉर्ड रिपन (1880 - 84)
- लॉर्ड डफरीन (1884 - 1888)
- लॉर्ड लेंसडाउन (1888 - 94)
- लॉर्ड एल्जीन II (1894 - 99)
- लॉर्ड कर्जन (1899 - 1905)
- लॉर्ड मिंटो दुसरा (1905 - 1910)
- लॉर्ड हार्डिंग - II (1910 - 1916)
- लॉर्ड चेम्सफोर्ड (1916 - 1921)
- लॉर्ड रिंडींग (1921 - 1926)
- लॉर्ड आयर्विन (1926 - 31)
- लॉर्ड विलिंग्डन (1931 - 36)
- लॉर्ड लिनलिथगो (1936 - 44)
- लॉर्ड वेव्हेल (1944 - 47)
- लॉर्ड माऊंटबॅटन (1947 - 48)

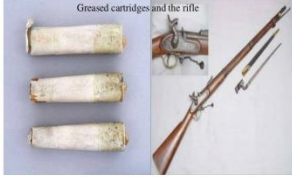
सचिन सर

1857 चा उठाव

9545600535

1857 चा उठाव

- पार्श्वभूमी कारणे: उठावाची सुरुवात, स्वरूप, घटना

चरबीयुक्त काडतुसे

एनफिल्ड रायफल

Join Telegram : History4all

संपर्क : 9545600535

1857 चा राष्ट्रीय उठाव व त्याची पार्श्वभूमी

- 1857 मध्ये जे बंड झाले तेच भारताचे पहिले स्वातंत्र्ययुद्ध म्हणून ओळखले जाते
- शेतकरी, कारागीर, आदिवासी, वन्य जमाती, साधू, फकीर, सैनिक अशा विविध गटांनी हे उठाव केले
- 1773 ते 1857 च्या दरम्यान किमान 40 - 50 मोठे लष्करी संघर्ष झाले होते.

लॉर्ड वेलस्लीची तैनाती फौज धोरण

संस्थानांचे खालसा धोरण व संस्थाने विलिनीकरण

खालसा धोरण (1748 - 1856)

- दत्तक वारसा नामंजूर
- गैरप्रशासन
- प्रत्यक्ष युद्ध

पदव्या आणि पेन्शन रद्द

- इंग्रजांनी अनेक संस्थानिकांच्या पदव्या व पेन्शन रद्द केल्यामुळे त्यांची मने दुखावली गेली.

वेतने, इनाम व जहागिरीची जमी

तत्कालिक कारण

- इनफिल्ड बंदुका व चरबीयुक्त काडतूस
- काढतूसांचे सील गाई व डुकरांच्या चरबी ने बंद केले होते.
- त्यांनी काडतूसे वापरण्यास नकार देणाऱ्या शिपायांवर खटले भरण्यात आले
- दहा वर्षांपर्यंत त्यांना शिक्षा ठोठावण्यात आल्या व सैनिकांना नोकरीतून काढून टाकण्यात आले.
- त्यामुळे लष्करी छावण्या मधील परिस्थिती अत्यंत स्फोटक आणि यामधूनच 1857 चा उठावाचा भडका उडाला.

बराकपूर

- * मंगल पांडे हे बराकपूर सैन्यदलामधील बंगालच्या 34 व्या बी. एन. आय तुकडीच्या 5 व्या कंपनीत काम करत होते
- कोलकत्याजवळील बराकपूर येथील 19 व्या पलटणीला दिलेली काडतुसे गाय वा डुक्कर यांची चरबी लावलेली होती
- 19 व्या पलटणीतील स्वदेशबंधूंचा आपल्यादेखत अपमान व्हावा, ही गोष्ट मंगल पांडे यांना आवडली नाही 29 मार्च 1857
- 19 आणि 34 या दोन्ही पलटणी त्यांनी निःशस्त्र करून खालसा
- जमादार : ईश्वरी प्रसाद
- फासी:- 8 एप्रिल 1857
- नारा :- "मर्दहो, उठा !" अशी गर्जना
- या क्रांतियुद्धातील सर्व सैनिकांना इंग्रज 'पांडे' याच नावाने संबोधू लागले.

मेरठ

- 3 मे 1857 रोजी लखनऊ (मेरठ)
- 5 मे 1857 रोजी अयोध्या येथील सैनिकांनी काडतुसे वापरण्यास नकार दिला
- मिरतच्या 9 मे 1857 रोजी छावणीमध्ये 85 शिपायांनी काडतूस वापरण्यास नकार दिला
- लष्करी आदेशाचा अवमान केला
- 5 / 10 वर्षांची शिक्षा दिली.
- 1857 उठावात पहिला मृत्यू जॉन फिनिस

दिल्ली

- नेतृत्व : बादशहा बहादुरशाहा सेनापती बख्तखान
- 11 मे ला हे सर्व सैनिक मेरठ येथे उठाव करून दिल्लीला पोहोचले व त्यांनी दिल्ली हे मुख्य केंद्र बनवले. हे सर्व सैनिक दिल्लीत गेल्यानंतर शेवटचा मुघल सम्राट बहादुरशाहा जफर II याला या सर्वांच नेतृत्व करण्यास सांगितले.
- 11 मे 1857 ला बहादुरशाहाला (80) दिल्लीचा बादशहा म्हणून घोषित करण्यात आले.
- जॉन निकोलसन
- 15 मे 1857 रोजी विल्यम हडसन याने ब्रिटिशांना पुन्हा दिल्लीवर ताबा मिळवून दिला.
- हत्या:- बहादुरशाहाचा नातू आणि 2 मुलांना काबुली दरवाजा म्हणजेच आजचा खुनी दरवाजा इथे ठार मारले.

Click

सचिन सर

1857 चा उठाव

9545600535

लखनौ

- नेतृत्व : बेगम हजरत महल
- लखनौ मध्ये 4 जूनला उठाव सुरू झाला.
- हेनरी लॉरेन्सने युरोपियनासह व एकनिष्ठ असलेल्या अंदाजे 2000 भारतीयासह तेथे असलेल्या इंग्रज रेसिडेंसी मध्ये आश्रय घेतला.
- शिपायांनी इंग्रज रेसिडेंसी ला वेढा घातला त्यात हेनरी लॉरेन्स मारला गेला.
- हॉव्लॉक, हेनरी लॉरेन्स आणि ऑट्टोमने लखनौ जिंकण्याचा अपयशी प्रयत्न
- मार्च 1858 मध्ये इंग्रज सेनापती कॉलीन कंपबेल ह्याने लखनौ वर पूर्ण ताबा मिळवला.
- बरेली = खान बहादुर खान = सर कोलिन कॅम्पबेल
- इलाहाबाद और बनारस = मौलवी लियाकत अली = कर्नल ऑनसेल / कर्नल नील

कानपूर

- नेतृत्व : नानासाहेब पेशवे
- 5 जून 1857 रोजी कानपूर इंग्रजांच्या हातून गेले. नानासाहेब पेशवा घोषित करण्यात आला.
- तेथे नानासाहेबाला त्यांचा मुख्य मदतनीस तात्या टोपे यांची मदत मिळाली.
- कॅम्पबेल ने कानपूर ताब्यात घेतले
- तात्या टोपे तेथून निसटले आणि झांसीला जाऊन मिळाला.

झांसी

- नेतृत्व : राणी लक्ष्मीबाई
- जून 1857 च्या प्रारंभी झांसी मधील सैनिकांनी उठाव
- 1858 रोजी ह्यू रोजने झांशीवर आक्रमण करून झांशी वर पूर्ण ताबा मिळवला.

जगदिशपूर उठाव

- नेतृत्व : राणा कुंवरसिंह
- 20 जुलै 1857: बिहारमधील आरा तुरुंगातील कैद्यांना मुक्त करून जगदिशपूर उठावाला सुरुवात
- विलियम टेलर व कर्नल नील
- सेनापती डग्लस याने केलेल्या हल्ल्यात कुंवरसिंह यांचा मृत्यू

कोल्हापुरातील उठाव

- 30 जुलै 1857 रोजी 27 व्या फलटण मधील रामजी शिरसाट
- जुलै 1857 – 21 व्या आणि 28 व्या रेजिमेंटमधील भारतीय सैनिकांचा उठाव.
- चिमासाहेबाच्या नेतृत्वाखाली

जमखिंडी संस्थानातील उठाव

- आप्पासाहेब पटवर्धन यांचा सहभाग
- बेकायदेशीर शस्त्रसाठा जमा करून ठेवल्याबद्दल अटक व राजपद काढून घेतले.
- 1858 च्या राणीच्या जाहीरनाम्यानुसार आप्पासाहेबांची सुटका व राजपद परत मिळेल.

मुधोळमधील हुलगडी बेरडांचा उठाव

- 1857: शस्त्रबंदी कायद्यानुसार भारतीयांना विनापरवाना शस्त्र वापरण्यास बंधी घातली.
- शस्त्रबंदी कायद्याच्या विरुद्ध मुधोळमधील बेरडांनी उठाव केला.
- बेरडांना सार्वजनिक ठिकणी फाशी देण्याचे तंत्र इंग्रजांनी वापरले

सुरगाणा संस्थाना मधील उठाव

- सुरगाणा संस्थानचा राजा नीळकंठराव भगवंतराव पवार यांनी भिल्ल व कोळी लोकांना हाताशी धरून उठाव घडवून आणला.

नागपूरमधील उठाव

- सीताबर्डीचा किल्ला हस्तगत करणे असे उठावाचे पूर्वनियोजित स्वरूप होते.
- या उठावाला भोसले कुळातील बाकाबाई हिचा विरोध
- बाकाबाई सारखी माणसे देशद्रोहि राहिल्यामुळे उठाव फसला.

खानदेशातील भिल्लांचा उठाव

- नेतृत्व: काजीसिंग, भागोजी नाईक, शंकरसिंह
- सातपुडा भागात: 1500 पेक्षा अधिक भिल्ल सहभागी
- सरकारी खजिना लुटला : इंग्रजांनी उठाव मोडून काढला

- ✓ कानपूर – नानासाहेब पेशवे लखनौ – बेगम हजरत महल
- ✓ बरेली – खान बहादूर जगदीशपूर-कुंवर शिंह
- ✓ फैजाबाद – मौलवी अहमदुल्ला झांशी – राणी लक्ष्मीबाई
- ✓ अलाहाबाद – लियाकत आली ग्वालियर – तात्या टोपे
- ✓ गोरखपूर -गजाधर शिंग सुलतानपूर – शहीद हसन
- ✓ सम्भलपुर – सुरेंद्र साई हरियाना – राव तुलाराम
- ✓ मथुरा – देवी शिंह मेरठ – कदम शिंह
- ✓ सागर – शेख रमजान रायपूर – नारायण शिंह

Click

बंगाल

- ✓ > बंगभाषा प्रसारिका सभा : 1836
- ✓ > लैंडहोल्डर्स सोसाइटी/जमीन धारक संस्था 1837
- ✓ > ब्रिटिश इंडिया सोसाइटी वर्ष: 1839.
- ✓ > बंगाल ब्रिटिश इंडिया सोसायटी 1843
- ✓ > ब्रिटिश इंडिया असोसिएशन 1851/52
 - ✓ > 'इंडियन लीग' -1875
 - ✓ > 'इंडियन असोसिएशन' 1876
 - ✓ > नॅशनल कॉन्फरन्स : 1883

बॉम्बे

- > बॉम्बे असोसिएशन 1852
- > पुणे सार्वजनिक सभा : 1870
- > बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशन 1885
- > ईस्ट इंडिया असोसिएशन : 1871

मद्रास

- > मद्रास नेटिव्ह असोसिएशन 1852
- > महाजन सभा : 1884

भारताबाहेरील

- लंडन इंडियन सोसायटी 1865
- ईस्ट इंडिया असोसिएशन 1866
- नॅशनल इंडियन असोसिएशन 1867
 - इंडियन सोसायटी 1872

2) लॅण्ड ओनर्स असोसिएशन 1837

> संस्थापक: द्वारकानाथ टागोर, राधाकांत देव, राजा कालीकृष्ण ठाकर > मध्ये बंगालमधील काही जमीनदारांनी एकत्रित येऊन ही संस्था स्थापन केली.

3) बेंगॉल ब्रिटिश इंडिया सोसायटी 1843

> संस्थापक : जॉर्ज थॉमसन
> सचिव : प्यारी चंद्र मित्र

5) ब्रिटिश इंडियन असोसिएशन 1851

> स्थापना : अध्यक्ष : राधाकांत देव
> महासचिव : देवेन्द्रनाथ टागोर
> सदस्य : क्रिस्तो दास पाल, पीरी चंद्र मित्रा, रामगोपाल घोष
> लॅण्ड ओनर्स असोसिएशन व बेंगॉल ब्रिटिश इंडिया असोसिएशन यांनी एकत्रित येऊन काम करायचे ठरवले.

7) कलकत्ता स्टुडंट्स असोसिएशन 1875

संस्थापक : आनंद मोहन बोस

6) इंडियन असोसिएशन

1875 शिशिरकुमार घोष यांनी स्थापन 'इंडियन लीग' या संस्थेमधून 1876 मध्ये 'इंडियन असोसिएशन' ची स्थापना झाली.
सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी संस्थापक व आनंद मोहन बोस हे पहिले सचिव होते.

4) नॅशनल कॉन्फरन्स

1883 हे वर्ष इंडियन असोसिएशन व भारतीय राजकारण या दोन्हीच्या दृष्टीने महत्वाचे ठरले.

बॉम्बे प्रांतातील संस्था / संघटना

1) बॉम्बे असोसिएशन

स्थापना 26 ऑगस्ट 1852
अध्यक्ष : जमशेदजी जीजीभाय
सचिव : भाऊ दाजी लाड
समाजसेवक जगन्नाथ शंकरशेठ यांचा या संघटनेच्या स्थापनेत फार मोठा सहभाग होता.
देशाचे कल्याण हा या संस्थेचा हेतू होता.

सचिन सर

काँग्रेसपूर्व संघटना

9545600535

2) पुणे सार्वजनिक सभा 1870

अध्यक्ष : भगवानदास श्रीनिवासराव
पर्वती देवस्थानच्या कारभाराबाबत 1870 मध्ये पुणे सार्वजनिक सभेची निर्मिती झाली.
प्रामुख्याने गणेश वासुदेव जोशी ऊर्फ 'सार्वजनिक काका' व न्या. रानडे यांच्यामुळे.

3) ईस्ट इंडिया असोसिएशन

1869 मध्ये स्थापन झालेल्या या संघटनेची मुख्य व मूळ शाखा इंग्लंडमध्ये होती.

4) बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशन

म्हणून 1885 मध्ये फिरोजशाह मेहता, बद्रुदीन तय्यबजी व न्या. तेलंग यांनी 'बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशन' या संस्थेची स्थापना केली.

> मद्रास प्रांतातील संस्था / संघटना

1) मद्रास नेटिव असोसिएशन

- > स्थापना: 26 फेब्रुवारी 1852:
- > संस्थापक : गुजुलू लक्ष्मी नरसूचेट्टी
- > ही संस्था बंगालमधील ब्रिटीश इंडियन असोसिएशनची शाखा होती. पुढे ती स्वतंत्र झाली.
- > 13 जुलै 1852 रोजी नाव बदलले.
- > अध्यक्ष : सी. वाय. मुदलियार
- > सचिव : व्ही. रामनुजाचारी

2) मद्रास महाजन सभा 1884

- > संस्थापक : रामस्वामी मुदलियार, आनंद चारलू
- > संस्थापक सदस्य: व्ही. राघवाचारी, जी. सुब्रमण्यम अय्यर, सुब्बाराव पंतलु, रंगांना नायडू.

1) लंडन इंडियन कमेटी : 1862

- > संस्थापक : पुरुषोत्तम मुदलियार

2) लंडन इंडियन सोसायटी 1865

- > दादाभाई नौरोजी हे या संस्थेचे अध्यक्ष होते तर व्योमेशचेद्र बॅनर्जी हे या संस्थेचे सचिव होते.

> 3) ईस्ट इंडिया असोसिएशन

- > संस्थापक : दादाभाई नौरोजी
- > काही निवृत्त ब्रिटिश अधिकाऱ्यांच्या सहकार्याने लंडन इंडियन सोसायटी काही सदस्यांनी ही नवी राजकीय संस्था 1866 मध्ये स्थापन केली.
- > ही संस्था लवकरच विशेषतः ब्रिटिशांमध्ये लोकप्रिय झाली.
- > 1869 मध्ये भारतात मुंबई, कलकत्ता व मद्रास येथे या संघटनेच्या शाखा स्थापन झाल्या.
- > पुढे ब्रिटिशांची सहानुभूती कमी झाली आणि साहजिकच या संस्थेचा प्रभावही ओसरला.

4) नॅशनल इंडियन असोसिएशन

- > मेरी कार्पटर या ब्रिटिश महिलेने ही संस्था 1867 मध्ये स्थापन केली.
- > भारतातील वेगवेगळ्या भागांत तिच्या शाखा प्रस्थापित झाल्या.
- पण ही संस्था फारशी पुढे आली नाही.

5) इंडियन सोसायटी

- > थोड्या कालावधीसाठी केंब्रिज विद्यापीठात शिकत असताना आनंदमोहन बोस यांनी या संस्थेची स्थापना 1872
- > इंग्लंडमध्ये राहणाऱ्या भारतीयामध्ये राष्ट्रीयत्वाची भावना जागविले हा या संघटनेचा हेतू होता.

सचिन सर

राष्ट्रीय काँग्रेस

9545600535

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

- > संस्थापक महासचिव (जनरल सेक्रेटरी) : ए ओ ह्यूम
- > संकल्पना : भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेची संकल्पना सर्वप्रथम लॉर्ड डफरीन यांनी मांडली होती.
- > पहिले अध्यक्ष : व्योमेशचंद्र बॅनर्जी
- > कलकत्ता मुख्य न्यायालयाचे प्रमुख वकील
- > ठिकाण : गोकुलदास तेजपाल, संस्कृत महाविद्यालय, मुंबई
- > दुसरे अध्यक्ष : दादाभाई नौरोजी (कलकत्ता अधिवेशन)
- >> पहिल्या अधिवेशनाला महत्वाचे उपस्थित सदस्य
दादाभाई नौरोजी, फिरोजशाह मेहता, दिनशा इंदूलजी वांछ्छा, काशीनाथ तैलंग, वी. राघवाचार्य, एन.जी. चंदावरकर एस. सुब्रमण्यम, म. गो. रानडे, गो. ग. आगरकर, पी. आनंदा चार्लू दिवाण बहादूर रघुनाथराव, रा. गो. भांडारकर, बद्रुद्दीन तय्यबजी, केशव पिल्ले, आनंद मोहन बोस
- > दादाभाई नौरोजी यांच्या सांगण्यावरून "भारतीय राष्ट्रीय संघ" बदलून "भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस" करण्यात आले.

काँग्रेस स्थापनेत ब्रिटिशांचा सहभाग

विल्यम वेडरबर्न, सर हेनरी कॉटन, यलनॉर्टन लॉर्ड रिपन, ए. ओ. ह्यूम, जॉन ब्राईट

> पुढील व्यक्तींचा राष्ट्रीय काँग्रेस स्थापने आधीच मृत्यू झाला होता

- नाना शंकरशेठ (1865), बाळशास्त्री जांभेकर (1846)
- दादोबा पांडुरंग तर्खडकर (1882), भाऊ दाजी लाड (1874)
- लहुजी साळवे (1881), विष्णुशास्त्री चिपळूणकर (1882)
- विष्णुशास्त्री पंडित (1876), ग. वा. जोशी (सार्वजनिक काका) (1880) स्वामी दयानंद सरस्वती (1883)
- > 1884 – मद्रासच्या थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या संमेलनात दिवान रघुनाथराव यांच्या घरी
- > इंडियन नॅशनल युनियन संघटना स्थापन

उद्देश :

- > लोकशाहीसाठी आंदोलन उभारणे
- > राजकीयदृष्ट्या जागृत करणे
- > नेते आणि कार्यकर्ते उभारणे

राष्ट्रीय काँग्रेसची महत्वाची अधिवेशने व त्याचे वैशिष्टे

- 1885 : मुंबई : ओमेशचंद्र बॅनर्जी – राष्ट्रीय काँग्रेसचे पहिले अधिवेशन
- 1886 : कलकत्ता : दादाभाई नौरोजी
- 1887 : मद्रास : बद्रुद्दीन तय्यबजी – पहिले मुस्लिम अध्यक्ष
- 1888 : अलाहाबाद : सर जॉर्ज युल – पहिले स्कॉटिश अध्यक्ष
- 1889 : मुंबई : सर विल्यम वेडरबर्ग – पहिले इंग्रज अध्यक्ष
- 1896 : कलकत्ता : रहेमतुल्ला सयानी – वंदेमातरम हे गीत प्रथम गायते गेले
- 1905 : बनारस : गोपाल कृष्ण गोखले – हे अधिवेशन बंगालच्या फाळणीवरून गाजले.
- 1906 : कलकत्ता : दादाभाई नौरोजी – या अधिवेशनात चतुःसूत्रीचा ठराव पास करण्यात आला.
- 1907 : सूरत : रासबिहारी बोस – राष्ट्रीय काँग्रेसमध्ये फुट पडली.
- 1908 : मद्रास : रासबिहारी बोस- काँग्रेसच्या संविधानाची निर्मिती
- 1915 : मुंबई : लॉर्ड सचिन्द्रनाथ सिन्हा – या अधिवेशनात टिळकांना काँग्रेसमध्ये प्रवेश देण्याचा ठराव पास करण्यात आला.
- 1916 : लखनौ : अंबिकाचरण मुजूमदार – या अधिवेशनात टिळक व त्यांच्या सहकार्यांना काँग्रेसमध्ये प्रवेश देण्यात आला व मुस्लिम लीग व काँग्रेस यांच्या लखनौ करार झाला.
- 1917 : कलकत्ता : डॉ. अंनी बेझंट – राष्ट्रीय काँग्रेसच्या पहिल्या महिला अध्यक्षा व महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी अस्पृश्यता निवारणाचा ठराव मांडला.
- 1919 : अमृतसर : मोतीलाल नेहरू – खिलापत व जालियनवाला यांचा निषेध
- 1920 : नागपूर : सी. राघवाचारी - काँग्रेसच्या दुसऱ्या संविधानाची निर्मिती
- 1920 : कलकत्ता (विशेष) : लाला लजपत रॉय – यात महात्मा गांधीजींनी असहकार आंदोलनाचा ठराव मांडला.
- 1922 : गया : चित्तरंजन दास – कायदेमंडळाच्या प्रवेशावर हे अधिवेशन गाजले.

सचिन सर

राष्ट्रीय काँग्रेस

9545600535

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

1923 : दिल्ली : मौ. अबुल आझाद – कमी वयाचे अध्यक्ष (विशेष)

1924 : बेळगांव : महात्मा गांधी – महात्मा गांधी प्रथमच राष्ट्रीय काँग्रेसचे अध्यक्ष बनले.

1925 : कानपूर : सरोजिनी नायडू – राष्ट्रीय काँग्रेसच्या पहिल्या भारतीय महिला अध्यक्षा.

1927 : मद्रास : एम.ए. अंसारी – सायमन कमिशनवर बहिष्कार टाकण्याचा ठराव पास करण्यात आला.

1928 : कलकत्ता : मोतीलाल नेहरू – नेहरू रिपोर्टला मान्यता देण्यात आली.

1929 : लाहोर : पं. जवाहरलाल नेहरू – संपूर्ण स्वातंत्र्याचा ठराव व महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली संविनय कायदेभंग चळवळ सुरू करण्याची घोषणा करण्यात आली.

1931 : कराची : सरदार पटेल – मूलभूत हक्काचा ठराव पास करण्यात आला.

1936 : फैजपूर : जवाहरलाल नेहरू – ग्रामीण भागातील पहिले अधिवेशन आणि शेतकरी व कामगारांच्या हिताचे ठराव पक्के करण्यात आले.

1938 : हरिपुरा : सुभाषचंद्र बोस –

1939 : त्रिपुरा : सुभाषचंद्र बोस – वाद होऊन पट्टाभीसीतारमैया अध्यक्ष सरोजिनी नायडू :- 1925 (कानपूर अधिवेशन) झाले.

1940 : रामगढ : अब्दुल कलाम आझाद – वैयक्तिक सत्याग्रहाची घोषणा करण्यात आली.

1940 : मुंबई : मौ. अब्दुल आझाद – चलेजाव आंदोलनाची घोषणा.

1946 : मिरत : जे. बी. कृपालानी –

1947 : दिल्ली : डॉ. राजेंद्रप्रसाद – भारत स्वतंत्र झाल्यानंतरचे पहिले अधिवेशन

1948 : जयपूर : डॉ. पट्टाभी सीतारामैया - स्वातंत्र्यानंतरचे पहिले अधिवेशन.

1889 च्या मुंबई अधिवेशनात चार्ल्स ब्रेड लॉ यांना मानपत्र दिले हे वेडरबर्ग यांनी वाचून दाखवले.

राष्ट्रीय सभेचे 2 वेळा अध्यक्ष होणारे व्यक्ती

व्योमेशचंद्र बॅनर्जी : 1885 : मुंबई, 1892 : अलाहाबाद

विल्यम वेडरबर्ग : 1889 : मुंबई, 1910 : अलाहाबाद

सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी : 1895 : पूणे, 1902 : अहमदाबाद

रासबिहारी घोष : 1907 : सुरत, 1908 : मद्रास

मदन मोहन मालवीय : 1909 : लाहोर, 1918 : दिल्ली

मोतीलाल नेहरू : 1919 : अमृतसर, 1928 : कलकत्ता

जवाहरलाल नेहरू : 1929 : लाहोर, 1936 : फैजपूर

सुभाषचंद्र बोस : 1938 : हरिपुरा, 1939 : त्रिपुरी

8 व्यक्तींनी काँग्रेसचे 2 वेळा अध्यक्ष पद भूषवले.

वरील अध्यक्ष 1947 पर्यंत आहेत.

स्वातंत्र्यपूर्व काळात तीन महिलांनी राष्ट्रीय काँग्रेस अधिवेशनाचे अध्यक्षपद भूषवले आहे.

अंनी बेझंट :- 1917 (कलकत्ता अधिवेशन)

पहिल्या महिला अध्यक्षा

पहिल्या भारतीय महीला अध्यक्षा

श्रीमती निली सेनगुप्ता :- 1933 (कलकत्ता अधिवेशन)

या काळात काँग्रेस बेकायदेशीर घोषित होती.

1889 काँग्रेस अधिवेशन

महिलांना काँग्रेस मध्ये प्रवेश:- 10 महिला

> पंडिता रमाबाई, शेवंतीबाई त्रिंबक, शांताबाई निकेबे, काशिबाई गोविंद कानिटकर पंडिता रमाबाई रानडे यांच्या आर्य महिला समाजाच्या.

> सरला घोशाल, श्रीमती जी.एन.दास आणि मिस सेरेन मानोक करसेटजी स्वर्णकुमारी देवी (रविंद्रनाथ टागोरांची बहीण), कांदंबिनी गांगुली

सचिन सर

राष्ट्रीय काँग्रेस

9545600535

काही महत्वाचे

- > 1936 काँग्रेस अधिवेशनाचे सरचिटणीस धनाजी चौधरी यांनी खिरोवा गावी सर्वोदय आश्रम सुरु केला.
- > 1896 कलकत्ता अधिवेशनात काँग्रेस अधिवेशन भारता ऐवजी इंग्लंडमध्ये घ्यायचे ठरवले.
- > 1915 साली काँग्रेस व लीगची अधिवेशने शेजारी – शेजारी भरली होती त्यात काँग्रेसचे मोतीलाल नेहरू लीगच्या अधिवेशनात सहभागी होते.
- > काँग्रेसमध्ये सुरुवातीस बॉम्बे आणि मद्रास प्रांतातून घेतले.
- > काँग्रेसमध्ये स्वराज्य हे लक्ष्य टिळकांनी दिले.
- > भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस हे नाव दादाभाई नौरोजी व रानडे यांनी दिले.
- > पूर्वीचे नाव 'भारतीय राष्ट्रीय संघ' होते. स्थापना – 1884
- > 1918-19 मध्ये टिळकांनी "काँग्रेस डेमोक्रेटिक पक्ष" स्थापन केला.
- > 1897 अमरावती अधिवेशनात स्वदेशी वस्तुंचे प्रदर्शन भरवले होते, त्याची व्यवस्था पाहण्याची जबाबदारी यशोदाबाई जोशी यांच्यावर होती.
- > 1939 : त्रिपुरी अधिवेशनांतर सुभाष बोस यांच्या राजीनाम्यांतर डॉ. राजेंद्र प्रसाद अध्यक्ष झाले.
- > मोहम्मद अली जीना यांनी लीगमध्ये 1913 ला प्रवेश, 1920 रोजी काँग्रेस सोडली.
- > 1917 साली काँग्रेसमधून फुटून सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी यांनी "अखिल भारतीय राष्ट्रीय उदारमतवादी संघ" स्थापन केला.

सामाजिक परिषद

- > 1887 ला राष्ट्रीय सभेचे मद्रासला अधिवेशन पार पडले (अध्यक्ष-बदरुद्दीन तय्यबजी).
- > पहिले अध्यक्ष : सर. टी. माधवराव
- > उपाध्यक्ष : महादेव गोविंद रानडे
- > सचिव : बहादूर रघुनाथराव
- > म. गांधीनी 1894 साली अफ्रिकेत "नाताळ इंडीयन काँग्रेस" ची स्थपना केली.
- > इंडीयन नॅशनल काँग्रेसच्या स्थापनेवेळी बॉम्बे प्रोसिडेंसी असोसिएशन ही संघटना होती.
- > 1931 साली लॉर्ड विलिंग्डन यांनी काँग्रेसला बेकायदेशीर घोषित केले.

- > काँग्रेसच्या पहिल्या अधिवेशनास ए.एम. धरमसी व आर.एम.सायनी हे मुस्लीम प्रतिनिधी हजर होते.
- > देवबंद चळवळीने राष्ट्रीय काँग्रेसचे 1885 साली स्वागत केले.
- > काँग्रेसला शह देण्यासाठी 1951 साली भारतीय जनसंघाची स्थापना केली.
- > 1931 मध्ये कराची येथे अखिल भारतीय परिषदेत काँग्रेसने तीन रंगांचा भगवा, पांढरा आणि हिरवा रंगाचा हा ध्वज एकमताने स्वीकारला.
- > 1934: इंडियन रोड कोन्ग्रेस: जयकर समितीच्या शिफारशीने: रस्त्यांशी संबंधित
- > पांडुरंग नथुजी राजभोज म्हणजेच बापूसाहेब राजभोज' यांनी डॉ. आंबेडकर नंतर काँग्रेसकडून 1957-62 खासदार झाले.
- > जालियनवाला बाग हत्याकांड: कोन्ग्रेस समिती: मो. नेहरू,

History By Sachin Gulig

सचिन सर

राष्ट्रीय काँग्रेस

9545600535

राष्ट्रीय सभा बाबत मते

- > बिपिनचंद्र पाल : काँग्रेस म्हणजे सुशिक्षित भारतीयांचा मेळावा
- > अश्विनीकुमार : प्रत्येक वर्षाला काँग्रेसचे होणारे 3 दिवसीय अधिवेशन म्हणजे एक प्रकारचा तमाशा आहे यातून काहीच निष्पन्न होणार नाही
- > अरविंद घोष : काँग्रेस ही एक महान रोगाने पछाडलेली संघटना आहे
- > बंकीमचंद्र चॅटर्जी : काँग्रेसचे लोक पदासाठी भुकेले असलेले राजकारणी आहेत
- > फिरोजशाहा मेहता : काँग्रेसचा आवाज म्हणजे जनतेचा आवाज नव्हे
- > लाला लजपतराय - 1916 ला 'यंग इंडिया' तून - काँग्रेस ही लॉर्ड डफरीन यांच्या डोक्यातील संकल्पना आहे, अशी टीका केली होती.
- विरारच्या कुरुक्षेत्राचा शंख नाफेरवाद्यांनी पुणे शहर व पुणे जिल्हा काँग्रेस कमिटीच्या ताब्यात घेऊन फुंकला मी तर नाफेरवादी पक्षाचा अर्जुनच - शंकरराव देव.
- > एक जण बैलासारखा, एकजण बोकडासारखा ओरडतो. एक पिवळट व एक ठिपकेदार ही बेडके देवाने नेमलेला 12 महिन्याची वेळ एकदम जपून पाळतात, दरवर्षी काँग्रेस अधिवेशनात हजेरी लावून मोठी भाषणे ठोकणारे व वर्षभर पोटापाण्याच्या धंद्यात व्यस्त असतात असे काँग्रेस नेत्यांचे वर्णन टिळकांनी केले.
- > काँग्रेस विसर्जित करून "लोकसेवा संघाची" स्थापना करावी - म. गांधी.
- > R.C. मुजुमदार: काँग्रेस सोडून लंडनला निघालेले भारतीय प्रतिनिधी म्हणजे जणू नवऱ्यामुलाशिवाय निघालेले वऱ्हाड होय.
- > लाला लजपतराय: काँग्रेसच्या मवाळ धोरणाला संधीसाधू चळवळ असे यांनी म्हटले.
- > टी. प्रकाशम (1887): काँग्रेसची स्थापना हा इंग्रजी शासनाचा विजय आहे.
- > सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी: मेकॉलेच्या शिक्षण पद्धतीचा परिपाक म्हणजे काँग्रेस होय.
- > गोखले: ह्युमशिवाय कोणीही काँग्रेस बनवू शकत नाही.

Telegram: @History4all

History By Sachin Gulig

इतिहासाच्या सर्व बॅचेस

- 1) संपूर्ण इतिहास बॅच 2025
- 2) संयुक्त गट ब व क पूर्व परीक्षा 2025
- 3) राज्यसेवा पूर्व परीक्षा 2025
- 4) सर्व समाजसुधारक
- 5) प्राचीन- मध्ययुगीन भारताचा इतिहास
- 6) Dept. PSI पूर्व परीक्षा
- 7) राज्यसेवा मुख्य परीक्षा बॅच
- 8) कंबाईन मुख्य परीक्षा 2025
- 9) PVQ विश्लेषण बॅच
- 10) State Board बॅच
- 11) टॉपिक नुसार टेस्ट

बॅचसाठी ऑप डाऊनलोड करा
History By Sachin Gulig

@History4all

History By Sachin Gulig

9545600535

मार्गदर्शक

सचिन गुळीग

MA, M.Phil, NET, Ph.D(A)
इतिहास

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

जमीन महसूल

9545600535

कायमधारा पद्धती 1793

- पिट्स कायद्याने संचालकांना भारतात न्यायमंडळ व संविधानानुसार महसूल पद्धती लागू करण्याचे आदेश दिले
- कोर्नवालीस कडे जबाबदारी
- सर जॉन शोर कर पडताळणी समिती नेमली
- अहवाल: सरकारने जमिनीवर मालकी प्रस्थापित केली
- शिफारस: कायमधारा (स्थायी बंदोबस्त) व तात्पुरता बंदोबस्त
- कायमधारा पद्धती इस्तमरारी पद्धतीवर आधारित होती
- स्थायी बंदोबस्त राज्याच्या हिताकडे दुर्लक्ष झाले
- ✓ जमिनीची मालकी जमीनदाराकडे

रयतवारी

- थोमस मन्रो व त्याचा सहाय्यक रीड या पद्धतीचे जनक आहेत
- मुळ आधार म्हणजे जनतेबरोबर प्रत्यक्ष करार होता
- कर निश्चित करता येत नव्हता
- उत्पादनाचे मोजमाप, बाजारभाव याबद्दल अज्ञान
- उत्पादन खर्च वगळून जी रक्कम वाचेल त्यात 50% शेतसारा असेल हे थोमस मन्रोचे महसूल धोरण होते
- 1792-1820: मद्रास प्रांतात शेतकऱ्यांचे सर्वेक्षण केले
- 1851: 30 वर्षासाठी नवीन पद्धत आणली: 50% भूमिकर ठेवला
- 51% प्रदेशात लागू

रयतवारी बॉम्बे प्रांतात

- मद्राससारखे बॉम्बे प्रांतातही इकरारनामा पद्धती लागू
- एल्फिन्स्टनने बॉम्बे मध्ये रयतवारी सुरु केली
- बॉम्बे प्रांतात आर. के. प्रिन्ग्ले, बिंगेट सारखे महसूल तज्ञ होते
- एल्फिन्स्टनने बॉम्बे प्रांतात "मौजेवारी" लागू करायची होती

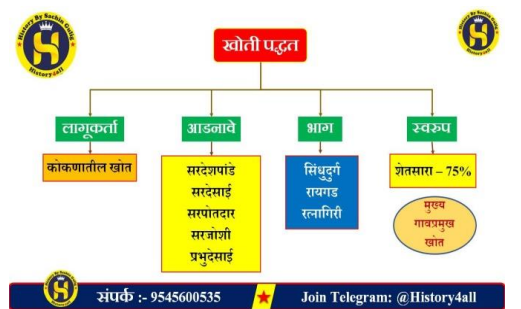
रिकार्डोंच्या खंड मोजणी पद्धतीनुसार पहिला प्रयोग बॉम्बे प्रांतात इंदापूर येथे केला.

रयतवारीचे पुरस्कर्ते

- एल्फिन्स्टन
- थॉमस मन्रो
- अलेक्झांडर रीड
- एल्फिन्स्टनने राबवलेल्या पद्धती
- मौजेवारी
- रयतवारी
- रयतवारी + कायमधारा => मौजेवारी पद्धत
- मार्टिन बर्ड उत्तर भारतातील जमीन बंदोबस्ताचे जनक.

महालवारी 1823

- पंजाब, अवध, संयुक्त प्रांत इंग्रजांच्या ताब्यात आला
- 1819: अहवाल, 1822 मध्ये कायदा
- 1833-43: रोबर्ट बर्ड, जेम्स थोमसन बंदोबस्तात सर्वाधिक उत्पनाची व्यवस्था ठरली
- जेम्स थोमसनने मद्रास प्रांतात सुरु केली
- 30% प्रदेशात लागू होती, महसुलाचे केंद्र खेडे/गाव होते
- ✓ 1801: हेन्री वेलस्लीने अवध नवाबाकडून इलाहाबाद जवळ प्राप्त प्रदेशावर महालवारी पद्धत सुरु
- ✓ महालवारीतील दोष दूर करण्यासाठी "तालुकेदारी" सुरु

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

History By Sachin Gulig

सचिन सर

दुष्काळ आयोग

9545600535

कर्नल बेअर्ड स्मिथ आयोग (1860-61)

- गव्हर्नर जनरल :- लॉर्ड कॅनिंग (1856-1862)
- दुष्काळ आयोगालाच फॅमिन आयोग असे म्हटले जाते.

सर जॉर्ज कॅम्बेल आयोग (1866-69)

- गव्हर्नर जनरल/व्हाई. :- लॉर्ड सर जॉन लॉरेन्स (1864-1869)

रिचर्ड स्ट्रॅची आयोग (1876-80)

- गव्हर्नर जनरल/व्हाई :- दुष्काळावर नियंत्रण मिळवण्यासाठी या आयोगाची नेमणूक लिटन द्वारा केली केली

सर जेम्स ल्योल (लिअल) आयोग (1896-1897)

- गव्हर्नर जनरल/व्हाई. :- लॉर्ड एल्लिंगन दुसरा
- पंजाबचे माजी गव्हर्नर सर जेम्स ल्योल यांची नियुक्ती

सर अँटोनी मॅकडोनेल आयोग (1900-01)

- गव्हर्नर जनरल/व्हाई. :- लॉर्ड कर्झन (1899-1905)

ट्रिक्स:- सिक स्ट्रेची लायन माकडाकडून

- सि = कर्नल स्मिथ (1860-61)
- क = कॅम्बेल आयोग (1866)
- स्ट्रेची = स्ट्रेची आयोग (1878-80)
- लायन = लायन आयोग (1896-97)
- सर अथनी मॅकडोनेल = (1899-1900)
- जॉन बुडहेड = (1945)

लॉर्ड मेकॉले समिती 1835

- वाद सोडण्यासाठी बॅटिंगने लॉर्ड मेकॉले यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमली.
- मेकॉलेने इंग्रजी शिक्षणाचे जोरदार समर्थन केले.
- 2 फेब्रुवारी 1835 स्मरणपत्र: 7 मार्च 1835 – बॅटिकडे अहवाल सादर (ठराव संमत)
- 1817: हिंदू कॉलेज (प्रेसिडेंसी कॉलेज कलकत्ता)

जेम्स थॉमसनची शिक्षण व्यवस्था

- ✓ वायव्य सरहद्द प्रांतात (1843 - 53) (North Western Provinces)

वुडचा अहवाल – 19 जुलै 1854

- ✓ भारतीय शिक्षणाचा मॅन्काटा म्हणून ओळखला जातो.
- ✓ बोर्ड ऑफ कंट्रोलचे प्रमुख होते.

हंटर समिती (1882-83)

लॉर्ड रिपनने शिक्षण सल्ल्यासाठी समिती नेमली
1 अध्यक्ष + 20 सदस्य (8 भारतीय)

साक्ष: म. फुले, पं. रमाबाई

थॉमस रॅले समिती 1902

अध्यक्ष – थॉमस रॅले,

सदस्य – भारतीय – सय्यद हुसेन बिलग्रामी, जस्टीस गुरुदास बॅनर्जी

लॉर्ड कर्झन (1899 - 1905)

कर्झनने मेकॉलेवर टिका केली.

‘भारतीय विद्यापीठ कायदा’ 1904 करण्यात आला.

भारतीय विद्यापीठ कायदा (1904) संमत केला. (भारतीयांनी विरोध केला)

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

History By Sachin Gulig

सचिन सर

ब्रिटीश काळातील
शिक्षण प्रणाली

9545600535

सॅडलर समिती (1917-18)

- कलकत्ता विद्यापीठाच्या समस्यांचा अभ्यास करून त्यावर अहवाल देण्यासाठी या आयोगाची निर्मिती
- अध्यक्ष- डॉ. मायकल सॅडलर + 2 सदस्य
- सदस्य - डॉ. आशुतोष मुखर्जी, डॉ. झियाउद्दीन अहमद (भारतीय)
- 1913 चा कायदा व सॅडलर च्या शिफारशीनुसार
- 1916 - म्हैसूर आणि बनारस (निवासी विद्यापीठ)
- 1917 - पटना
- 1918 - उस्मानिया (निजामाने)
- 1920 - अलीगड
- 1921 - लखनऊ

सर फिलिप हार्टोँग समिती 1928-29

- कारण : शिक्षणविषयक घसरणाऱ्या दर्जावर अभ्यास करण्यासाठी नेमली.

1935 च्या कायद्यात तरतूद

- शिक्षण विषयावर सरकारचा अधिकार नाममात्र उरला
- **वर्धा योजना - ऑक्टोबर - 1937**
- मौलिक व आधारभूत शिक्षण झकिर हुसेन
- अखिल भारतीय शिक्षण परिषद - 22 / 23 ऑक्टोबर 1937
- 7 वर्षांपर्यंत मोफत शिक्षण

सर जॉन सार्जेंट योजना 1944

- शिफारसी :- प्राथमिक विद्यालय व हायस्कूल स्थापन करावे.
- 3 - 6 पूर्व प्राथमिक शिक्षण
- 6 ते 14 वयोगटातील मुलांना निःशुल्क व अनिवार्य शिक्षण द्यावे.
- 11 ते 17 वयोगटातील मुलांसाठी वेगळी व्यवस्था करावी.

मुदलियार आयोग 1952

- सेकंडरी एज्युकेशन कमिशन. राधाकृष्णन् आयोगाने एक महत्त्वाची सूचना केली होती

भारतातील शिक्षणासंबंधी महत्त्वपूर्ण आयोग

- सनदी कायदा (1813)
- लॉर्ड मेकॉलेचा प्रस्ताव (1835)
- चार्ल्स वुडचा खलिता (1854)
- हंटर शिक्षण आयोग (1882)
- थॉमस रॅले आयोग (1902)
- भारतीय विद्यापीठ कायदा (1904)
- ✓ सॅडलर आयोग (1917)
- ✓ हार्टोँग समिती (1929)
- ✓ सार्जेंट योजना (1944)
- ✓ राधाकृष्णन आयोग (1948)
- ✓ मुदलियार आयोग (1952)
- ✓ कोठारी आयोग (1964)
- ✓ शिक्षणनिती (1986)

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

कामगार चळवळ

9545600535

शशिपाद बनर्जी

- बारा बझार संस्था: कामगारांच्या हितासाठी
- 1870: श्रमजीवी समिती: (Working Mens club) बंगाल मधील पहिली कामगार संघटना
- मुखपत्र: भारत श्रमजीवी
- श्रमजीवी: पंडित शिवनाथ शास्त्री: पहिली कामगार कविता
- 1889: केशवसुत: मजूर मराठीतील पहिली कविता

पहिला कारखाना आयोग 1875

- बॉम्बेची प्रगती मचेस्टरच्या तुलनेत जास्त होत होती म्हणून
- 23 मार्च 1875 - बॉम्बेचे जिल्हाधिकारी अर्बुट नॉटच्या अध्यक्षेखाली पहिले फॅक्टरी आयोग नियुक्त
- सदस्य - 1) मंगळदास नथूभाई 2) दिनशा पेटीर 3) रावसाहेब मंडलिक 4) मोरारजी गोकुळदास
- 1875: मुंबई गिरणी मालकांनी Bombay Mill Owners Association संघटना स्थापन
- टिळकांना कारावासाची शिक्षा झाली म्हणून त्यांचा निषेधार्थ मुंबईच्या कामगारांनी सहा दिवसांचा हस्ताळ पाळला.

पहिला कारखाना कायदा - 1881

- शिफारस: अर्बुट नॉट आयोग
- तरतुदी :
 - 7 - 12 वयाच्या मुलांना कामास बंदी
 - 12+ वयाच्या मुलांना 9 तासापेक्षा जास्त कामावर नाही.

बाँबे मिल हँड्स असोसिएशन

- बाँबे मिल हँड्स असोसिएशन पार्श्वभूमी
- प्रेरणा: महात्मा फुले
- स्थापना: 23 सप्टेंबर 1884 रोजी स्थापली. (गिरणगाव)
- सदस्य:- रघू भीकाजी, गेनू बाबाजी, नारायण सुर्कोजी, विठ्ठल कोपर्गावकर, कृष्णाजी केळुसकर, रामचंद्रराव शिंदे, नारायणराव पवार,

लेथब्रीज कमिशन

- सरकारने सर्जन मेजर ए एम लेथब्रीज यांच्या अध्यक्षतेखाली फॅक्टरी कमिशन नियुक्त
- 24 एप्रिल 1890 मुंबईच्या सभेत 10 हजार कामगारांची सभा
- सदस्य: शापूजी बेंगोली, प्यारे मोहन मुखर्जी व मोहम्मद हुसेन
- मुंबई प्रांताचे कामगार प्रतिनिधी म्हणून नारायण मेघाजी लोखंडे यांनी आयोगाला मदत

दुसरा कारखाना कायदा 1891

- 1890 च्या बर्लिन परिषदेनंतर 1891 चा कायदा
- 1890 लेथब्रीज आयोगाच्या शिफारशीवर सुधारित कायदा 1 जानेवारी 1892 पासून अंमलात

ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (AITUC)

- ✓ आधार : ब्रिटनच्या ट्रेड युनियन काँग्रेसच्या धर्तीवर
- ✓ स्थापना : 31 ऑक्टोबर 1920
- ✓ पहिले अधिवेशन : 31 ऑक्टोबर 1920
- ✓ अध्यक्ष - लाला लजपतराय
- ✓ ठिकाण - एंपायर नाट्यग्रह, मुंबई
- ✓ संदेश: संघटीत व्हा, चळवळ करा आणि लोकांना शिकवा
- ✓ स्वागताध्यक्ष : जोसेफ बप्टीस्टा, दिवाण चमनलाल
- ✓ हजेरी : मो. नेहरू, अँनी बेझंट, विठ्ठलभाई पटेल, मोहम्मद अली, जिना, कर्नल बेजवूड (मजूर पक्षाचे नेते)

हिंदुस्थान लेबर सोशलिस्ट पार्टी

- स्थापना : 1923 मुखपुत्र : क्रांती
- संस्थापक : श्रीपाद अमृत डांगे, केशवराव जोगवेकर

बॉम्बे टेक्सटाईल लेबर युनियन

- स्थापना : 23 जानेवारी 1926 अध्यक्ष : ना. म. जोशी
- स्वागताध्यक्ष : रघुनाथराव बरवले
- उपाध्यक्ष : बाबासाहेब बोले, जिनवला, झाबवाला, आसवले

मुंबई कामगार समिती 1 जाने 1920

- कामगारांना बोनस मिळावा यासाठी समिती स्थापन
- अध्यक्ष: न्या. चंदावरकर उपाध्यक्ष: जोसेफ बासिस्ता

सफाई कामगारांचा संप 1920

- मुंबई मनपा कर्मचारी यांनी संप केला
- नेतृत्व: सेनापती बापट यांनी समिती नेमली

मद्रास लेबर युनियन

- स्थापना : 1918 एप्रिल संस्थापक : B. P. वाडिया (अध्यक्ष),
- सदस्य: V. कल्याणसुंदरम मुदलियार, R. नायडू, GC. चेटी
- पहिली नोंदणीकृत संघटना

कामगार किसान पक्ष - 1927

- श्रीपाद डांगे, मुजफ्फर अहमद, सोहनसिंग जोरा, PC जोशी

सचिन सर

कामगार- शेतकरी चळवळ

9545600535

All India Workers and Peasant party

(बंगाल): 1928

- अध्यक्ष: नरेशचंद्र सेनगुप्ता
- सचिव: हेमंतकुमार सरकार, कुतुबुद्दीन अहमद

इंडियन ट्रेड युनियन फेडरेशन (ITUF) 1929

- अध्यक्ष: VV गिरी
- AITUC मधून फुटून बाहेर (नागपूर)

Trade Dispute Bill 1929

- मुंबई नेतृत्व: ना. म. जोशी
- अहमदाबाद नेतृत्व: गुलझारीलाल नंदा
- मद्रास नेतृत्व: व्ही व्ही गिरी

लेबर किसान पार्टी ऑफ हिंदूस्थान

- 1 मे 1923 : पहिला कामगार दिवस
- अध्यक्ष: सिंगारवेल्लू चेटीयार

इंटक

- 3 मे 1947 रोजी इंटकची स्थापना झाली.
- पहिले अध्यक्ष: सुरेशचंद्र बॅनर्जी तर पहिले कार्यवाह: खंडूभाई देसाई

इंडिगो/नीळ आंदोलन 1859-60

- ब्रिटिशांच्या काळातील पहिला व आक्रमक उठाव
- नेतृत्व: हेमचंद्र कार, दिगंबर विश्वास, विष्णू विश्वास
- ठिकाण:- नादिया जिल्हा: गोविंदपूर
- भात शेती ऐवजी सरकारने असा फतवा काढला की रयतेवर निळ पिकवण्याची
- या संघर्षाचे पडसाद "नीलदर्पण" नाटक: दीनबंधू मित्र

नीळ आयोग 1860

- ✓ 5 सदस्य प्रतिनिधी
- ✓ डब्ल्यू. एस. सेटन कार (सरकारचे)
- ✓ आर. टॅपल (सरकारचे)
- ✓ रेव. जे. सेल (धर्म प्रचारक)
- ✓ डब्ल्यू. एफ. फर्ग्यूसन (कारखाना)
- ✓ चंद्रमोहन चटर्जी (जमीनदार)
- ✓ बिहारमधील दरभंगा व चंपारण

पबना उठाव: मे 1873-76

- सभांची माहिती शेतकऱ्यांना देण्यासाठी 'शिंग आणि ढोल
- नेतृत्व: ईशान चंद्र राय, शंभूपाल, खुदी मल्लाह

दक्खनचे उठाव

- रयतवारी पद्धतीमुळे
- शेतकरी-सावकार, शेतकरी-सरकार यांच्या संबंधात बदल घडून आले.

महात्मा फुले व शेतकरी चळवळ

- महात्मा फुले यांनी "शेतकऱ्यांचा आसूड" या ग्रंथात शेतकऱ्यांच्या स्थितीचे वर्णन केले
- 1876-80 मध्ये महाराष्ट्रात मोठा दुष्काळ पडला: चळवळ/ खत फोडीचे बंड म्हणून ओळखली जाते
- ड्युक ऑफ कॅनॉट या शेतकऱ्यांच्या एक निवेदन दिले व
- या उठावाचा प्रसार 1874 मध्ये पुणे जिल्ह्यातील शिरूर तालुक्यातील "कर्धे" गावापासून सुरू
- 12 मे 1875 मध्ये सुपे येथे शेतकऱ्यांनी पहिला उठाव केला.
- मारवाडी, गुजर, सावकारावर, शेतकऱ्यांनी हल्ले चढवले
- त्यामध्ये बागलाण तसेच भिमवडी, शिरूर, इंदापूर, हवेली, पारनेर श्रीगोंदा, कर्जत इत्यादी ठिकाणी उठाव झाले.
- मुंबई सरकारने शेतकरी असंतोषाची चौकशी करण्यासाठी "डेक्कन रॉयटस कमिशन" कमिशन नेमले (4 सभासद होते)
- 1879 ला "द डेक्कन अॅग्रीकल्चर रिलीफ अॅक्ट" सरकारने संमत केला.
- नवीन उपाय म्हणून "शेतकरी बँका" सुरू करण्यात याव्यात.

चंपारण्य सत्याग्रह

- ठिकाण : बिहार चंपारण्य वर्ष : 1917
- नेतृत्व : महात्मा गांधी
- राजकुमार हे यांना महात्मा गांधीजींना चंपारणला घेऊन आले गेले होते.

खेडा सत्याग्रह

- ठिकाण गुजरात खेडा वर्ष : 1918
- नेतृत्व : महात्मा गांधी

किसान सभा आंदोलन(किसान सभा)

- होमरूल मुळे UP त किसान सभेची स्थापना करण्यात आली
- 1918: गौरीशंकर मिश्र, इंद्रनारायण द्विवेदी किसान सभेची स्थापना
- इतर सदस्य: झिन्गुरी सिंग, दुर्गापाल सिंग, बाबा रामचंद्र
- : 1920: "अवध किसान सभा" स्थापन

सचिन सर

शेतकरी चळवळ

9545600535

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

मोपला विद्रोह

- 1921: अवधचे कारण इथे हि हेच कारण
- केरळ; मालाबार किनारपट्टी
- मुस्लीम शेतकरी व हिंदू जमीनदार
- 1919: खिलापत चळवळ
- व्यक्ती: म. गांधी, शौकत अली, मौलाना आझाद
- मोपला हे मल्याळी भाषिक मुस्लीम होते
- शेतीवर मालकी असलेल्यांना जिम्मी म्हणत
- आंदोलन सुरुवातीस मोपला नेता सय्यद अलावी, मुलगा सय्यद फझल होते
- 1921-22: बऱ्याच भागात “स्वतंत्र खिलापत राज्याची” स्थापना झाली

अयोध्येच्या शेतकऱ्यांचा लढा 1920 - 22

- नेतृत्व : बाबा रामचंद्र (मूळचे महाराष्ट्रातले.)
- अलाहाबादला 500 शेतकऱ्यांचा मोर्चा नेला.

मुळशी सत्याग्रह वर्ष : 1920-21

- ठिकाण : पुणे जिल्ह्यातील मुळशी
- नेतृत्व : सेनापती बापट
- वीज निर्मितीसाठी धरणाची योजना टाटा वीज 54 गावातील जमिनी धरणाखाली बुडणार होत्या.

बार्डोली सत्याग्रह

- वर्ष : 1928 - 29 ठिकाण : बार्डोली
- नेतृत्व : सरदार वल्लभाई पटेल
- 1926: स्थानिक सरकारने 30% कर वाढीची घोषणा

वि.रा. शिंदे व शेतकरी चळवळ

- वि रा शिंदे यांनी 1927 मध्ये मुंबई कायदेमंडळात गृहमंत्री सर चुनीलाल मेहता यांनी तुकडेबंदी व साराबंदी संबंधीच्या विधेयकास विरोध केला
- 25/26 जुलै 1928: पुणे: “मुंबई इलाखा शेतकरी परिषद” अध्यक्ष वि.रा. शिंदे
- 30 ऑक्टोबर 1926 रोजी पुणे येथे झालेल्या अस्पृश्यांच्या शेतकी परिषदेचे ते अध्यक्ष
- “संस्थांनी शेतकरी परिषद” तेरदल दक्षिण कोकण
- “शेतकरी परिषद बोरगाव” तालुका वाळवा जिल्हा सातारा 1932
- “चांदवड तालुका शेतकरी परिषद” वडनेर जिला नाशिक 1931

ब्राह्मणेतर पुढारी-वृत्तपत्र व शेतकरी चळवळ

- दिनकरराव जवळकर यांनी काढलेल्या तेज साप्ताहिक
- श्रीपतराव शिंदे यांनी विजयी मराठा
- भागवतराव पाळेकर यांनी बडोदा येथून जागृती वृत्तपत्र
- मुकुंदराव पाटील यांनी सत्तावन्न वर्षे दिनमित्र अंक

- 1920: “समाजवादी पक्षाची” स्थापना
- 1923: बिहार प्रांतीय किसान सभा
- 1929: बिहार किसान सभा
- संघटनात्मक सोयीसाठी “कामगार व किसान पक्ष”

अखिल भारतीय किसान सभा

- स्थापना : 11 एप्रिल 1936 ठिकाण : लखनौ
- संस्थापक सचिव: प्रा एन जी. रंगा
- अध्यक्ष : स्वामी सहजानंद सरस्वती
- पहिले अधिवेशन लखनौ येथे
- मुखपत्र: इंदुलाल याज्ञिक यांनी नेतृत्व केले
- 11 एप्रिल 1936 रोजी काँग्रेसची पहिली अध्यक्ष म्हणून सरस्वती यांची निवड झाली
- दुसरे अधिवेशन 1946
- 1928: 'आंध्र प्रांतीय ज्योतिष सभा' ची स्थापना एन.जी. रंगा यांनी केले
- ओरिसामध्ये मालती चौधरी यांनी 'उत्कल प्रांतीय किसान सभा' स्थापन केली

अखिल भारतीय किसान सभेचे संमेलन

- ठिकाण : फैजपूर, महाराष्ट्र
- मनमाड ते फैजपूर अशी सुमारे 200 मैलाची पदयात्रा किसानांनी काढली.
- 1933: NG रंगा: “भारतीय शेतकरी संस्थान” स्थापना

पंजाब:

- नवजवान भारत सभा, कीर्ती किसान सभा, अकाली दल,

बिहार:

- नेतृत्व: सहजानंद सरस्वती, (कार्यानंद) करीनंद शर्मा, यदुनंद शर्मा, राहुल सांकृत्यायन, पंचानन शर्मा, राम मनोहर लोहिया, जामून कार्तीजी

तीभागा आंदोलन

- नेतृत्व: मुजफ्फर अहमद, सुनील सेन, मोनी सिंग

- विविध स्त्री संघटना
- “भारत स्त्री महामंडळ”: 1910: अलाहाबाद: सरलादेवी चौधरी
- भारतातील पहिली स्त्री संघटना
- 2) वुमेन्स इंडिया असोसिएशन: -
- अध्यक्ष: अॅनी बेझंट
- सहा स्त्रिया संघटनेच्या मानद सचिव
- 1) मागरिट काझीन्स 2. मालती पटवर्धन 3. अमू स्वामिनाथन
- 4) श्रीमती अंबुजमाल 5. श्रीमती दादाबाय 6. रथी जिनाराम दासा.
- 3) भारतीय स्त्रियांचे राष्ट्रीय मंडळ (NCIW): 1925:
- संस्थापक: मेहरबाई टाटा
- 4) अखिल भारतीय महिला परिषद: 1927:
- संस्थापक: मागरिट काझीन्सच्या
- पुढाकार: सरोजिनी नायडू, राजकुमारी अमृता कौर, हंसा मेहता
- 5) वुमेन्स स्वदेशी लीगची: 1928: एस. अंबुजमाल
- 6) राष्ट्रसेविका समिती: 1936: केळकर मावशी व डॉ. हेडगेवार
- 7) भारतीय महिला फेडरेशन: जून 1954: रेणू चक्रवर्ती कलकत्ता
 - अवंतिकाबाई गोखले
 - “हिंदी महिला समाजाची” स्थापना केली.
 - खादीचा प्रसार केला.
 - सरलादेवी चौधरी
 - 1910 - अहमदाबाद - भारत स्त्री मंडळ (भारतातील पहिली स्त्री संघटना)
 - 1904 : मुंबई - अखिल भारतीय स्त्री परिषद (अध्यक्ष : रमाबाई रानडे)
 - कमलादेवी चटोपाध्याय : ऑगस्ट 1929
 - प्राग येथे भरलेल्या “वुमेन्स लीग फॉर पीस अँड फ्रीडम” या आंतरराष्ट्रीय महिला परिषदेत भाग घेतला.
 - हंसाबेन मेहता
 - ऑनररी मॅजिस्ट्रेट पदाचा त्याग करून सत्याग्रह आंदोलनात भाग घेतला.

- उर्मिलादेवी व इतर महिलांनी
- “नारी सत्याग्रह समिती” स्थापन केली.
- आझाद हिंद फौज व महिला
- कॅप्टन लक्ष्मी स्वामीनाथन यांच्या नेतृत्वात झाशीची राणी फलटण
- बेला दत्ता : परिचारिक
- कु. जानकी दावर : ब्रम्हदेशात छावणी प्रमुखपदी
- मानवती पाण्डेय : रेजिमेंटमध्ये सहभागी
- श्रीमती शकुंतला गांधी (शहा) : आघाडीवरच्या लष्करी इस्पितळात काम केले.
- कुमारी बेला मुखर्जी : लीगच्या अधिकारी म्हणून कॅ. लक्ष्मी व नेतार्जीशी संबंध.
- ले. प्रतिमा सेन : रेजिमेंटमध्ये सहभागी
- केरळच्या डी. कल्याणी अम्मा, पी. नारायणी कुट्टी, रमा मेहता यांनी कार्य केले.
- डॉ. रखमाबाई राउत
- लंडन मधून MD पदवी
- स्त्रियांसाठी वनिता आश्रम सुरू
- युद्धातील मदतीसाठी “कैसर-ए-हिंद” पदवी
- डॉ. आनंदीबाई जोशी
- भारतातील पहिल्या महिला डॉक्टर
- कोल्हापुरात एडवर्ड हॉस्पिटल मध्ये स्त्री विभाग प्रमुख
- काशीबाई कानिटकर
- आनंदीबाई जोशी यांचे चरित्र लिहिले
- महिलासंबंधी कायदे
- 1. 1856 - हिंदू विधवा विवाह कायदा
- 2. 1872 – नोंदनी विवाह कायदा (स्पेशल मॅरिज अॅक्ट)
- 3. 1937 - हिंदू स्त्री हक्कांबाबत कायदा
- 4. 1946 - विभक्त राहून पोटगी मागण्याचा अधिकार कायदा
- 5. 1956 - हिंदू वारसा हक्क कायदा

सचिन सर

बंगालची फाळणी
स्वदेशी आंदोलन

9545600535

- फेब्रुवारी 1903 बंगालची फाळणी करण्याची शिफारस अँड्र्यू फ्रेझरने केली.
- पाच हिंदू संस्थाने बंगालपासून अलग केली जातील.
- कारण: प्रशासकीय सोय' (administrative convenience)
- तारीख: 16 ऑक्टोबर 1905
- राष्ट्रीय शोक दिवस पाळला
- फोडा आणि राज्य करा नीती यामुळे असंतोष
- बम्पिफ्लड फुलर:- हिंदू-मुस्लीम दोन बायकांपैकी मुसलमान बायको हि आवडती आहे

चतुसुत्री

- स्वदेशी, बहिष्कार, राष्ट्रीय शिक्षण, स्वराज्य
- वंग-भंग चळवळ: नेतृत्व सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी व कृष्णकुमार मित्रा या मवाळ नेत्यांनी केले,
- आचार्य प्रफुल्लचंद्र राय: बंगाल केमिकल स्टोअर्स सुरु केले

इतर

- पुणे-मुंबई: टिळक
- दिल्ली: सय्यद हैदर रजा
- मद्रास: चिदंबरम पिल्लई
- पंजाब: लाला लजपतराय, अजित सिंग

चळवळी स्वरूप

- हा दिवस संपूर्ण बंगालमध्ये राष्ट्रीय शोक दिन (day of national mourning) म्हणून घोषित केला.
- रविंद्रनाथ टागोर यांनी सप्टेंबर मध्ये लिहिलेले 'अमार सोनार बांगला' हे गीत असंख्य लोकांनी गायिले.

शिवजयंती साजरी व प्रतिक

- 1902: बंगालमध्ये सखाराम गणेश देऊसकर यामुळे शिवजयंती उत्सव सुरु झाला (बंगालचा)
- 1904: बारिसाल: अश्विनीकुमार दत्त यांनी शिवाजी उत्सव सुरु
- भाषणे: टिळक, खापर्डे, मुंजे, बिपिनचंद्र पाल
- 6 ते 8 जून 1906: कलकत्यास शिवाजी उत्सव साजरा केला
- शिवाजी उत्सव हा राष्ट्रीय उत्सव म्हणून मुस्लीमहि सहभागी

स्वदेशीची प्रेरणा

- लोकहितवादी: शतपत्रातून
- 1872-73: रानडेनी दोन भाषणे दिली
- 11 oct 1905: भाला: नरकातील दरबार: देशद्रोहाचा गुन्हा: शिक्षा सहा महिने तुरुंगवास व 1000रु दंड
- युगांतर: साप्ताहिक: अरविंद घोष
- जहालांचे मुखपत्र : वंदे मातरम् हितवादी, संजीवनी, बंगाली
- 12 डिसेंबर 1911: दिल्ली भव्य दरबार भरून ब्रिटीश सम्राट पंचम जॉर्ज यांनी बंगालची फाळणी रद्द केल्याची घोषणा केली.
- टिळकांनी लॉर्ड कर्झनची तुलना औरंगाजेबाशी केली.
- नामदार गोखले यांनी औरंगाजेबाची उपमा कर्झनला दिली .
- कृष्णाजी प्रभाकर खाडीलकर लिखित 'किचकवध' नाटकात किचकची तुलना कर्झन सोबत केली गेली.

होमरूल चळवळ

- पहिली: होमरूल चळवळ टिळकांनी बेळगाव येथे स्थापन
- स्थापना: 18 एप्रिल 1916: बेळगाव
- अध्यक्ष: जोसेफ बॉप्टिस्टा
- सचिव: न. चि. केळकर हे तिचे होते.
- टिळकांकडे मुंबई सोडून महाराष्ट्र, कर्नाटक, मध्य प्रांत आणि वऱ्हाड होते.
- दुसरी: होमरूल चळवळ अनी बेझंट मद्रास (अद्दघार) येथे
- स्थापना: 25 सप्टेंबर 1915 (स्वराज्य संघ)
- वृत्तपत्र: कॉमन विल', द्रासेत 'न्यू इंडिया'
- उर्वरित भारत हा डॉ.अंनी बेझंट यांच्याकडे
- व्यक्ती: जोसेफ बप्टिस्टा, मुहम्मद अली जिन्ना, बाळ गंगाधर टिळक, जी.एस. खापर्डे, सर एस. सुब्रह्मन्यम अय्यर, अंनी बेझंट

Click

सचिन सर

पार्टी

9545600535

स्वराज्य पार्टी

- 1 जानेवारी 1923: “काँग्रेस खिलाफत स्वराज्य पार्टी” स्थापना अलाहाबाद
- अध्यक्ष : C.R दास nnसचिव : मोतीलाल नेहरू
- (स्वराज्य पार्टीचे सदस्य-फेरवादी)

नेते

- 1) मोतीलाल नेहरू 2) सी. आर. दास
- 3) हुसेन सुह्रावर्दी 4) हकीम अजमल खान
- 5) सुभाषचंद्र बोस सर्वाना बदल हवा होता.

नाफेरवादी नेते

- राजगोपालचारी सरदार वल्लभभाई पटेल
- डॉ. अन्सारी राजेंद्रप्रसाद
- Nov 1924: बेळगाव
- दास-गांधी यांच्यात समेट (गांधी-दास Pact)
- गांधीजींचा चरखा स्वराज्य मिळवून देणार नाही

मुडीमन समिती : 1924

- अध्यक्ष: सर अलेक्झांडर मुडीमन
- या समितीत भारतीय नेते सभासद (चार)
- शिवास्वामी अय्यर, डॉ. R.P. परांजपे
- तेजबहादूर सप्रू, मो. अली जीना
- अहवाल: द्विदल राज्यपद्धती असावी
- कलकत्याचे महापौर: C.R. दास
- कलकत्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी: सुभाषचंद्र बोस
- बॉम्बे कॉर्पोरेशन अध्यक्ष: विठ्ठलभाई पटेल
- अहमदाबाद नगरपालिका: वल्लभभाई पटेल
- पाटणा नगरपालिका: राजेंद्र प्रसाद
- अलाहाबाद नगरपालिका: जवाहरलाल नेहरू
- जस्टीस पार्टी

नेतृत्व : 1. रामास्वामी नायकर, 2. अण्णा दुराई
3. नारायण गुरु, 4. पेरियार रामस्वामी

- नाव - उदारमतवादी संघटना
- न्यायपक्ष - ओळख
- अध्यक्ष - रामास्वामी नायकर (समतेचे नेते)

नारायण गुरु : समाजसुधारक : जन्म 1854

- दक्षिण केरळ मधील अस्पृश्य घराण्यात जन्म
- नारायण गुरु असे मत जातीव्यवस्था व अस्पृश्यता मुळ कारण चातूवर्ण्य पद्धती आहे.

पेरियार रामास्वामी : (1879 – 1973)

- जन्म : तामिळनाडू
- आत्मसन्मान आंदोलन
- दक्षिण भारतात अस्पृश्यता संपविण्याचे कार्य

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

History By Sachin Gulig

इतिहासाच्या सर्व बॅचेस

- 1) संपूर्ण इतिहास बॅच 2025
- 2) संयुक्त गट व व क पूर्व परीक्षा 2025
- 3) राज्यसेवा पूर्व परीक्षा 2025
- 4) सर्व समाजसुधारक
- 5) प्राचीन- मध्ययुगीन भारताचा इतिहास
- 6) Dept. PSI पूर्व परीक्षा
- 7) राज्यसेवा मुख्य परीक्षा बॅच
- 8) कंबाईन मुख्य परीक्षा 2025
- 9) PVQ विश्लेषण बॅच
- 10) State Board बॅच
- 11) टॉपिक नुसार टेस्ट

GET IT ON
Google Play

बॅचसाठी ॲप डाऊनलोड करा
History By Sachin Gulig

@History4all

History By Sachin Gulig

9545600535

मार्गदर्शक

सचिन गुळीग

MA, M.Phil, NET, Ph.D(A)
इतिहास

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

ठक्कर बप्पा

- अमृतलाल विठ्ठलदास ठक्कर
- म. गांधी यांच्या सुचनेवरून 'ठक्कर बप्पा' यांनी भिल्ल जमातीसाठी कार्य
- गांधीजी - त्यांना "भिलांचे धर्मगुरु" म्हणतात.
- 1922-भिल्ल सेवा मंडळ
- शामराव व गोदावरी परुळेकर 1908-1996
- किसान सभेच्या माध्यमातून वारलीसाठी कार्य.
- मे 1945: झरी-उंबरगाव अदिवासी परिषदेत वेठबिगारी नष्ट करण्याचे आवाहन केले. (गोळीबारामुळे तळवडी गाव प्रसिद्ध)
- 'विकासवाडी
- जेव्हा माणूस जागा होतो' या पुस्तकात
- गुन्हेगारावर 'बंदिवासाची आठ वर्ष' हे पुस्तक

ताराबाई मोडक

- 1892-1973
- 'भारतातील पहिल्या बालशिक्षणतज्ज्ञ होत्या.
- त्यांना भारताच्या 'मॉन्टेसरी' म्हणतात.
- कोसवाड येथे शैक्षणिक कार्यास सुरवात केली.
- आदिवासींच्या मुलांसाठी 'आंगणवाड्या', शिशुविहार, शिशु-बँकेची योजना
- 'कुरणशाळा' काढल्या.
- त्यांच्या शिष्या अनुताई वाघ
- 1962 साली 'पद्मभूषण'

अनुताई वाघ

- कोसवाड प्रकल्प: पाळणाघरे, बालवाड्या, प्राथमिक शाळा, प्रौढ शिक्षण वर्ग, बालसेविका ट्रेनिंग कॉलेज सुरु
- ग्रंथ: कोसबाडच्या टेकडीवरून (आत्मचरित्र), दाभोणच्या जंगलातून, शिक्षणविषयक ग्रंथ (अनेक) सईची सोबत (कथासंग्रह), सहजशिक्षण
- मासिक: सावित्री

दामअण्णा टोकेकर

- 'हिंदु सेवा संघ' स्थापून शैक्षणिक कार्यास सुरुवात. (पालघर)
- देवबंध येथे अदिवासी बहुविध सेवा संघ माध्यमातून अदिवासींसाठी कार्य.

- देवाजी तोफा (गडचिरोली)
- लेखा मेंढा गावात - 'आमच्या गावात आम्ही सरकार' घोषणा केली.

रामचंद्र चिमाजी जंगले

- आदिवासी युवक क्रांती दल' संघटना

कों. रेवजी पांडुरंग चौधरी (देवजीभाई)

- जाव्हारा संस्थानातील वेठबिगारी बंद करण्यास योगदान.
- अदिवासी सेवा मंडळ स्थापून शैक्षणिक काम
- रदा विक्री संघ' स्थापून त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्याचा प्रयत्न केला.
- या 'तलासरी' वनवासी विद्यार्थ्यांसाठी प्रकल्प.

बापूराव कृष्णाजी देशमुख

- देशमुखांच्या योगदानातून अ. भा. आदिवासी परिषद स्थापण्यात यश.
- पांडुरंग ढवळा साबळे
- 1951 - 'ॐ अदिशक्ती अदिवासी सेवा संघ' स्थापन मंबईतील सिमेंट कंपनीतील कामगार व मुलुंड येथील अदिवासी यांना एकत्र केले.
- 'अदिवासी कल्याण केंद्र महाराष्ट्र' ही अदिवासी जागृतीसाठी संघटना स्थापली.

डॉ. रामराव वाडिवे

- अदिवासी सुधार सेवा समिती स्थापना.
- महादेव गोपाळ कडु
- 'ठाणे जिल्हा प्रशिक्षण प्रसारक मंडळ' स्थापले.
- 'आदिवासी समाजोन्नती' संघ स्थापला.
- सुखदेव बाबुराव उईके (बाबूजी उईके)
- 'जंगल बचाव मानव बचाव' अंदोलन.
- 'आम्ही आमच्या आरोग्यासाठी' संस्था स्थापली.
- का. नजूबाई आस्था गावित
- 'श्रमिक महिला संघ' स्थापला.

सचिन सर

वृत्तपत्रे

9545600535

- मुंबापूर वर्तमान 20 जुलै 1828
- दर्पण 6 जानेवारी 1832 'बाळशास्त्री जांभेकर'
- भाऊ महाजन यांच्या मदतीने
- सुरवातीला ते 'पाक्षीक' होते. किंमत 1 रु.
- मे 1832 पासून साप्ताहिक
- 'मेसेंजर प्रेस' ने छापले
- ज्ञानदर्शन
- 1853: भाऊ महाजन: त्रैमासिक (3 वर्षे चालले)
- प्रभाकर : (साप्ताहिक)
- 1840: भाऊ महाजन (गोविंद विठ्ठल कुंटे) 25 वर्षे चालले (वर्गणी: 12रु)
- 1853 मध्ये धुमकेतु (साप्ताहिक): वर्तमानदीपिका च्या विरोधात
- 1853 मध्ये ज्ञानदर्शन (त्रैमासिक) ख्रिश्चन धर्माच्या प्रचाराच्या विरोधात सडेतोड उत्तरे दिली
- ज्ञानोदय (मासिक)
- 1842: अहमदनगर: ख्रिस्ती धर्म प्रसारासाठी
- रे. हेनरी व्हेलंटार्डन':
- भाषा: (शाहूराव कुकडे) मराठी व इंग्रजी
- देवदत्त टिळक, दि शं. सावरकर, वा. ना. टिळक
- अमेरिकन ख्रिस्ती मिशनरींनीचे वृत्तपत्र
-
- ज्ञानप्रकाश (साप्ताहिक) 100 वर्ष
- 12 फेब्रुवारी 1849: पुणे: कृष्णाजी रानडे' (सोमवारी)
- ब्रिद- 'सत्य-सौख्य आणि ज्ञान'
- मराठीतील पहिले दैनिक
- दिग्दर्शन : (मासिक)
- बाळशास्त्री जांभेकरांनी - 1840
- 5 वर्षे संपादक
- मदत: भाऊ लाड व दादाभाई नौरोजी
- टार्डम्स ऑफ इंडिया
- 1861: इंग्रजी संपादक:- रॉबर्ट नाईट
- बॉम्बे टार्डम्स, स्टॅंडर्ड व टेलिग्राफ मिळून हे वृत्तपत्र सुरू करण्यात आले
- इंडियन सोशियोलॉजिस्ट
- 1905: इंग्रजी संपादक:- श्यामजी कृष्ण वर्मा
- ठिकाण:- लंडन इंडिया हाऊसचे मुखपत्र

- अरुणोदय
- 1866: ठाणे: 'काशिनाथ विष्णू फडके
- ब्रिटीश सरकारला विरोध
- सर्वप्रथम बातमीदार/वार्ताहर नेमण्यास सुरुवात केली.
- केसरी व मराठा
- 1881: लो. टिळक व गो. ग. आगरकरांनी
- केसरी = मराठी, मराठा= इंग्रजी भाषेत
- 1887-1920 = संपादक टिळक
- हिंदू पेट्रीयट: 1853: इंग्रजी
- संपादक:- गिरिशंकर घोष
- 1857 च्या उठावाच्या घटना प्रसिद्ध केल्या.
- निबंधमाला : (मासिक)
- 24 जाने. 1874: विष्णूशास्त्री चिपळूणकर: पुणे: शुक्रवारी
- चालक: रघुनाथ हरिश्चंद्रजी आणि जनार्दन वासुदेवजी
- 'वाचकांची पत्रे' छापत
- 'महात्मा फुलेंवर वर टिकेसाठी या वृत्तपत्राचा उपयोग
- सुबोधपत्रिका
- 4 मे 1873: प्रार्थना समाजाचे मुखपत्र होते.
- इंग्रजी, मराठी, गुजरातीत भाषेत
- ब्रीद-सत्यमेव जयते
- शाळापत्रक: 1868 भाषा:- मराठी
- संपादक:- विष्णूशास्त्री चिपळूणकर
- ढाका प्रकाश: 1861 भाषा:- बंगाली
- संपादक:- कृष्णचंद्र मुजुमदार
- 1878 च्या कायद्याने बंदी आणली.
- रास्त गोपतार: 1851 भाषा:- गुजराती
- संपादक :- दादाभाई नौरोजी
- रहूनमाई मजदायन सभाचे मुखपत्र
- ईस्ट इंडियन: 1838
- भाषा:- इंग्रजी
- संपादक :- हेन्री डेरिजिओ
- बॉम्बे समाचार: 1822
- भाषा:- गुजराती
- संपादक:- फरदुनजी मारझवाण

सचिन सर

वृत्तपत्रे

9545600535

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

- हास्य संजीवनी: 1887 भाषा:- तेलगू
- संपादक:- विरेशलिंगम पंतलु
- जमीनदार: 1912 भाषा:- हिंदी
- संपादक :- फझल अली खान
- प्रगती: 1929 भाषा:- मराठी
- संपादक:- त्र्यंबक शंकर शेजवलकर
- इंडिया: 1890: इंग्रजी संपादक:- दादाभाई नौरोजी
- पख्तुन: 1912 भाषा:- उर्दू
- संपादक :- मौ महंमद अली जोहर
- कुडी आरसु: 1910 भाषा:- तामिळ
- संपादक:- पेरियार रामास्वामी
- बंग दर्शन 1873 भाषा:- बंगाली
- संपादक :- बकिंमचंद्र चॅटर्जी
- इंडियन ओपिनियन 1903 इंग्रजी
- संपादक:-महात्मा गांधी
- दक्षिण आफ्रिका येथून प्रकाशित
- कवी वचन सुधा: 1867 भाषा:- हिंदी
- संपादक:- भारतेंदु हरिश्चंद्र
- हिंदुस्थान स्टॅंडर्ड: 1899: इंग्रजी
- संपादक:- सच्छिदानांद सिन्हा
- मद्रास स्टॅंडर्ड: 1891: इंग्रजी
- संपादक:- बी पी पिल्लई
- ट्रिब्युन: 1877: इंग्रजी संपादक:- सारवाल सिंग मजाठीया
- ठिकाण:- पंजाब
- ब्राम्हो समाजाच्या प्रसारासाठी
- बंगाली: 1879: इंग्रजी
- संपादक:-सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी
- दवारकानाथ गांगुली यांनी आसाम चहा कामागरचे प्रश्न यातून मांडले.

- लीडर: 1909: इंग्रजी संपादक:- पं मदनमोहन मालवीय
- बॉम्बे हेरॉल्ड: 1789: इंग्रजी संपादक:- जेन्स मॅक्लीन
- महाराष्ट्र मधील सर्वात प्रथम वृत्तपत्र
- इंडियन मिरर: 1861: इंग्रजी
- संपादक:-देवेंद्रनाथ टागोर व मनमोहन घोष
- ब्रिटीश इंडिया असोसिएशनचे मुखपत्र
- हिंदू: 1878: इंग्रजी संपादक:- व्ही राघवाचार्य सुब्बाराव
- बॉम्बे गझेट – 1790: मिस्टर मकलीन
- बॉम्बे कुरियर: 1792: जेम्स जीजीभॉय फ्रान्सिस
- टाईम्स ऑफ इंडिया: 1838: जमशेदजी जीजीभॉय
- पुना ओब्झर्वर: 1852: चार्ल्स विल्यम अलन, मालक, दादाभाई बहिरामजी
- शुभसूचक: 1856: सातारा: यादव गोपाल पेठे, रामचंद्र अप्पाजी
- खानदेश वैभव: 1867: धुळेगणपतराव वैद्य, बळवंत करंदीकर
- हिंदुपंच: विनोदी पेपर, चित्रमय दर्शन: अरुणोदयचे चालक
- मराठा दीनबंधू: 1900: भास्करराव जाधव: आजगावकर
- दैनिक गुराखी: 1899: मुंबई: विनायक भाले
- महाराष्ट्र: 1897: गोपाल ओगले (काँग्रेसचे मुखपत्र)
- शेतकऱ्यांचा कैवारी: 1889: मुंबई: दामोदर यंदे, रामजी संतूजी आवटे
- अम्बालहरी: 1889: पुणे: रघुनाथ नवलकर
- राघवभूषण: 1888: येवला: गुलाबसिंग कौशल
- इंदुप्रकाश
- 1862: विष्णुशास्त्री पंडीत सरकारी नोकरी सोडून वृत्तपत्र
- भाषा: इंग्रजी व मराठी
- मराठीचे संपादक जनार्दन सखाराम गाडगीळ
- विषय: विधवाविवाह-स्त्री शिक्षण, सामाजिक सुधारणा
- 62 वर्षे चालले (लोकमान्य मध्ये विलीन)
- संबंधित व्यक्ति: मामा परमानंद, नरहर पाठक, महादेव रानडे, न्या.तेलंग, चंदावरकर व त्र्यंबक पर्वते न्या. नारायण चंदावरकर

सचिन सर

9545600535

वृत्तपत्रे

- **ज्ञानसिंधु**
- 1842: विश्वर छत्रे
- वृत्तपत्रातून 'ख्रिश्चन धर्माचा प्रसार'
- छत्रेनी मित्रोदय-1844 पुण्यातून निघालेले पहिले मराठी वृत्तपत्र
- अरूणोदय-1848
- **नेटिव्ह ओपिनियन**
- 4 जाने. 1864: विश्वनाथ नारायण मंडलिक, प्रथम इंग्रजीत
- 1 जुलै 1866 पासून 'इंग्रजी व मराठीत'
- संपादकीय जबाबदारी नारायण महादेव उर्फ मामा परमानंद यांकडे
- लेखन: हरिभाऊ सोनवणे व नारायण परांजपे
- 1861 पासून यात उच्च न्यायालयाचे निकाल येत.
- **दीनबंधु**
- 1 जाने 1877: कृष्णराव भालेकर
- 1890: मुंबई: नारायण मे. लोखंडे संपादन व मुद्रण
- कर्जबाजारी, लोकशिक्षण, सावकारीचे दोष यावर प्रकाश
- सत्यशोधक चळवळीचे मुखपत्र होते.
- **सुधारक** : साप्ताहिक
- 1888: गो.ग. आगरकर
- आगरकरांच्या 'मृत्युपर्यंत' (1895)
- 'व्यक्तिस्वातंत्र्य व बुद्धीप्रामाण्य वादावर भर
- **राष्ट्रमत**: 1908: मुंबई: सीतारामपंत दामले
- **बॉम्बे क्रोनिकल**: 1910: फिरोजशाहा मेहता, पेटीट
- **विश्वबंधु**: 1911: पुणे: बळवंत पिसाळ
- **दैनिक संदेश**: 1915: मुंबई: अच्युतराव कोल्हटकर
- **सत्योदय**: 1915: करजगाव: कृष्णाजी चौधरी
- **जागरूक**: 1917: पुणे: वालचंद कोठारी
- **लोकसंग्रह**: 1919: पुणे: शंकरराव लवाटे
- **भगवा झेंडा**: 1920: कोल्हापूर: दत्ताजी कुरणे
- **तरुण मराठा**: 1920: कोल्हापूर: सखाराम सावंत, जवळकर
- **स्वराज्य**: 1920: शिवराम परांजपे
- **राष्ट्रविर**: 1921: बेळगाव: भुजंग दळवी, शामराव भोसले, देवराव बिर्जे
- **संजीवन**: 1921: पुणे: दत्तात्रय रणदिवे

गांधीयुग

चंपारण्य

- 1916 लखनऊ अधिवेशनात राजकुमार शुक्ला व संत राऊत यांनी पिकवणाऱ्या स्थानिक शेतकऱ्यांनी गांधीजींना आपल्यावरील अन्याय याबाबत सांगितले.
- 10 एप्रिल 1917 रोजी गांधीजींनी बिहारमधील चंपारण्य नजीक मोतिहारी येथे सत्याग्रह यशस्वी केला व ब्रिटिश वाल्यांच्या जाचातून नीळ पिकविणाऱ्या शेतकऱ्यांची सुटका केली.
- आंदोलनादरम्यान संत राऊत ने बापू म्हटले.

अहमदाबाद कामगार लढा 1918

- 1917 मध्ये प्लेग ची साथ.
- कामगार व मालक यांत प्लेग बोनस वरून मतभेद.
- मजुरांचा 70% बोनस गिरणीवाल्यांनी रद्द करण्याचे जाहीर केले.
- कामगारांना 50% वाढ पाहिजे होती.
- मालक 20% वाढ देण्यास तयार होते.
- 22 दिवस संप चालला.
- गांधींनी मजुरांचा संप टिकविण्यासाठी उपोषण केले. तीन दिवसांत यश आले.
- 1918: असे तंटे पुन्हा होऊ नयेत म्हणून मजुर-महाजन नावाची संस्था स्थापन झाली.
- अंबालाल साराभाई ची बहिण अनुसूइया बेन नी साथ दिली
- 1920 : अहमदाबाद टेक्सटाइल लेबर एसोसिएशन स्थापना.
- दरम्यान मद्रास मध्ये बी. पी. वाडीया द्वारा ट्रेड युनियन स्थापन.

खेडा

- 22 मार्च 1918 किसान सत्याग्रह)
- खेडा जिल्ह्यात मोहनलाल पांड्या या स्थानिक शेतकऱ्यांच्या पुढाकाराने गांधीजींनी साराबंदी चळवळ सुरू केली व सरकारकडून शेतसारा माफ करून घेतला
- खेडा जिल्ह्यात 1918 मधील अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे प्रचंड नुकसान झाले होते.
- रौलेट कायद्याविरुद्ध लढा 6 एप्रिल 1919
- **सरकारी दडपशाहीचा काळा कायदा**
- 10 डिसेंबर 1917:- स्थापना
- 15 एप्रिल 1919:- अहवाल सादर
- ब्रिटिश न्यायाधीश सर सिडने ऑर्थर टेलर रौलेट
- अमृतसरमध्ये 10 एप्रिल 1918 रोजी डॉ. सैफुद्दीन किचलू आणि डॉ. सत्यपाल सिंग अटक.
- 13 एप्रिल 1919 बैशाखी पौर्णिमा व निषेध सभा
- 6 एप्रिल 1919 रोजी गांधीजींनी रौलेट कायद्याविरोधात देशभर हरताळ पाळण्याचे आवाहन केले त्यास प्रचंड प्रतिसाद मिळाला

■ जामा मशिदीत हिंदू-मुस्लीम ऐक्य - स्वामी श्रद्धानंद यांचे भाषण

■ गांधीजींनी 'काळा कायदा' म्हणून निषेध केला
13 एप्रिल 1919

• 9 एप्रिल: रामनवमी:- हिंदू-मुस्लीम ऐक्य दर्शन
• 9 एप्रिल:- डॉ. सैफुद्दीन कीचलु, सत्यपाल यांना अटक
• **भाषण: लाला हंसराज**

• जनरल मायकल डायर पूर्वी जालंधर विभागाचा प्रमुख होता
• कर्नल रेजिनाल्ड डायर सोबत 50 जणांचा ताफा
• होता त्यात गुरखा, सिख, बलुची.
• 13 एप्रिल 1919 अमृतसर मधील जालियनवाला बागेत निषेध सभा भरली होती या सभेतील जमावावर जनरल डायरने दारूगोळा संपेपर्यंत गोळीबार

पदव्यांचा त्याग:

• रवींद्रनाथ टागोर = सर
• महात्मा गांधी = कैसर-ए-हिंद
• सुभाषचंद्र बोस = आयसीएस
• शंकर राम नगर = व्हाईसरायच्या कौन्सिलचा राजीनामा
■ स्थापना : 1 ऑक्टोबर 1919
■ 8 सदस्य = 5 इंग्रज , 3 भारतीय
■ इंग्रज सदस्य : लॉर्ड हंटर, जॉर्ज रँकीन, W.F. राइस, जॉर्ज बेरो, टॉम्स स्मीथ,
■ भारतीय सदस्य : सर चिमनलाल सेटलवाड, साहबजादा सुलतान अहमद, जगत नारायण

काँग्रेसद्वारा चौकशी समिती

■ अध्यक्ष:- पं. मदन मोहन मालवीय
■ सदस्य:- पं. मोतीलाल नेहरू, म. गांधीजी, अब्बास तैय्यबजी, फजलुल हक,, सी. आर. दास, जयकर

• **खिलापत चळवळ 1919 ते 1924**

• **खिलापत कमिटी:** सप्टेंबर 1919:

• नेतृत्व:- शौकत-महंमद अली (अली बंधू), मौलाना आझाद, अजमल खान, हसरत मोहनी
• नाराज मुस्लीमांनी हिजरत करण्याचे ठरवले (अफगाणिस्तानला निघाले.)

चौरीचौरा घटना 1922

✓ 5 फेब्रुवारी 1922: उत्तर प्रदेश – गोरखपूर – चौरीचौरा
✓ पोलीसांची मारहाण जमावाने आग लावली 23 पोलीस मृत्यूमुखी पडले
✓ वकिली: पं मालवीय

इंडा सत्याग्रह (नागपूर, 1923)

■ सुरुवात - जबलपूर : 18 मार्च 1923
■ नेतृत्व - सरदार पटेल, सुभद्रा चौहान, लक्ष्मण सिंह, माखनलाल चतुर्वेदी, राजेंद्र प्रसाद.
■ एक ऑगस्ट टिळकांच्या मृत्यूनंतर "टिळक स्वराज्य फंड" यासाठी लोकांनी एक कोटीहून अधिक रक्कम जमा केली

सविनय कायदेभंग

1929 चे राष्ट्रीय काँग्रेसचे अधिवेशन पं. जवाहरलाल नेहरू अध्यक्षतेखाली लाहोर येथे भरले होते.

सविनय कायदेभंगाचा पहिला प्रयोग - चंपारण 1917

• 26 जानेवारी 1930 हा दिवस 'स्वातंत्र्य दिन' म्हणून सर्व देशभर साजरा केला गेला.
• 1930 राष्ट्रसभेने सविनय कायदेभंग चळवळीचा आदेश दिला

• 12 मार्च 1930 मिठाचा कायदा मोडून सत्याग्रह सुरू

दांडी मार्च : 12 मार्च 1930

• साबरमती आश्रम ते दांडी, 78 सहकारी
• 12 मार्च 1930 ते 6 एप्रिल 1930
• 25 दिवस, अंतर 241 मैल (385km)
• 80 हजार लोकांना तुरुंगवास
• या घटनेला 91 वर्ष पूर्ण
• घोषणा : गांधीजी की जय, वंदे मातरम

जंगल सत्याग्रह

■ महाराष्ट्रात वडाळा, मालवण, शिरोडा या ठिकाणी मिठाचे सत्याग्रह झाले.
■ महाराष्ट्रात बिळाशी, संगमनेर (नगर), कळवण, चिरनेर (रायगड), पुसद (यवतमाळ), लोहार (चंद्रपूर) इत्यादी ठिकाणी जंगल सत्याग्रह झाले.

पेशावरचा सत्याग्रह

- वायव्य सरहद्द प्रांतात खान अब्दुल गफारखान हे गांधीजींचे निष्ठावान अनुयायी होते.
- 'खुदा - इ - खिदमतगार' या संघटनेची स्थापना केली.
- 23 एप्रिल 1930 त्यांनी पेशावर येथे सत्याग्रह सुरू केला
- गढवाल पलटणीचे अधिकारी चंद्रसिंग ठाकूर यांनी गोळीबार करण्यास नकार दिला.

सोलापूरचा सत्याग्रह

- 6 मे 1930 रोजी सोलापुरात हरताळ पाळण्यात आला.
- सोलापूर येथील सत्याग्रहात गिरणी कामगार आघाडीवर होते.

- मार्शल लॉ म्हणजेच लष्करी कायदा जारी केला.
- आंदोलनात आघाडीवर असलेले मल्लाप्पा धनशेट्टी, श्रीकृष्ण सारडा, कुर्बान हुसेन व जगन्नाथ शिंदे यांना फाशी देण्यात आले.
- चळवळीदरम्यान गांधी टोपी प्रसिद्ध झाली.
- दरम्यान 'देश सेविका संघ' सक्रिय होता.
- प्रभातफेरी व मुलांची वानरसेना आंदोलनात आघाडीवर होती.

गोलमेज परिषद

- पहिली गो. परिषद : (12 नोव्हेंबर 1930 ते 19 जानेवारी 1931)
- गांधी आयर्विन करार 1931
- दुसरी गो. परिषद (7 सप्टेंबर 1931 ते 1 डिसेंबर 1931)
- रामसे मॅकडॉनल्ड यांचा जातीय निवाडा (16 ऑगस्ट 1932)
- पुणे करार - 24 सप्टेंबर 1932
- तिसरी गो. परिषद (17 नोव्हेंबर 1932 ते 24 डिसेंबर 1932)

नारे / घोषणा

- 'आपण कुणाचे गुलाम नाही, स्वतंत्र झालो'
- भारत छोडो आणि चले जाव
- 'करू किंवा मरू' हा मंत्र : मरो नही मारो = लालबहादूर शास्त्री
- भारत सोडून जा कृती करा व मरण पत्करा
- जय किंवा मृत्यू 'इंग्रजांनो चालते व्हा'

यूसुफ मेहरअली

- चले जाव या घोषणेचे श्रेय यूसुफ मेहरअली यांच्याकडे जाते.
- यूसुफ मेहराली हे गांधीजींचे अत्यंत निकटवर्तीय होते.
- यूसुफ मेहराली हे त्यावेळी मुंबईचे महापौर होते.
- 3 फेब्रुवारी 1928 रोजी तेव्हा 'बॉम्बे युथ लीग' या संघटनेच्या वतीने भल्या पहाटे बंदरावर जाऊन त्यांनी 'सायमन,

भूमिगत आंदोलन

- जयप्रकाश नारायण, अच्युतराव पटवर्धन, डॉ. राम मनोहर लोहिया, अरुणा असफ अली, युसुफ मेहरअली, सुचेता कृपलानी, कामगार नेते एस एम जोशी, नागोरे हे आंदोलनातील प्रमुख नेते होते

काँग्रेस रेडिओ

- उषा मेहता, चंद्रकांत जवेरी व विठ्ठल जवेरी यांनी मुंबई येथे काँग्रेस रेडिओ किंवा सिंक्रेट रेडिओ ची स्थापना केली.
- मुंबई, पुणे, कलकत्ता, नेपाळच्या सीमेजवळ ध्वनिप्रक्षेपक केंद्र स्थापन केले.
- रेडिओ : विठ्ठलदास ठाकर, नानिकजी मोहवनि, नरीमन प्रिंटर, जगन्नाथ ठाकूर, R.A. मेहता, मिर्झा, V.G. मोटवानी

प्रतिसरकार स्थापन

- नाना पाटील - सातारा, महाराष्ट्र
- तालचर, बालासोर, ओरिसा
- बलिया, आजमगड, उत्तर प्रदेश
- पूर्णिया, भागलपूर, बिहार
- बंगाल मध्ये तामिळ लोक जातीया या नावाने मिदनापूर येथे प्रतिसरकार स्थापन झाले
- ओलापूर येथे रत्नाप्पा कुंभार यांनी प्रतिसरकार स्थापन केले
- मेजर सॅडकची नियुक्ती

संघटना

- आझाद दस्ता - भाई कोलवाल, गोमाजी पाटील
- लाल सेना : जनरल आवारी
- आझाद रेडिओ : उषा मेहता, विठ्ठलदास जव्हेरी, चंद्रकांत जव्हेरी
- पत्री सरकार : क्रांतिसिंह नाना पाटील: रानुताई पाटील, लीलाताई पाटील, लक्ष्मीबाई नायकवाडी, विनबाताई पाटील.

History By Sachin Gulig

सचिन सर

छोडो भारत आंदोलन

9545600535

प्रमुख नेते व त्यांचे टोपण नाव

- 1942 च्या 'भारत छोडो/चले जाव' आंदोलनातील प्रमुख नेते इंग्रजांची दिशाभूल करण्यासाठी विशिष्ट टोपण नावांनी वावरत होते.
- सचेता कृपालनी - दादी
- अच्युतराव पटवर्धन - कुसुम
- राम मनोहर लोहिया - डॉक्टर
- अरुणा असफ अली - कदम
- S.M. जोशी - इमाम अली
- बाबा राघवदास - दीदी
- सादिक अली - सुशिला आत्या

तुम्ही चांगले अधिकारी व्हावे
एवढीच इच्छा आहे

All The Best

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

क्रांतिकारी चळवळ

9545600535

प्रखर राष्ट्रवादी भावना

स्वदेशी	: टिळक
बहिष्कार	: बिपिनचंद्र पाल
राष्ट्रीय शिक्षण	: लाला लजपतराय
स्वराज्य	: अरविंद घोष

लहूजी राघोजी साळवे

जन्म: 14 नोव्हेंबर 1794, नारायण पेठ, पुंरंदर
 कला: दांड पट्टा, तलवारबाजी, घोडेस्वारी, बंदूक चालवणे व निशाणेबाजी
 1822: देशातील पहिले तालीम युद्ध कलाकौशल्य प्रशिक्षण केंद्र नाना रास्ते सरदार यांच्या हस्ते सुरू
 प्रशिक्षणार्थी: बाळ गंगाधर टिळक, वासुदेव बळवंत फडके, महात्मा फुले, गोपाळ गणेश आगरकर, चापेकर बंधू, क्रांतिभाऊ खरे, क्रांतिवीर नाना दरबारे, सदाशिवराव गोवंडे, नाना मोरोजी, मोरो विठ्ठल बाळवेकर, नाना छत्रे, परांजपे हे आखाड्यात शिकले

वासुदेव बळवंत फडके

जन्म : 1845: रायगड, शिरडोण
 नौकरी: रेल्वे खात्यात लिपिक नंतर लष्करी खात्यात
 प्रभाव: लहूजी साळवे, न्या. रानडे व सार्वजनिक काका सैन्य: महार, कोळी, मांग, मुस्लिम व रामोश्यांना संघटित कार्य: ब्रिटिशांच्या विरुद्ध बंड
 1873: ऐक्यवर्धिनी संस्था स्थापन
 1874: पुना नेटिव्ह इन्स्टिट्यूशन सुरूसात हजार ओव्यांचा ग्रंथ: 'श्री दत्त महात्म्य'
 1879: विश्रामबाग वाड्याला आग: संशय फडकेवर पण हे कृत्य केशव रानडे यांचे होते
 > 1879: पहिला दरोडा 'धामरी' गावावर. (खेड, भोर)
 न्यायाधीश: आल्फ्रेड केसर, न्या. न्यूनहम
 > वकीलपत्र : ग.वा. जोशी (सार्वजनिक काका): पुणे
 > उच्च न्यायालयात: महादेव चिमाजी आपटे.
 > 1879: अमृतबझार: देशप्रेमाने ओथंबलेला हिमालयासारखा उत्तुंग महापुरुष
 > जन्मठेपेची शिक्षा:- एडनला 17 फेब 1883: मृत्यू

चाफेकर बंधू

> दामोदर, बाळकृष्ण, वासुदेव
 > ऑक्टो 1896: विक्टोरिया राणीच्या पुतळ्याला डांबर, चपलांचा हार
 > 1897 : महाराष्ट्रात प्लेगची साथ सुरू
 > रँड सातान्यात उप/जिल्हाधिकारी होता
 > 22 जुन 1897: रँडची हत्या केली. > 20 हजार साठी गणेश व रामचंद्र द्रविड यांनी माहिती दिली
 > 8 एप्रिल 1899: वासुदेव चाफेकर, महादेव रानडे, खंडु साठे यांनी द्रविड बंधूची हत्या केली.
 > फाशी:
 18 एप्रिल- दामोदर, 10 मे- वासुदेव, 12 मे- बाळकृष्ण: 1898
 > टिळकांनी लेख: 18 महिने शिक्षा
 > सरकारचे डोके ठिकाणावर आहे का? राज्य करणे म्हणजे सूड घेणे नव्हे
 > रँडची तुलना अफजलखानशी
 >

सावरकर बंधू

> चाफेकर बंधूंनी केलेल्या रँडच्या हत्येपासून प्रेरणा स्वा. विनायक दामोदर सावरकर यांनी
 > 1899 : राष्ट्रीभक्त समूह - स्वा. विनायक दामोदर सावरकर, त्र्यंबकराव म्हसकर, पागे
 > 1900 : मित्रमेळा संघटना स्थापन
 > 1904 : मित्रमेळाचे नाव बदलून 'अभिनव भारत'
 > जोसेफ मॅझिनीच्या 'यंग इटली' या संघटनेवरून
 > > 1906: इंडिया हाउसशी संबंध
 > > भारतात अभिनव भारतचे काम गणेशपंत सावरकर चालवत असे.
 > गणेश सावरकर यांच्या घरात आक्षेपार्ह कागदपत्रे जन्मठेपेची शिक्षा
 > निकाल नाशिकचे जिल्हाधिकारी व न्यायाधीश जॉन्सन यांनी दिला.

सचिन सर

क्रांतिकारी चळवळ

9545600535

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

- > नाशिक कट खटला
- > 1909: अनंत कान्हेरे, नाशिक, विजयानंद नाट्यगृहात किल्लोस्कर मंडळीच्या शारदा नाटकाच्या वेळी जॅक्सनवर गोळ्या
- 1910: अनंत कान्हेरे: ठाणे तुरुंगात फाशी
- > कृष्णाजी पंत कर्वे व विनायक देशपांडे यांना फाशी
- > नारायण जोशी व शंकर सोमण यांना जन्मठेप
- > गणु वैद्य याने सर्व माहिती पोलिसांना दिली.
- > > नाशिक येथे खटला - जन्मठेपेचे शिक्षा - अंदमानच्या सेल्युलर जेल मध्ये

विष्णु गणेश पिंगळे

- > 1888: जन्म: तळेगाव ढमढेरे, पुणे
- > 1911: मेकॅनिकल इंजिनिअरचे शिक्षण घेण्यासाठी अमेरिका
- > संपर्क: लाला हरदयाळशी
- > पुणे जिल्ह्यात गदर पक्षाचे प्रमुख
- > > नोव्हें 1915: लाहोरच्या तुरुंगात फाशी
- इतर 7 जणांना फाशी: कर्तारसिंग, सराबा, बक्षिससिंग, जगनसिंग, सुरायणसिंग, ईश्वरसिंग, हरनामसिंग

डॉ. सिद्धनाथ काणे

- यवतमाळल्या टिळकवादी गुप्त मंडळातील सभासद

मदनलाल धिंग्रा

- > 1 जुलै 1909 भारतमंत्र्याचा सहाय्यक कर्झन वायलीवर गोळ्या झाडल्या.
- > इंग्लंडमध्ये त्यांना फाशी
- > > 1906: उच्च शिक्षणासाठी इंग्लंडला (अभियांत्रिकीचा अभ्यास)

सेनापती बापट

- > पांडूरंग महादेव बापट
- > जन्म: 12 नोव्हेंबर 1880, पारनेर, नगर
- > लंडनला क्रांतिकार्यांशी त्यांचा संबंध आला.
- > 1904: यंत्रशास्त्राच्या मेकॅनिकल इंजिनिअरिंगच्या अभ्यासासाठी लंडनला: (शिष्यवृत्ती मिळाली)
- > बॉम्ब तयार करण्यासाठी बापट हे हेमचंद्र दास व मिर्झा अब्बास पॅरीसला > 1921-22: मुळशी सत्याग्रहाचे नेतृत्व
- > 1947: भारत स्वातंत्र्यादरम्यान पुण्यात झेंडा फडकवला
- > चैतन्यगाथा ग्रंथ लिहला.

- > कृष्णाजी पंत कर्वे व विनायक देशपांडे यांना फाशी
- > नारायण जोशी व शंकर सोमण यांना जन्मठेप
- > गणु वैद्य याने सर्व माहिती पोलिसांना दिली.
- > जॅक्सन वधाचा संबंध सावरकरशी
- > 1910: सावरकरांना व्हिक्टोरिया स्टेशनवर अटक
- > मोरिया बोटीतून भारताकडे
- > फ्रान्सच्या मार्सेलिस बंदराजवळ समुद्रात उडी, फ्रान्सच्या किनाऱ्याजवळ अटक.
- > सावरकरांची सुटका करण्याचा प्रयत्न :
- > 1. मादाम कामा, 2. ग्यानचंद्र वर्मा, 3. नरेंद्रनाथ चटोपाध्याय
- > नाशिक येथे खटला - जन्मठेपेचे शिक्षा - अंदमानच्या सेल्युलर जेल मध्ये

विष्णु गणेश पिंगळे

- > 1888: जन्म: तळेगाव ढमढेरे, पुणे
- > समर्थ विद्यालयात शिक्षण
- > 1911: मेकॅनिकल इंजिनिअरचे शिक्षण घेण्यासाठी अमेरिका
- > संपर्क: लाला हरदयाळशी
- > पुणे जिल्ह्यात गदर पक्षाचे प्रमुख
- > भारतीय सैन्यात ब्रिटिश सरकारविरोधात क्रांती करण्याची योजना
- > मीरत गेले पण 1915 सरकारने त्यांना पकडले
- > नोव्हें 1915: लाहोरच्या तुरुंगात फाशी
- > इतर 7 जणांना फाशी: कर्तारसिंग, सराबा, बक्षिससिंग, जगनसिंग, सुरायणसिंग, ईश्वरसिंग, हरनामसिंग

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

क्रांतिकारी चळवळ

9545600535

गुप्त संघटना

- 1) चाफेकर क्लब – पुणे
 - 2) शिवाजी क्लब – कोल्हापूर
 - 3) आर्य बांधव समाज – वर्धा, नागपूर
- > 1891: 'बाल सभा' स्थापन
 > 1893: गोरक्षण बालसभा
 ➤ 1895: गोरक्षण मित्र समाज

- > **शिवाजी क्लब 1893:** दामोदर हरी जोशी, हनुमंत देशपांडे, गणेश मोडक, गंगाधर गोखले, रामचंद्र गद्रे
 > > 1898-99: बीड: सदाशिव नीळकंठ जोशी उठाव

वर्धा, नागपूर – आर्य बांधव समाज

- > न.वि. परांजपे, श्रीधर परांजपे, जयकृष्ण / बुवा उपाध्ये, रामलाल बाजपेयी, भवानी शंकर नियोगी, जयराव वैद्य

यवतमाळची गुप्त संघटना

- > डॉ. सिद्धानाथ काणे, जनार्दन पुरुषोत्तम उर्फ आबासाहेब खानझोडे, गोपाळराव वाजणे, गणपतराव होंगे, अप्पासाहेब पटवर्धन, न.वि. भावे

अमरावती – गुप्त कार्य

- > दादासाहेब खापर्डे, कामनराव जोशी, शा. प्र. देशपांडे, भाऊसाहेब दुराणी, वि. के. लेले

हैद्राबाद – गुप्त संघटना

- > नरहरपंत धारपुरे (विवेक वर्धिनी शाळा स्थापन)
 > गोविंदराव बामणीकर, दत्तो आप्पाजी तुळजापूरकर, श्रीपाद सातवळेकर

पंजाबमधील क्रांतिकार्य

- > 1904: गुप्त संघटना: लाला हरदयाळ, अजितसिंग, अंबाप्रसाद
 > लाला हरदयाळ अमेरिकेत: सर्व सूत्रे रासबिहारी बोस कडे

मुजफ्फरपूर बॉम्ब खटला

- > 30 एप्रिल 1908
 > डग्लस किंगजफोर्ड: अलीपूर प्रेसीडेंसी कोर्ट चे मुख्य मजिस्ट्रेट
 > मुजफ्फर जिल्ह्याचा न्यायाधीश किंगजफोर्डच्या हत्येचा प्रयत्न
 > प्रमुख: प्रफुल्ल चाकी व खुदीराम बोस ()
 > बैरिस्टर, प्रिंगल कैनेडी: बॉम्ब चुकून दोन स्त्रीया ठार
 > प्रफुल्ल चाकीने स्वतःवर गोळी चालविली
 > खुदीराम बोस: फाशी

अलीपूर खटला: 1908

- > गुप्त केंद्रावर अरविंद घोष व बारिंद्र घोष यांना अटक अलीपूरच्या न्यायालयात खटला
 > 1909-10: वीरिन दासगुप्ता: सरकारी वकील, आशुतोष विश्वास व पोलिस अधिकारी शम्स-उल-अलम दोघांची न्यायालयात हत्या
 > कन्हैयालाल दत्त व सत्येन बोस: नरेन गोस्वामीला तुरुंगात ठार
 > चारू बसेन यांनी आशुतोष विश्वासला मारले
 > वकिलपत्र: बैरिस्टर ब्योमकेश चक्रवर्ती, सी.आर. दास
 > अरविंद घोष: पुरावे न मिळाल्याने निर्दोष
 > बारिंद्र घोष व उल्हास दत्त: अगोदर फाशी नंतर जन्मठेप.

चितगाव कट: 1930

- > 18 एप्रिल 1930: बंगाल: चितगाव शस्त्रागारावर हल्ला. (सुर्यसेन-जिल्हा कॉॅंग्रेसचे अध्यक्ष)
 > योजना: हिंदुस्थान सोशालिस्ट आर्मीने केली
 > सदस्य: सुर्यसेन, गणेश घोष, लोकनाथ बाळ, निर्मल सेन, कल्पना दत्त, प्रीतिलता वड्डेदार, शांती घोष, सुनीती चौधरी, तारकेश्वर दस्तीदार, अनंतसिंग, लोकनाथ पाल इ.
 > 1934: सुर्यसेन, तारकेश्वर दस्तीदार फाशी
 > प्रीतिलता वड्डेदार: आत्माहुती: पोलिस चकमकीत सायनाईडची गोळी खाल्ली
 > कल्पना दत्त: जन्मठेप
 > शांती घोष व सुनिता चौधरी: जिल्हा मॅजिस्ट्रेट स्टीव्हन्स यास गोळ्या
 > 1937: मुक्त: दोर्धीना जन्मठेप
 > 1932: वीणा दास: बंगालचे गव्हर्नर स्टॅनले जॅक्सन ला गोळ्या
 > चितगाव कटात: 15 फाशी.

सचिन सर

क्रांतिकारी चळवळ

9545600535

हिंदुस्थान रिपब्लिकन असोसिएशन

- > 1924: हिंदुस्थान रिपब्लिकन असोसिएशन: ठिकाण- कानपूर
- > सदस्य: सचिंद्र सन्याल, रामप्रसाद बिस्मिल, योगेशचंद्र चटर्जी, चंद्रशेखर आझाद, भगवतीचरण व्होरा
- > जानेवारी 1925: संघटनेचा जाहीरनामा 'अ रेव्होन्युशनरी' या नावाने प्रकाशित

काकोरी कट: 1925

- > क्रांतिकार्य करण्यासाठी पैशांची गरज
- > योजना: रामप्रसाद बिस्मिल व अशफाक उल्ला खान
- > घटना: 9 ऑगस्ट 1925 लुट: 8000 रु, बंदुका
- > नेतृत्वा: रामप्रसाद बिस्मिल
- > ठिकाण: सहारनपुरपूर ते लखनौ जाणारी रेल्वे, काकोरी गावाजवळ लुटली.
- > > सहभागी सदस्य: रामप्रसाद बिस्मिल, राजेंद्र लाहिरी, अशफाक उल्लाखान, चंद्रशेखर आझाद, सचिंद्र बक्षी, केशव चक्रवर्ती
- > सरकारी वकील: जगत नारायण मुल्ला.
- > फाशीची शिक्षा: रामप्रसाद बिस्मिल, अशफाक उल्ला खान, ठाकुर रोशन, सिंग, राजेंद्र लाहिरी
- > जन्मठेप: सचिंद्र सन्याल, सचिंद्र बक्षी

हिंदुस्थान सोशॅलिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन

- HRA: पुनर्रचना
- चंद्रशेखर आझाद यांच्या नेतृत्वाखाली भगतसिंग, शिव वर्मा, सुखदेव, भगवतीचरण व्होरा, विजयकुमार शर्मा, जयदेव कपूर
- 1928: दिल्लीच्या फिरोझशाहा कोटला: मैदानावर बैठक
- भगतसिंगच्या सुचनेनुसार HRA-HSRA नाव
- ध्येय: साम्यवादी समाजवाद
- HSRA चे घोषणापत्र: भगवतीचरण व्होरा यांनी 'द फिलॉसॉफी ऑफ बॉम्ब' या नावाने
- HSRA मुख्यालय: झाशी, आग्रा

जॉन सॉडर्सचा खून

- 17 डिसेंबर 1928
- सायमन कमिशनवर बहिष्कार: लाहोर: लाला लजपतराय वर लाठी हल्ला
- आदेश: जेम्स स्कॉट SP
- 17 नोव्हेंबर 1928: लाला लजपतराय यांचा मृत्यू
- भगतसिंग यांनी बदला घेण्याचे ठरवले
- योजना तयार: भगतसिंग, राजगुरू, सुखदेव, चंद्रशेखर आझाद मात्र चुकीच्या निर्देशामुळे जॉन सॉडर्स यांच्यावर राजगुरू व भगतसिंग यांनी गोळ्या
- 8 एप्रिल 1929: भगतसिंग व बटुकेश्वर दत्त केंद्रिय कायदेमंडळात बॉम्ब
- पब्लिक सेप्टी बिल व ट्रेड डिस्प्युट्स बिल दोन विधेयक: याचा निषेध

लाहोर कट खटला

- 1929: पोलिसांनी HSRA लाहोर येथील बॉम्ब फॅक्टरी छापा
- सुखदेव, किशोरीलाल, जय गोपाल यांना अटक
- उपोषण: 1929 मध्ये 63 दिवसांच्या उपोषणाने जतीन दास या तरुण क्रांतिकारकाचा मृत्यू
- प्रेरणा: 'बंदीजीवन' हे पुस्तक
- 23 मार्च 1931: भगतसिंग, सुखदेव, राजगुरू यांना फाशीची शिक्षा.
- 1) 1929: लॉर्ड आयर्विनची: गाडी उडविण्याचा प्रयत्न पणS ते वाचले

सचिन सर

क्रांतिकारी चळवळ

9545600535

भारताबाहेरील क्रांतिकार्य

इंग्लंड: इंडिया हाऊस

पंडीत श्यामजी कृष्ण वर्मा

इंग्लंडमध्ये ऑक्सफर्ड विद्यापीठात शिक्षण

1904: इंडियन सोशॉलॉजिस्ट, इंग्रजी वृत्तपत्र

1905: इंडियन होमरूल सोसायटी स्थापना

1905: इंडिया हाऊस स्थापना

सचिंद्र संन्याल	रिव्होल्युशनरी
लाला हरदयाळ	गदर
तारकानाथ दास	फ्री हिंदुस्थान व तलवार
श्यामजी वर्मा	इंडियन सोशालिस्ट
मादाम कामा	वंदे मातरम

भारतीय विद्यार्थ्यांना राहण्यासाठी इंडिया हाऊसमार्फत भारतीय तरूणांना इंग्लंडमध्ये शिक्षणासाठी शिष्यवृत्त्या दिल्या जात.

सदस्य:

मादाम कामा, सरदार राणा सिंग, विनायक सावरकर, विरेंद्रनाथ चटोपाध्याय, लाला हरदयाळ, मदनलाल धिंग्रा, सेनापती बापट

गदर चळवळ

1913: भेदभाव व गोच्या कामगारांचा विरोध यासाठी मध्ये

सेन फ्रान्सिस्को येथे गदर पार्टी स्थापन

सदस्य: लाला हरदयाळ, भगवान सिंह, सोहनसिंह भाकना, रामचंद्र बरकतुल्ला

गदर वर्तमानपत्र उर्दू, पंजाबी, गुरुमुखी भाषेत

अमेरिकेत गदर चे काम: भाई परमानंद आणि लाला हरदयाळ

मादाम कामा

भारतीय क्रांतिकारक महिला

जन्म: 1861 मुंबई

इंग्लंडमध्ये दादाभाई नौरोजी यांच्या सचिव

1907 जर्मनी: स्टुटगार्ट: तिरंगा ध्वज

सहकारी: सरदार राणा सिंग

क्रांतिकारी वृत्तपत्रे

क्र	वर्ष	क्रांतिकारक
१)	१९०८	बारींद्रकुमार घोष, भूपेंद्र दत्त, खुदीराम बोस, अरविंद घोष
२)	१९१०	वि.दा.सावरकर, अनंत काहेंरे, गणेश सावरकर
३)	१९१५	विष्णू गणेश पिंगळे, रासबिहारी बोस
४)	१९२५	चंद्रशेखर आझाद, रामप्रसाद बिस्मिल्ला, रोशनसिंग, अशाफाकउल्ला
५)	१९२८	मिरजकर, जोगळेकर, श्रीपाद अमृत डांगे
६)	१९२९	भगतसिंग, राजगुरू, सुखदेव
७)	१९३०	सूर्यसेन, अजय घोष, कल्पना दत्त, प्रीतीलता वड्डेदार

Click

Download App:- History By Sachin Gulig

History

By

Sachin Gulig

समाजसुधारक

Batch जॉईन करण्यासाठी
App Download करा

History By Sachin Gulig

Contact

9545600535

History4all

सचिन गुळीग

MA, Mphil, NET, PhD(A)

सचिन सर

महात्मा फुले

9545600535

महात्मा ज्योतिबा फुले

- जन्म : 11 एप्रिल 1827, पुणे
- ज्योतिबाचा सांभाळ त्यांची आल्या सगुणाबाई.
- आडनाव : गोहे
- मूळगाव सातारा जिल्ह्यातील "कटगुण"
-

महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे शिक्षण

- 1847 साली वस्ताद लहूजी बुवा मांग-साळवे यांच्याकडून नेमबाजी व दांडपट्टा चे शिक्षण घेतले.
- **फुले यांचे बालपणीचे मित्र:** सदाशिव गोवंडे, मोरो विठ्ठल वाळवेकर, उस्मान शेख, सखाराम परांजपे, वासुदेव नवरंगे, रा गो भांडारकर

प्रभाव

- थॉमस पेन
- Rights of man
- Justice and Humanity

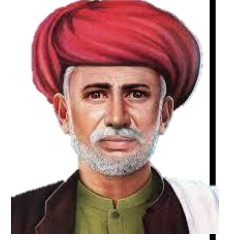
ज्योतिबा फुले यांचे शैक्षणिक कार्य

- अहमदनगरच्या स्कॉटीश शाळेच्या शिक्षिका मिस फरार यांच्याकडून प्रेरणा घेऊन
- 1848: पुण्यातील बुधवार पेठतील तात्यासाहेब भिडे वाड्यात ज्योतीबांनी देशातील पहिली मुलींची शाळा सुरू केली.
- **पहिल्या 6 विद्यार्थिनी:-** जनी करडिले, सोनू पवार, दुर्गा देशमुख, सुमती मोकाशी, माधवी थत्ते, अन्नपूर्णा जोशी
- देशामध्ये स्वतंत्रपणे मुलींसाठी शाळा सुरू करणारे ज्योतिबा हे पहिले समाजसुधारक होत.
- 3 जुलै 1851 पुण्यातील बुधवार पेठ मध्ये अण्णासाहेब चिपळूणकर वाड्यात मुलींची दुसरी शाळा.
- **मदत:** मोरो वि. वाळवेकर, 48 मुली होत्या
- 17 सप्टेंबर 1851 रोजी पुण्यातील रास्ता पेठ येथे मुलींची तिसरी शाळा
- 15 मार्च 1852 रोजी वेताळपेठेत मिस ई. सी. जॉंसच्या मदतीने मुलींची चौथी शाळा.
- 19 मे 1852 पुण्यातील वेताळ पेठेत अस्पृश्य मुलांच्या शिक्षणासाठी पहिली शाळा.

- 17 सप्टेंबर 1852 रोजी महात्मा फुले यांनी पुण्यात स्वतंत्र ग्रंथालयाची स्थापना केली त्याला 'पुणे लायब्ररी' म्हटलं जातं

महार-मांग लोकांस विद्या शिकवणारी मंडळी (10 सप्टेंबर 1853)

- अध्यक्ष:- सदाशिव गोवंडे
- चिटणीस- मोरो विठ्ठल वाळवेकर
- खजिनदार- सखाराम परांजपे
- सदस्य - महात्मा फुले, बाबाजी डेंगळे

- 1873 साली महात्मा फुलेंनी "अस्पृश्यता निवारणाचा जाहीरनामा" प्रसिद्ध केला
- 1855 भारतातील पहिली प्रौढांसाठी ची रात्रशाळा ज्योतीबांनी पुण्यात सुरू केली.

मा. फुले यांचा सत्कार

- डेक्कनचे प्राचार्य थॉमस कॅन्डी यांनी ब्रिटिश सरकारच्या वतीने 16 नोव्हेंबर 1852 रोजी पुण्यातील विश्रामबाग वाड्यात ज्योतीबांचा विशेष सत्कार केला.
- दक्षिणा प्राइज फंड च्या सहाय्याने दरमहा 25 रुपये व नंतर 75 रुपये प्रमाणे मदत केली.

महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य

- 10 सप्टेंबर 1853 "महार- मांग लोकांस विद्या शिकवणारी मंडळी" संस्था सुरू केली.
- 1863 मध्ये ज्योतिबा फुलेंनी स्वतःच्या घरीच भारतातील पहिले "बालहत्या प्रतिबंधक गृह"
- मदत: लोकहितवादी, भांडारकर, उमाशंकर, न्या. रानडे, लालशंकर, मामा परमानंद, तुकाराम तात्या पडवळ

हंटर कमिशनपुढे साक्ष 3 फेब 1882

- 70 लाख शिक्षणावर खर्च होत होता.
- 19 ऑक्टोबर 1882 भारतामध्ये शिक्षणासंबंधी आलेल्या हंटर कमिशनपुढे महात्मा फुले यांनी साक्ष दिली
- रमाबाई यांनी ही साक्ष दिलेली होती

सचिन सर

महात्मा फुले

9545600535

नाभिकांचा संप

- 1865 - तळेगाव ढमढे, ओतूर
- 14 एप्रिल 1889 - मुंबईच्या एल्फिन्स्टन महाविद्यालयाच्या पटांगणात
- अध्यक्ष: सदोबा कृष्णाजी
- उपस्थिती: गद्रे, केळकर
- (वृत्तपत्रांचा पार्टीबा; इंदुप्रकाश, दिनबंदू, सुबोधपत्रिका, इंडियन स्पेक्टेटर)
- 1868 मध्ये अस्पृश्यांसाठी घरातील पाण्याचा हौद वापरासाठी खुला करून दिला.
- मारेकरी: धोंडीराम कुंभार व सज्जन रोडे मांग वेदाचार हे पुस्तक लिहिणारे धोंडीराम कुंभार

सत्यशोधक समाज

- 24 सप्टेंबर 1873 पुणे येथे सत्यशोधक समाज
- ब्रीदवाक्य - सर्व साक्षी जगत्पती ! त्याला नकोची मध्यस्थी !!
- 1873 मध्ये सत्यशोधक समाजामार्फत 'अस्पृश्यांचा जाहीरनामा' प्रसिद्ध केला.
- पार्टीबा: हरी गणेश पटवर्धन, विनायक बापुजी भांडारकर, ब्राम्हण मित्राचा
- 1877: दुष्काळ, डॉ शिवप्पाच्या मदतीने पुण्यातील धनकवडी विद्यार्थ्यांसाठी विक्टोरिया कॅम्प
- फुले यांच्यावर टीका केली,
- पुणे वैभव, विविध ज्ञानविस्तार, निबंधमाला
- ख्रिस्त पत्रांनी गौरव केला
- सत्यदिपिका, सुबोधपत्रिका, ज्ञानप्रकाश, ज्ञानोदय, दीनबंधू
- निबंधमालेने सत्यशोधक समाजाच्या बैठकीस "शूद्रांच्या सभेचा वृतांत" म्हटले
- 1875 मध्ये पुण्यातील सुपे, जुन्नर व अहमदनगर या भागात खत फोडीचे आंदोलन
- 11 मे 1888: मुंबई येथील कोळीवाडा (मांडवी) या समारंभामध्ये मुंबईच्या जनतेने वतीने रावबहादुर वडेकर यांनी फुले यांच्या वयाची 60 पूर्ण झाली म्हणून महात्मा ही पदवी दिली.
- 19 जुलै 1887: ज्योतीबांनी स्वतःचे मृत्यू पत्र लिहिले व आपला उत्तराधिकारी यशवंत यास निवडले.

काही महत्वाचे

- 23 सप्टेंबर 1884 रोजी नारायण मेघाजी लोखंडे यांनी "बॉम्बे मिल हॅन्ड असोसिएशन" भारतातील पहिली कामगार संघटना ज्योतीबांच्या मदतीने स्थापन केली.
- महात्मा फुले यांनी काव्यात्मक लेखन करताना ओव्यांना अभंग ऐवजी अखंड हे नाव दिले
- ज्योतिबा फुले यांना समाजातील ब्राह्मणवादी लोकांकडून 'कलंक कसाई' व 'ग्राम राक्षस' असे
- विष्णुशास्त्री चिपळूणकर यांनी त्यांना शूद्र जगदुरु व शुद्ध धर्म संस्थापक ही पदवी बहाल केली.
- 1875: न्या. रानडे यांनी पुण्यामध्ये आर्य समाजाचे संस्थापक स्वामी दयानंद सरस्वती यांची मिरवणूक काढली याबाबत ज्योतीबांनी रानडे यांना सहकार्य केले.
- 1857 उठावास भट पंड्याचे बंड, कोर्तुशी चपाती बंड अशी टिका करत
- 1881 मध्ये कोल्हापूरच्या प्रकरणात लोकमान्य टिळक व आगरकर यांना शिक्षा झाली असता त्यांच्या सुटकेसाठी महात्मा फुले यांनी निधी जमा केला.

महात्मा फुले यांचे लेखन / साहित्य संपदा

- जून 1855 तृतीयरत्न (नाटक) = दक्षिणा प्राइझ कमिटीला अर्पण
- 1869 - (पोवाडा) छत्रपती शिवाजीराजे भोसले यांचा पोवाडा (8 भाग) = ओरिएटल छापखाना
- 1869 - ब्राह्मणांचे कसब (पुस्तक) (इंदुप्रकाश छापखाना)
- 1873 - गुलामगिरी (पुस्तक) (पुना सिटी प्रेस)
- 24 मे 1877 - (पत्रक) दुष्काळविषयक पत्रक
- 18 जुलै 1883 - शेतकऱ्यांचा असूड (पुस्तक)
- जून 1885 - सत्सार अंक {सौजन्यमित्र छापखाना}
- 1 ऑक्टोबर 1885 - सत्सार अंक (मासिक) यातून ब्राम्हो व प्रार्थना समाज यावर टीका
- 21 ऑक्टोबर 1885 - इशारा (पुस्तक)
- 1891 - सार्वजनिक सत्यधर्म पुस्तक (प्रकाशन)
- 1891 - सार्वजनिक सत्यधर्म हा ग्रंथ ज्योतीबांच्या मृत्यूनंतर प्रकाशित झाला
- "गुलामगिरी" हे पुस्तक : 1873
- गुलामांना दास्यत्वातून मुक्त करण्याच्या कामात निरपेक्षता व परोपकारी बुद्धी दाखवणाऱ्या "युनायटेड स्टेटसमधील लोकांना" अर्पण केले होते

सार्वजनिक सत्यधर्म

- सार्वजनिक सत्यधर्म हा "विश्व कुटुंबाचा जाहीरनामा" असे लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांनी म्हटले
- सत्यशोधक समाजाचे समर्थक मोरो विठ्ठल वाळवेकर यांनी अर्थसहाय्य केले सत्यशोधक समाज संस्थेचे विचार दीनबंधू या साप्ताहिक मधून व्यक्त केले जात होते
- या ग्रंथास सत्यशोधक समाजाचा बायबल असे वि. रा. शिंदे यांनी म्हटले

सचिन सर

छत्रपती शाहू महाराज

9545600535

छत्रपती शाहू महाराज

कौटुंबिक माहिती

- जन्म : 26 जून 1874 लक्ष्मी-विलास, कोल्हापूर
- मूळ नाव यशवंत
- वडिल – जयसिंगराव, आईचे नाव राधाबाई होते.
- चौथे शिवाजी महाराज यांच्या मृत्यूनंतर आनंदीबाई यांनी 17 मार्च 1884 रोजी यशवंतरावांना दत्तक घेतले, व 'शाहू' हे नाव
- अधिकारकाळ : 1884 -1922
- अधिकारारोहण : 2 एप्रिल 1894

शाहू महारांचे प्राथमिक व राजकीय शिक्षण

- 1889 ते 1893 : धारवाड येथे एस. एम. फेडर यांच्या देखरेखीखाली अध्ययन
- पुढील शिक्षण राजकोटच्या राजकुमार कॉलेज मध्ये येथे झाले.
- 2 एप्रिल 1894: राज्यारोहण समारंभ मुंबईचे गव्हर्नर लॉर्ड हॅरिस यांच्या हस्ते झाला.
- प्रमुख उपस्थिती:- आर जी भंडारकर, गो. ग. आगरकर, जे.के. गोखले.
- 3 एप्रिल 1894 : टिळकांनी केसरीत “करवीर क्षेत्री राजकीय कपिलाषष्ठीचा योग” हा महाराजांचा अभिष्टचिंतन करणारा लेख
- 1898 ते 1901 : ताईमहाराज प्रकरण
- 1900 ते 1901 : वेदोक्त चळवळ
- 1901 : गोवध बंदी कायदा
- जुलै 1902 : मागास जातींना नोकरीत 50 टक्के जागा राखीव ठेवणे
- 11 जानेवारी 1911 : कोल्हापूर सत्यशोधक समाजाची स्थापना.
- 20 एप्रिल 1891 : लॉर्ड हॅरिस यांच्या हस्ते रेल्वे सुरू
- 10 जून 1917 : शंकराचार्य पिठावर डॉ. कुर्तकोटी यांची स्थापना.
- 27 डिसेंबर 1917 : अकराव्या 'खामगाव मराठा परिषदेचे' अध्यक्ष
- 23 फेब्रुवारी 1918 : कुलकर्णी वेतने बंद, तलाठी पद्धत सुरू, आंतरजातीय विवाह कायदा
- 25 जून 1918 : महारकी (महार वतने) बंद
- 10 नोव्हेंबर 1918 : सी. के. बोले यांच्या लोक संघाच्या विद्यमानाने मागासलेल्या वर्गातील लोकांची मुंबई येथे जाहीर सभा, शाहू महाराज अध्यक्ष

- ✓ आर्यधर्म परिषद
- ✓ 14 डिसेंबर : नवसारी आर्यधर्म परिषदेचे अध्यक्ष
- ✓ 6 ते 8 मार्च 1920: भावनगर येथे आर्य धर्म परिषदेचे अध्यक्ष.
- ✓ 22 मार्च 1920: माणगाव “अस्पृश्य वर्गाच्या परिषद” भाषण.
- ✓ 16 एप्रिल : नाशिक येथे निराश्रित सोमवंशीय समाजाच्या परिषदेत भाषण.
- ✓ 30 मे 1920 : नागपूर येथे “अखिल भारतीय बहिष्कृत समाज परिषदे”चे अध्यक्ष.
- ✓ 1920 : कोल्हापूर “शिवाजी क्षत्रिय वैदिक पाठशाळा” स्थापन
- ✓ 1920 : हुबळी “कर्नाटक ब्राह्मणेतर समाज परिषदेची” स्थापना.
- ✓ 1921 जानेवारी : “क्षात्रजगदुरु” पदाची स्थापना
- ✓ 19 नोव्हेंबर: रायगड येथे शिवस्मारकाची पायाभरणी समारंभ प्रिन्स ऑफ वेल्स यांच्या हस्ते झाला.
- ✓ कोल्हापुरात ताराणाची राथ सोहळा सुरू.
- ✓ 16 फेब्रुवारी 1922 : दिल्ली येथे “अखिल भारतीय अस्पृश्य परिषदे”चे अध्यक्ष
- ✓ 1918: राज्यात आंतरजातीय विवाह कायदा केला.
- ✓ 1917: ‘पुनर्विवाहाचा कायदा’
- ✓ बहुजन समाजाला राजकीय निर्णयप्रक्रियेत सामावून
- ✓ 1796 शाहुपुरी व्यापारपेठ,
- ✓ 1907; दाजीपूरजवळ भोगावती नदीला बंधारा
- 1908: ‘महाराणी लक्ष्मीबाई तलाव’ असे नाव
- 1911: शाहू महाराजांच्या प्रेरणेने कोल्हापुरात सत्यशोधक समाजाची स्थापना झाली.
- 1902: कोल्हापूर संस्थानात सक्तीच्या मोफत शिक्षणाचा कायदा
- तसेच 500 ते 1000 लोकवस्तीच्या गावांमध्ये शाळा काढल्या.
- पालकांना प्रतिमहिना 1 रु. दंड (??)
- गंगाधर कांबळे यांना कोल्हापुरात मध्य वस्तीत चहाचे दुकान
- महार - पैलवान, चांभार – सरदार, भंगी - पंडित अशा पदव्या
- अस्पृश्य सुशिक्षित तरुणांची तलाठी म्हणून नेमणूक केली.
- 1920: जोगिणी व देवदासी प्रथेस प्रतिबंध करणार कायदा
- संपूर्ण भारतामध्ये “आरक्षणाचे जनक” म्हणून गौरव केला जातो.

सचिन सर

छत्रपती शाहू महाराज

9545600535

माणगाव परिषद 1920

- अध्यक्ष: बाबासाहेब आंबेडकर 'दख्खन अस्पृश्य समाजाची परिषद'
- बाबासाहेब आंबेडकरांना माणगावच्या परिषदेमध्ये "दलितांचा नेता" व "भारतीय अग्रणी नेता" म्हणून घोषित केले.
- यापुढील काळामध्ये बाबासाहेबांनी दलित उपेक्षित समाजाचे नेतृत्व करावं असं आवाहनही महाराजांनी केलं.

मारण्याचा कट

- शिवाजी क्लब समाजकंटक लोकानी महाराजाना ठार मारण्याचे प्रयत्न केले.

शाहू महाराजांनी सुरू केलेली शैक्षणिक वसतिगृहे

- व्हिक्टोरिया मराठा बोर्डिंग हाऊस (1901)
- दिगंबर जैन बोर्डिंग (1901)
- वीरशैव लिंगायत विद्यार्थी वसतिगृह (1906)
- मुस्लीम बोर्डिंग (1906)
- मिस क्लार्क होस्टेल (1908)
- दैवज्ञ शिक्षण समाज बोर्डिंग (1908)
- श्री नामदेव बोर्डिंग (1908)
- पांचाळ ब्राह्मण वसतिगृह (1912)
- श्रीमती सरस्वतीबाई गौड सारस्वत ब्राह्मण विद्यार्थी वसतिगृह (1915)
- इंडियन ख्रिश्चन होस्टेल (1915)
- कायस्थ प्रभू विद्यार्थी वसतिगृह (1915)
- आर्यसमाज गुरुकुल (1918)
- वैश्य बोर्डिंग (1918)
- ढोर चांभार बोर्डिंग (1919)
- शिवाजी वैदिक विद्यालय वसतिगृह (1920)
- श्री प्रिन्स शिवाजी मराठा बोर्डिंग हाऊस (1920)
- इंडियन ख्रिश्चन होस्टेल (1921)
- नाभिक विद्यार्थी वसतिगृह (1921)
- सोमवंशीय आर्यक्षत्रिय बोर्डिंग (1920)
- श्री देवांग बोर्डिंग (1920)
- उदाजी मराठा वसतिगृह, नाशिक (1920)
- चौथे शिवाजी महाराज मराठा वसतिगृह, अहमदनगर (1920)
- वंजारी समाज वसतिगृह, नाशिक (1920)
- श्री शाहू छत्रपती बोर्डिंग, नाशिक (1919)
- चोखामेळा वसतिगृह, नागपूर (1920)
- छत्रपती ताराबाई मराठा बोर्डिंग, पुणे (1920)

वृत्तपत्र ला त्यांनी आर्थिक मदत केली.

- जागरूक:- वालचंद कोठारी
- कैवारी:- दिनकरराव जवळकर
- मुकनायक:- बाबासाहेब आंबेडकर
- हंटर :- खंडेराव बागल
- राष्ट्रविर:- शामराव देसाई
- तेज:- दिनकरराव जवळकर
- प्रबोधन :-केशवराव ठाकरे
- ब्राह्मणेतर :-व्यंकटराव गोडे
- डेक्कन रयत:-वालचंद कोठारी
- जागृती:-भगवंत पाळेकर
- विजयी मराठा:-श्रीपतराव शिंदे

वेदोक्त प्रकरण 1899 & 1901

- "शुद्राला मंत्र सांगताना अंधोळ कशाला करावी लागते,"
- बाळाचार्य खुपेरकर
- राजारामशास्त्री भागवत
- राजोपाध्य
- चित्रकार ; बाबूराव पेंटर, दत्तोबा दळवी, आबालाल रहिमान
- गायक-गायिका: अल्दिद्याखॉं, हैदरबक्षखॉं, भूजीखॉं, सुरश्री केशरबाई, गानचंद्रिका अंजनीबाई मालपेकर
- त्यांनी अनेक नाटक कंपन्यांना व गुणी कलावंतांना आश्रय दिला.
- बालगंधर्व व संगीतसूर्य केशवराव भोसले हे थोर कलावंत महाराष्ट्राला दिले.
- 19 ते 21 एप्रिल 1919 : कानपूर येथे हिंदुस्थानातील सर्व कुर्मी क्षत्रियांच्या तेराव्या परिषदेचे अध्यक्ष,
- महाराजांना "राजर्षी" ही पदवी कानपूरच्या कुर्मी समाजाने दिली.

राजर्षी शब्दाचा अर्थ

- "हिंदू धर्म आणि हिंदू पौराणिक कथांमधील राजर्षी हा एक शाही संत आहे."
- "Rajarishi in Hinduism and Hindu mythology, is a Royal Saint."
- 26 जून हा शाहू महाराजांचा जन्म दिवस महाराष्ट्र शासनाने 2006 पासून "सामाजिक न्याय दिन" म्हणून साजरा करण्याचे घोषित केले आहे
- 1922 सालापर्यंत म्हणजे 28 वर्षे ते कोल्हापूर संस्थानाचे राजे होते
- मृत्यू : पन्हाळा लॉज : 6 मे 1922 मुंबई

सचिन सर

शाहू महाराज समर्थक व्यक्ती

9545600535

सत्यशोधक समाज स्थापना

- ठिकाण:- कोल्हापूर
- दिनांक:- 11 जानेवारी 1911
- अद्यक्ष:- भास्करराव जाधव
- उपाध्यक्ष:- अण्णासाहेब लट्टे
- कार्यवाह:- हरिभाऊ चव्हाण
- अध्यक्ष:- परशुराम घोसरवाडकर इनामदार

मराठा दिनबंध

- संस्थापक:- भास्करराव जाधव
- वर्ष:- 1900
- संपादक:- बळवंतराय राणे, ज. र. आजगावकर
- शिवराम जानबा कांबळे यांचे लेख यामध्ये प्रसिद्ध होत
- पहिल्या पानावर “विद्येत मागासलेल्या सर्व लोकांकरिता” असे शब्द असत.

ब्राम्हणेतर पक्ष

- स्थापना:- 12 डिसेंबर 1920
- स्थळ:- जेधे मेन्शन पुणे
- भास्करराव जाधव

संस्थापक नेते:-

- केशवराव जेधे, आनंदस्वामी, धनाजीशहा कूपर
- गंगाजी काळभोर, बाबुराव जगताप
- आनंद जगताप, वालचंद कोठारी, बापूराव जेधे

- केशवराव गणेशराव बागडे ‘देशाचे दुश्मन’ ची प्रस्तावना लिहिली (या प्रकरणात त्याच्यावरही खटला दाखल)
- 4 आक्टो 1919: काले (कराड) सातार: सत्यशोधक समाज परिषद अध्यक्ष- केशवराव बागडे
- रयत शिक्षण संस्था उभारणीत मोलाचा वाटा.
- 1920: पाटगाव: मौनी महाराज गादीवर: सदाशिव बेनाडीकर: शिंदेंचा पाठिंबा
- माधवराव खंडेराव बागल: शिवसेनेच्या धर्तीवर “जनसेना” स्थापन केली (स्वतःची प्रेतयात्रा पाहिल्या)
- 7 ऑगस्ट 1893: दीनमित्रचे संपादक गणपत पाटील यांचे दत्तकपुत्र

डेक्कन रयत समाज

- 1) 1916: महाराष्ट्रात डेक्कन रयत समाज नावाची संघटना अस्तित्वात आली.
- 2) अण्णासाहेब लट्टे, मुकुंदराव पाटील, नाशिकचे रामचंद्र बंडेकर, वालचंद कोठारी, सीताराम बोले, कविवर्य नारायण टिळक यांनी ही संघटना स्थापन केली.
- 3) ही ब्राह्मणतरांची पहिली राजकीय संघटना होय.

ऑल इंडिया मराठा लीग

- 1) 19 डिसेंबर 1917: पुणे: बाबुराव जेधे, श्रीपतराव शिंदे, भास्करराव जाधव यांनी स्थापन

मराठ्यांसाठी स्वतंत्र मतदार संघ असावे अशी मागणी

- मुंबई कायदेमंडळ
- श्रीपतराव शिंदे, शाहू महाराज, भास्करराव जाधव, केशवराव जेधे

मराठा राष्ट्रीय संघ

- ✓ 26 ऑक्टोबर 1917: पुणे: महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे: मराठा राष्ट्रीय संघ स्थापन
- ✓ सहभाग: काशिनाथ ठकुजी जाधव, त्रंबक हरी ओटे, नारायण एरवंडे, सखारामपंत जेधे

पटेल बिल 1919

- ✓ विठ्ठलभाई पटेल यांनी आंतरजातीय विवाहाला कायदेशीर मान्यतासाठी

टिळकांना मानपत्र देण्यास विरोध

“लो. टिळक हे राष्ट्रीय नेते नसल्याने त्यांना मानपत्र देणे चुक आहे.”

महात्मा फुले पुतळा प्रकरण

1924: पुणे नगरपालिकेने लो. टिळक व विष्णूशास्त्री चिपळूणकर यांचे पुतळे पुणे शहरात बसविले. भास्कर भोपटकर –भाला या वृत्तपत्राने फुले यांनी पुण्यातील नागरिकांची कसलीही सेवा केली नाही

दिनकरराव जवळकरांची टिका

1925 - देशाचे दुश्मन पुस्तक
टीका: टिळक, विष्णूशास्त्री चिपळूणकर वर पुणे जिल्हा न्यायालय जवळकरांवर खटला

History By Sachin Gulig

सचिन सर

ब्राम्हणेतर चळवळ

9545600535

बालविवाह

- ❖ 1929 मुंबई कायदेमंडळात शारदा बिल पास
- ❖ बालविवाहावर बंदी मात्र यावर टिळकांच्या अनूयायी टिका
- ❖ मुलगा - 18 वर्ष, मुलगी - 14 वर्ष

छत्रपती शाहू महाराजांनी खालील ब्राम्हणतेर वृत्तपत्रांना मदत केली

- ✓ विजयी मराठा 1919: श्रीपतराव शिंदे
- ✓ जागृती 1917: भगवंतराव पाळेकर
- ✓ दिनमित्र 1920: मुकुंदराव पाटील
- ✓ तरुण मराठा 1921: सावंत (जवळकर)
- ✓ राष्ट्रवीर 1921
- ✓ डेक्कन रयत 1916: वालचंद कोठारी
- ✓ जागरूक 1917: वालचंद कोठारी
- ✓ हंटर: खंडेराव बागल
- ✓ प्रबोधन 1921: केशव ठाकरे
- ✓ शिवछत्रपती 1921:
- ✓ मुकनायक 1920:
- ✓ सुधारक 1888:
- ✓ साप्ताहिक संदेश, कैवारी, तेज, संजीवनी

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

History By Sachin Gulig

इतिहासाच्या सर्व बॅचेस

- 1) संपूर्ण इतिहास बॅच 2025
- 2) संयुक्त गट ब व क पूर्व परीक्षा 2025
- 3) राज्यसेवा पूर्व परीक्षा 2025
- 4) सर्व समाजसुधारक
- 5) प्राचीन- मध्ययुगीन भारताचा इतिहास
- 6) Dept. PSI पूर्व परीक्षा
- 7) राज्यसेवा मुख्य परीक्षा बॅच
- 8) कंबाईन मुख्य परीक्षा 2025
- 9) PYP विश्लेषण बॅच
- 10) State Board बॅच
- 11) टॉपिक नुसार टेस्ट

बॅचसाठी ॲप डाऊनलोड करा
History By Sachin Gulig

@History4all

History By Sachin Gulig

9545600535

मार्गदर्शक

सचिन गुळीग

MA, M.Phil, NET, Ph.D(A)
इतिहास

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

ब्राम्हणेतर चळवळ

9545600535

ब्राम्हणेतरांच्या संघटना

डेक्कन रयत समाज

- 1) ऑगस्ट 1916: महाराष्ट्रात डेक्कन रयत समाज नावाची संघटना अस्तित्वात आली.
- 2) अण्णासाहेब लठ्ठे, मुकुंदराव पाटील, नाशिकचे रामचंद्र बंडेकर, वालचंद कोठारी, सीताराम बोले, कविवर्य नारायण टिळक यांनी ही संघटना स्थापन केली.
- 3) ही ब्राम्हणेतरांची पहिली राजकीय संघटना होय.
- 4) या संघटनेच्या वतीने डेक्कन रयत या नावाचे साप्ताहिक अण्णासाहेब लठ्ठे यांनी सुरू केले होते.
- 5) उच्चवर्णीयांच्या सामाजिक जुलुमाखाली दडपलेल्या मागास जातींना न्याय मिळवून देणे हा या संस्थेचा हेतू होता.
 - उद्देश : मागास जातींना न्याय मिळवून देणे

ऑल इंडिया मराठा लीग

- 1) 19 डिसेंबर 1917: पुणे: बाबुराव जेधे, श्रीपतराव शिंदे, भास्करराव जाधव यांनी स्थापन
- 2) जॉईंट सिलेक्ट कमिटी पुढे या संस्थेच्या वतीने साक्ष देण्यासाठी एक शिष्टमंडळ पाठविले
- 3) भास्करराव जाधव इंग्लंडला गेले इंग्लंडला गेले पण विलायतेतील लोकांना आपल्या जातीचे गोड बंगाल पटवून देणे कठीण आहे आहे हे त्यांच्या लक्षात आले.

मराठ्यांसाठी स्वतंत्र मतदार संघ असावे अशी मागणी

- मुंबई कायदेमंडळ
- श्रीपतराव शिंदे, शाहु महाराज, भास्करराव जाधव, केशवराव जेधे
- यासाठी भास्करराव जाधव यांना इंग्लंडला पाठवले.
- ब्रिटिश पार्लिमेंटने अमान्य
- लो. टिळक व अनूयायी विरोध

मराठा राष्ट्रीय संघ

- ✓ 26 ऑक्टोबर 1917: पुणे: महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे: मराठा राष्ट्रीय संघ स्थापन
- ✓ सहभाग: काशिनाथ ठकुजी जाधव, त्रंबक हरी ओटे, नारायण एरवंडे, सखारामपंत जेधे
- ✓ राष्ट्रीय सभेला अनुकूल असे धोरण आखण्याचे या सभेने ठरवले

पटेल बिल

- ✓ विठ्ठलभाई पटेल यांनी आंतरजातीय विवाहाला कायदेशीर मान्यतासाठी
- ✓ 1919 कायदेमंडळात विरोध
- ✓ टिळक, कुर्तकोटी, मालवीय
- ✓ या बिलास अनुकूल असे 'प्रणयप्रभाव' नाटक दिनकराव जवळकर यांनी

मोफत व सक्तीचे शिक्षण :

- ✓ केशवराव जेधे
- ✓ दिनकराव जाधव
- ✓ श्रीपतराव शिंदे
- ✓ पुणे महानगरपालिकेकडे मागणी
- ✓ विरोध - लो. टिळक

टिळकांना मानपत्र देण्यास विरोध

- ✓ 1919 टिळक लंडनहून परतले
- ✓ पुणे नागरीक व अनूयायी कार्यक्रम
- ✓ "लो. टिळक हे राष्ट्रीय नेते नसल्याने त्यांना मानपत्र देणे चुक आहे."

भूमिका

- ✓ रंगलर परांजपे, गोपाळ देवधर
- ✓ वालचंद्र कोठारी, जवळकर
- ✓ वि.रा.शिंदे, शिवराम कांबळे

महात्मा फुले पुतळा प्रकरण

- ✓ 1924: पुणे नगरपालिकेने लो. टिळक व विष्णूशास्त्री चिपळूणकर यांचे पुतळे पुणे शहरात बसविले.
- ✓ केशवराव जेधे नगरपालिकेचे सदस्य
- ✓ केशवराव जेधे यांनी 1925 मागणी केली की नगर पालिकेने महात्मा फुले यांचा पुतळा बसवावा
- ✓ मागणी फेटाळली
- ✓ त्यामुळे सभा घेवून निषेध
- ✓ भास्कर भोपटकर - भाला या वृत्तपत्राने फुले यांनी पुण्यातील नागरिकांची कसलीही सेवा केली नाही

दिनकराव जवळकरांची टीका

- ✓ 1925 - देशाचे दुश्मन पुस्तक
- ✓ टीका: टिळक, विष्णूशास्त्री चिपळूणकर वर
- ✓ पुणे जिल्हा न्यायालय जवळकरांवर खटला

सचिन सर

ब्राम्हणेतर चळवळ

9545600535

देशाचे दुश्मन खटला

- ❖ गणपतराव नलावडे 'सत्यशोधक की ख्रिस्त सेवक' ही पुस्तिका
- ❖ म. फुले यांच्यावर टीका, यास उत्तर - देशाचे दुश्मन
 - ❖ लेखक - दिनकरराव जवळकर
 - ❖ प्रकाशक - केशवराव जेधे
 - ❖ मुद्रक - रामचंद्र लाड
 - ❖ प्रस्तावना - केशव बागडे
- ❖ लो. टिळक यांचे पुत्र श्रीधरपंत टिळक व श्रीकृष्ण चिपळूणकर (चुलतभाऊ) फिर्याद

बालविवाह

- ❖ 1929 मुंबई कायदेमंडळात शारदा बिल पास
- ❖ बालविवाहावर बंदी मात्र यावर टिळकांच्या अनूयायी टिका
- ❖ बापुजी अणे, श्रीपाद मुंजे
- ❖ न. चि. केळकर, दादासाहेब खापर्डे, वळवी
- ❖ बिलानुसार विवाहाचे वय
- ❖ मुलगा - 18 वर्ष, मुलगी - 14 वर्ष

ब्राम्हणेतर पक्ष

- ❖ मुंबई कायदेमंडळात 1920 - 38 पर्यंत हा पक्ष पुणे - जेधे मॅन्शन मध्ये
- ❖ 12 डिसें. 1920: स्थापना
- ❖ बाबूराव, केशवराव जेधे, भास्करराव जाधव
- ❖ धनाजीशहा कपूर, आनंदस्वामी, बाबूराव जेधे,
- ❖ आनंदराव जगताप, पालचंद कोठारी

ब्राम्हणेतर लेखक

- मुकुंदराव पाटील, दिनकरराव जवळकर, केशवराव जेधे, मोतिराम वानखेडे, काशीराव देशमुख, श्यामराव गुंड, श्रीपतराव शिंदे, खंडेराव बागल, शामराव कुलट, वासुदेव बिर्जे
- मराठा स्वतंत्र मतदारसंघ मागणी: शाहू महाराज, जेधे, श्रीपतराव शिंदे, भास्करराव जाधव,
- पटेल बिल: (आंतरजातीय विवाह) समर्थन: विरोध: कुर्तकोटी, टिळक, मालवीय, (नाटक: प्रणय प्रभाव)
- प्राथमिक शिक्षण: समर्थन: पुणे महानगरपालिका (टिळकांचा विरोध)
- 1919: टिळकांच्या मानपत्रास विरोध: परांजपे, देवधर, वा. कोठारी, जेधे, जवळकर, वि. रा. शिंदे, शिवराम जा. कांबळे
- 1917: शिवस्मारक वाद: खासेसाहेब पवार, खासेसाहेब जाधव

छत्रपती शाहू महाराजांनी खालील ब्राम्हणेतेर वृत्तपत्रांना मदत केली

- ✓ विजयी मराठा 1919: श्रीपतराव शिंदे
- ✓ जागृती 1917: भगवंतराव पाळेकर
- ✓ दिनमित्र 1920: मुकुंदराव पाटील
- ✓ तरुण मराठा 1921: सावंत (जवळकर)
- ✓ राष्ट्रवीर 1921
- ✓ डेक्कन रयत 1916: वालचंद कोठारी
- ✓ जागरूक 1917: वालचंद कोठारी
- ✓ हंटर: खंडेराव बागल
- ✓ प्रबोधन 1921: केशव ठाकरे
- ✓ शिवछत्रपती 1921:
- ✓ मुकनायक 1920:
- ✓ सुधारक 1888:
- ✓ साप्ताहिक संदेश, कैवारी, तेज, संजीवनी

History By Sachin Gulig

सचिन सर

ब्राम्हणेतर चळवळ

9545600535

शिवस्मारकाची कल्पना

- 1917: कल्पना: ग्वालोरचे खासेसाहेब पवार व बडोद्याचे खासेसाहेब जाधव यांनी “छत्रपती शिवाजी मेमोरियल”
- शाहू महाराज: प्रिन्स ऑफ वेल्स ला आमंत्रण
- पुण्यात गणपती मेळे, सन्मित्र मेळा, रणसंग्राम मेळा, बाल संगीत मेळा, स्वतंत्र मेळा आयोजित होत.
- 1922: जेधे-जवळकरांनी छत्रपती मेळा संघटीत केला
- गायकवाड वाड्यासमोर हाणामान्या होऊ लागल्या
- मेळाव्यात: टिळक, चिपळूणकर, नाना फडणीस, रामदास, राघोबादादा यावर टीका होत
- मेळेवाले गांधीजी, शिवाजी महाराज, शाहू महाराज यांचे फोटो घेऊन सभेला जात
- सरकारने गाण्यावर सेन्सॉरशिप सुरु केली

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

9545600535

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

संबंधित 5 भूमी

- 1) जन्मभूमी- महू
- 2) शिक्षा भूमी – सातारा, अमेरिका, लंडन,
- 3) मुक्तीभूमी – येवला , नाशिक
- 4) दीक्षाभूमी - नागपूर
- 5) चैत्यभूमी - मुंबई

- जन्म : 14 एप्रिल 1891 महू, मध्यप्रदेश.
- आईचे - भीमाबाई , वडिल : रामजी सकपाळ
- 106 सॅपर्स अँड मायनर्स तुकडीत शिपाई
- आजोबा: मालोजी: लष्करात सैनिक (रामानंद पंथाची दीक्षा)

■ विवाह

- पहिला विवाह: 1908: विवाह : 14 व्या वर्षी रमाबाई
- दूसरा विवाह: 15 एप्रिल 1948: डॉ. शारदा कबीर, लग्नानंतरचे नाव – सविताबाई आंबेडकर

■ प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण

- 7 नोव्हेंबर 1900: प्राथमिक शिक्षण साताराच्या गव्हर्नमेंट हायस्कूल
- श्री कृष्णाजी अर्जुन केळुस्कर स्वतः लिहीलेले “बुध्द चरित्र” हे पुस्तक भेट
- 1908: मुंबईत एल्फीन्स्टन हायस्कूल (25रु शिष्यवृत्ती)
- 1913: मुंबई विश्वविद्यालयातुन पदवी परिक्षा उत्तीर्ण

■ उच्च शिक्षण

- शिष्यवृत्ती: **MA**
- 1913: (4 एप्रिल) बडोदा संस्थानच्या वतीने 4 विद्यार्थी निवडले त्यात एक आंबेडकर
- प्रत्येकास 11.5 पौंड रक्कम मंजूर, मुदत: 3 वर्ष
- शिष्यवृत्तीची मुदत: 15 जून 1913 ते 14 जून 1916
- 1913: (18 एप्रिल) करारपत्रावर त्रिभुवन जे. व्यास व अंताजी गोपाळ जोशी यांच्या सहाय्य
- 1913: (20 जुलै) उच्च शिक्षणासाठी अमेरिकेत

Join Telegram : History4all संपर्क : 9545600535

- **शाहू महाराज भेट:** महाराजांनी दीड हजार रुपये सहकार्य
- 1920: जुलै 'सिटी ऑफ एक्टिवटर' या बोटीने आंबेडकर लंडनकडे (सप्टेंबर मध्ये पुनः प्रवेश)

- प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण
- 1900 - प्राथमिक साताराच्या प्रतापसिंह शाळेत
- 1907 - त्यांनी मॅट्रिक ची डिग्री मिळवली
- 1908 - मॅट्रिक मुंबई, एल्फीन्स्टन हायस्कूल
- 1912 - पदवी मुंबई विश्वविद्यालय (Pol, Eco)
- 1913 -MA न्युयॉर्क कोलंबिया विद्या.: राज्यशास्त्र
- 1916 - Ph.D: कोलंबिया विद्यापिठ
- 1922 - M.Sc लंडन विद्यापीठ
- 1922 - लंडनच्या ग्रेज इन मधून बार एट - लॉ
- 1923 - D.Sc: द प्रॉब्लेम ऑफ रूपी या

- MA - प्राचीन भारतातील व्यापार
- MSC - प्रोव्हिन्शियल डिसेंट्रलाइझेशन ऑफ इम्पीरियल फायनान्स इन ब्रिटीश इंडिया
- Dsc- द प्रॉब्लेम ऑफ रूपी
- PhD - द नॅशनल डिव्हिडंट ऑफ इंडिया

■ दक्षिणबरो मताधिकारसमितीसमोर साक्ष

- 1919: जानेवारी: अस्पृश्यांचा प्रतिनिधी म्हणून “गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अँक्ट 1919” बाबत साऊथबरो मताधिकार समितीसमोर साक्ष दिली (पन्नास पृष्ठांचे निवेदन)

■ परीषद

- 1920: अ1920: 21 व 22 मार्च “दक्षिण महाराष्ट्र बहिष्कृत वर्गाची पहिली परीषद”: माणगाव
- 1920: अखिल भारतीय बहिष्कृत समाज परिषद: नागपूर: शाहू महाराज
- या परिषदेमध्ये समाजसेवक विठ्ठल रामजी शिंदे यांचा निषेध करणारा ठराव पास
- 1922: दिल्ली : अध्यक्ष: शाहू महाराज
- चवदार तळे केस : (1930 - 37)
- महाडचा निकाल - जून 1931

सचिन सर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

9545600535

■ संस्थात्मक योगदान

- 'बहिष्कृत हितकारिणी सभा:
- दामोदर हॉलमध्ये
- स्थापना: 20 जुलै 1924: "शिका, संघटित व्हा व संघर्ष करा"

● महाड चवदार तळे सत्याग्रह

- 20 मार्च 1927: आंदोलन सुरू
- उपस्थिती: सुरेंद्र चिटणीस, संभाजी गायकवाड, अनंत चित्रे, रामचंद्र मोरे, गंगाधरपंत सहस्रबुद्धे आणि बापूराव जोशी हे दलितेतर सवर्ण व ब्राह्मण नेते

● समता सैनिक दल - 19 मार्च 1927

- महाडच्या सत्याग्रहापूर्वीची एक परिषद होती. या परिषदेत समता सैनिक दलाची स्थापना करण्यात आली
- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी 'समता सैनिक दलाची' स्थापना केली होती.

■ मनुस्मृति दहन

- 27 डिसेंबर 1927
- आधुनिक मनु म्हणून ओळख
- बहिष्कृत हितकारिणी सभेने महाड येथे 25 व 26 डिसेंबर 1927 अस्पृश्यांचे अधिवेशन भरवले.
- भालाकार - भोपटकरांची टिका.
- अस्पृश्यांचा उतावीळ
- कैवाऱ्याची धिसाडघाई
- फाजिल उतावीळ समाजसुधारक

● पर्वती मंदिर सत्याग्रह 1929

- पुण्यातील पर्वती मंदिर दलितांसाठी खुले करावे यासाठी
- 13 ऑक्टोबर 1929 आंबेडकरांच्या प्रेरणेने पर्वती सत्याग्रह केला .
- सहभाग : शिवराम कांबळे, एस एम जोशी, ना ग गोरे, रे के खडीलकर, विनायक भुस्कुटे, राजभोज, स्वामी योगानंद

■ नाशिक काळाराम मंदिर सत्याग्रह 1930

- नाशिक सत्याग्रह समिती : भाऊराव कृष्णाजी गायकवाड चिटणीस
- अध्यक्ष : केशव नारायण वर्धेकर सदस्य : शंकरराव गायकवाड युवक : भास्कर कद्रे
- लढा दादासाहेब गायकवाड यांनी सुरू ठेवला
- सहभाग : कवी कुसुमाग्रज, सहस्रबुद्धे, देवराव नाईक, डी. व्ही. प्रधान, बा. खेर, स्वामी आनंद
- 1933: दलितांनी हिंदू धर्माच्या पारयानासाठी डॉ. आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखाली मुखेड सत्याग्रह केला
- दादासाहेब गायकवाड व अमृतराव रणखांबे
- 1935: रत्नागिरी: स्वा. सावरकरांनी उभारलेल्या पतितपावन या मंदिराच्या उद्घाटनासाठी डॉ. आंबेडकरांना निमंत्रण दिले

● समाज समता संघ

- स्थापना: 4 सप्टेंबर 1927
- उद्देश: रोटीबंदी व बेटीबंदी तोडणे
- बहिष्कृत हितकारिणी सभेच्या माध्यमातून 'बहिष्कृत भारत' वृत्तपत्र चालू केले ते 'बुद्ध भूषण प्रिंटिंग प्रेस' मधून छापण्यात येई

● अंबादेवी मंदिर सत्याग्रह 1925

- 1925: अमरावतीतील प्राचीन अंबादेवी मंदिरात प्रवेशासाठी
- देवस्थानचे विश्वस्त दादासाहेब खापर्डे यांनी मंदिर खुले करून देण्याचे आश्वासन दिले

■ गोलमेज परिषदा

- पहिली गोलमेज परिषद - नोव्हें. 1930 ते जाने. 1931
- दुसरी गोलमेज परिषद - सप्टें ते डिसें - 1931
- तिसरी गोलमेज परिषद - नोव्हें ते डिसें - 1932
- दलितांसाठी स्वतंत्र मतदारसंघ मागितला

■ जातीय निवाडा आणि पुणे करार

- 16 ऑगस्ट 1932: जातीय निवाडा घोषित
- 24 सप्टेंबर 1932: पुणे करार,
- प्रांतिक कायदे मंडळात 780 जागांपैकी 148 जागा राखीव.
- केंद्रीय कारिणीमध्ये राखीव जागांची संख्या 18% असेल

फेडरल स्ट्रक्चर कमिटी

सप्टेंबर 1931 ते नोव्हेंबर 1931

कार्य: भारताच्या भावी संविधानाविषयी विचारविनिमय
भारताला संघराज्यात्मक घटना देण्यात यावी यासाठी
भरलेली परिषद

अध्यक्ष: लॉर्ड सँकी (सदस्य 38)

भारतीय प्रतिनिधी:- डॉ. आंबेडकर, म. गांधी, बॅ.

जयकर, सर तेजबहादुर सप्रू, सयाजीराव गायकवाड

सचिन सर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

9545600535

• हरिजन सेवक संघ

- 30 सप्टेंबर 1932
- मुंबईमध्ये काँग्रेसची सभेच्या ठरावात संघाचे नाव 'ऑल इंडिया अ‍ॅन्टी - अन्टचेबिलिटी लीग'
- मुख्यालय: दिल्ली
- म. गांधींनी संघाचे नाव बदलले 'हरिजन सेवक संघ' असे केले.
- अध्यक्षस्थान जी. डी. बिर्ला, सचिवपदी 'भारत सेवक समाजा' चे सदस्य अमृतलाल ठक्कर, मदतीस आठ जणांचे मंडळ
- तीन सदस्य दलित: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, एम्. सी. राजा, रावबहादूर श्रीनिवासन

■ राजकीय प्रवास

- मुंबई विधानपरिषदेचे सदस्य (1926-1937)
- दोन अस्पृश्य सदस्य: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व पुरुषोत्तम सोलंकी
- 1936: स्वतंत्र मजूर पक्ष, मुखपत्र - जनता
- 1937: प्रांतिक विधानसभा निवडणुक (18 पैकी 15 आमदार) विरोधी पक्षनेते
- उमेदवार: डॉ. बाबासाहेब, पहिले दलित क्रिकेटर बाळू पालवणकर, पा.ना. राजभोज

■ 'ऑल इंडिया शेड्युल्ड कास्ट्स फेडरेशन

- 1942: अखिल भारतीय अनुसूचित जाती महासंघ
- अध्यक्ष: एन. शिवराज

■ 30 जून 1947 चे पत्र

- 29 ऑगस्ट 1947 : मसुदा समितीचे अध्यक्ष.
- मसुदा समिती अध्यक्ष - डॉ. आंबेडकर
- 1) अय्यर
- 2) मुन्शी
- 3) अय्यंगार
- 4) सादल्ला
- 5) खेतान (यांच्या निधनानंतर T.T. कृष्णामाचारी)
- 6) मित्र (यांच्या राजीनाम्यानंतर N. माधवराव)
- अध्यक्षगार हे काश्मीरचे राजा हरिसिंग यांचे दिवाण त्यांनी काश्मीर विषयक कलम 370 चा मसुदा तयार

• हिंदू कोड बिल

- 1948: हिंदू कोड बिल संसदेत मांडले.
- हेच कायदे 1955 - 56 मध्ये मंजूर झाले
- 1956: RPI स्थापण्याची घोषणा
- सहभाग: एन. शिवराज, यशवंत आंबेडकर, पी.टी. बोराळे, ए.जी. पवार, दत्ता कट्टी, दा. ता. रुपवते
- 1957: रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (एन. शिवराज)
- 1928: सायमन कमिशन समोर साक्ष

• धर्मातराची घोषणा

- ऑक्टो. 1935 : येवला, नाशिक :
- परिषदेचे स्वागताध्यक्ष अमृत धोंडिबा रणखांबे होते

■ बौद्ध धर्मातर

- 1935: येवला, नाशिक: धर्मातराच्या घोषणेनंतर 21 वर्षे जगातील विविध प्रमुख धर्माचा अभ्यास केला.
- 14 ऑक्टोबर 1956: नागपूर: आंबेडकरांचे धर्मातर जगात ऐतिहासिक होते.
- कारण ते जगातील सर्वात मोठे सामूहिक धर्मातर होते.

• डॉ बाबासाहेब आंबेडकर संबंधित वृत्तपत्र

- 1920 : मूकनायक
- 1924 : बहिष्कृत मेळा
- 1927 : बहिष्कृत भारत
- 1927 : समता (साप्ताहिक)
- 1928 : मानवता
- 1930 : जनता (याचे नाव बदलून 1956 ला प्रबुद्ध भारत केले)

• मुकनायक

- सुरु : 31 जानेवारी 1920 बंद : 1923
- संपादक :- डॉ बाबासाहेब आंबेडकर
- मदत: शाहू महाराज 2500 रुपये
- संत तुकाराम यांची वचने शिर्षभागी असत
- संपादक:- देवराम विष्णू नाईक, पांडुरंग नंदराम भटकर

• बहिष्कृत भारत

- सुरु : 9 एप्रिल 1927 संपादक: डॉ बाबासाहेब आंबेडकर
- अंक : 34 निघाले
- बाबासाहेबांनी शतपत्रे यातून पुन्हा छापली
- संत ज्ञानेश्वर यांची वचने यात होती
- मदत : सयाजीराव गायकवाड

सचिन सर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

9545600535

• जनता

- प्रथम अंक 24 नोव्हेंबर 1930 रोजी प्रकाशित झाला.
- संपादक - देवराव विष्णू नाईक होते
- प्रारंभी पाक्षिक होते. ते साप्ताहिक झाले.
- 1944: या वृत्तपत्रात आम्ही शासनकर्ती जमात बनणार हा लेख
- 1955 पर्यंत जनता सुरु होते..
- 4 फेब्रुवारी 1956 रोजी जनताचे नामकरण प्रबुद्ध भारत केले
- 1956: संपादक - दादासाहेब गायकवाड

■ बाबासाहेब आंबेडकर लिखित ग्रंथ

- 1915: अॅडमिनीस्ट्रेशन अँड फायनान्स ऑफ दि ईस्ट इंडिया कंपनी : एम.ए. चा प्रबंध
- 1916/1927: दि इव्हॉल्युशन ऑफ द प्रॉव्हिन्शियल फाइनेन्स इन ब्रिटिश इंडिया: PhD चा प्रबंध
- 1923: द प्रोब्लेम ऑफ द रूपी: इट्स ओरिजीन अँड इट्स सोल्युशन: D.Sc चा प्रबंध
- 1936: जातिव्यवस्थेचे निर्मूलन
- 1939: संघराज्य विरुद्ध स्वातंत्र्य "फेडरेशन वर्सेस फ्रीडम"
- 1940: पाकिस्तान अथवा भारताची फाळणी ग्रंथ सुरुवातीला "थॉट्स ऑफ पाकिस्तान" नावाने प्रकाशित केला होता.
- 1943: "रानडे, गांधी आणि जीना" भाषणावर आधारित पुस्तक
- 1943: मिस्टर गांधी अँड द इमॅनिसिपेशन ऑफ द अनटचेबल्स प्रबंध
- 1945: काँग्रेस आणि गांधींनी अस्पृश्यांसाठी काय केले
- 1946: कम्युनल डेडलॉक अँड अ वे टू सोल्व्ह इट
- 1946: व्हू वेअर द शुद्राज?
- 1946: द कॅबिनेट मिशन अँड दी अनटचेबल्स
- 1947: स्टेट्स अँड माइनॉरिटीज
- 1948: महाराष्ट्र अँड अ लिंग्विस्टिक प्रोव्हिन्स
- 1948: द अनटचेबल्स : हू वेअर दे अँड व्हाय दे बिकेम अनटचेबल्स ?
- 1955: थॉट्स ऑन लिंग्विस्टिक स्टेट्स
- 1956 - 57: द बुद्धा अँड हिज धम्मा
- 1935 - 36: वेटिंग फॉर अ व्हिझा (ऑटोबायोग्रफी) (कोलंबिया विद्यापीठात पाठ्यपुस्तक आहे.)

- मे - 1946 : Peoples Education Society स्थापना.
- 20 जुलै 1946 - सिद्धार्थ कॉलेज ऑफ कॉमर्स, मुंबई.
- 1950: मिलिंद महाविद्यालय औरंगाबाद.
- 7 नोव्हेंबर: शाळा प्रवेश दिन म्हणून साजरा
- 1990: डॉ. बाबासाहेबांना भारतरत्न हा भारतातील सर्वोच्च नागरी सन्मान
- जाने. 1994: मराठवाडा विद्यापीठाला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकराचे नाव

■ डॉ. आंबेडकरांबद्दल मते -

- दलितांचा मुक्तीदाता - सयाजीराव गायकवाड
- आंबेडकरांमध्ये तुम्हाला तुमचा उद्धार कर्ता लाभला आहे ते तुमच्या बेड्या तोडून टाकतील याची मला खात्री आहे. - शाहू महाराज.
- महाराष्ट्राचे तेजस्वी ज्ञानयोगी - आचार्य अत्रे

■ जय भीम' नारा

- बाबू हरदास एल. एन. (लक्ष्मण नगराळे) यांनी 1935 मध्ये दिला अशी नोंद आहे.

• डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे मित्र

- संत गाडगेबाबा
- कर्मवीर भाऊराव पाटील
- पंजाबराव देशमुख
- नेल्सन मंडेला
- पेरियार
- पं. नेहरू
- सुभाषचंद्र बोस
- गोल्डनवायझर
- सेलीगमन
- प्रा. केन्स

- 6 डिसेंबर 1956 रोजी दिल्लीच्या निवासस्थानी त्यांचे महापरिनिर्वाण झाले.

सचिन सर

दलित चळवळ

9545600535

सुभेदार गोपालबाबा वलंगकर

- > जन्म : 1840, रावडूळ - महाड, प्रभाव : महात्मा फुले
- > 1895 : रानडेंसोबत दलितांच्या लष्कर भरतीसाठी अर्ज
- > 1895 : कुलाबा कलेक्टरद्वारा महाड लोकल बोर्ड सदस्य बनवले

लेखन:

विटाळ विध्वंसन' या नावाचे नियतकालिकही त्यांनी काही काळ चालवले

- > दलित समाजातील पहिले पत्रकार
- > वार्ताहर पहिले दलित वृत्तपत्र होते

ग्रंथ:

- > 1888 : "विटाळ विध्वंसन" पुस्तक, 26 प्रश्न विचारले (अस्पृश्यतेचे खंडन)
- > 1890 : "अनार्य दोष परिहारक मंडळ",
- > पहिली अस्पृश्यतेची चळवळ

> किसन फागूजी बनसोडे

- > जन्म : 18 फेब्रुवारी 1899 (मोहपा नागपूर),
- > 1895 : मोहपा - "अस्पृश्यता शोध-बोध मंडळ" सुरू
- > 1803 : "सन्मार्ग बोधक निराश्रित समाज"
- > अध्यक्ष : बनसोडे, चिटणीस : गणेश गवई
- > 1907: चोखामेळा मुर्लीची शाळा
- > 1908: नागपूर डिप्रेस्ट क्लास मिशनची शाखा सुरू : अध्यक्ष
- > 1913: विटाळ विध्वंसक - साप्ताहिक
- > 1918: मजूर पत्रिका (मजूरांसाठी)

जलसा

- > 1928 : सायमन कमिशन समोर साक्ष
- > 1931 : चोखामेळा - साप्ताहिक
- > ग्रंथ संत चोखामेळा चरित्र, चोखामेळा व सत्यशोधक जलसा दोन नाटके.

शिवराम जानबा कांबळे

- > जन्म: 1875 :पुणे
- > प्रेरणा: महात्मा फुले बाबा पदमनजी यांच्या लेखांतून
- > 1903: सासवड: ५१ गावांतील महार लोकांची सभा बोलावली
- > महार बटालियनचे पुनर्गठन सैन्यात व पोलिसात नौकरीसाठी अर्ज
- > १५८८ लोकांच्या स्वाक्षऱ्यांसह मागण्यांचा अर्ज
- > परिणाम होऊन सरकारने महारानाही पलटणीत प्रवेश दिला
- > 1908-10: सोमवंशीय मित्र नावाचे मासिक

- देवराम विष्णू नाईक: समता व जनता चे संपादक
- सीताराम नामदेव शिवतरकर
- 1922-23: डॉ. आंबेडकरांचे सचिव
- बहिष्कृत हितकारिणी सभेचे पहिले सचिव
- महाड सत्याग्रह समितीचे सरचिटणीस
- पुणे करारावर सही

History By Sachin Gulig

सचिन सर

कर्मवीर भाऊराव पाटील

9545600535

कर्मवीर भाऊराव पाटील

- जन्म : २२ सप्टेंबर १८८७
- पूर्ण नाव: भाऊराव पायगोंडा पाटील
- प्रेरणा - महात्मा फुले, शाहु महाराज.
- 1910: दुधगाव शिक्षण प्रसारक मंडळ
- 1919: सत्यशोधक परिषद आयोजन
- अध्यक्ष: केशवराव बागडे
- रयत शिक्षण संस्था स्थापण्याची घोषणा
- ४ ऑक्टो. 1919: दसऱ्याला रयत शिक्षण संस्था स्थापन.
- ठिकाण: सातारा
- बोधचिन्ह: वटवृक्ष
- ब्रीदवाक्य: स्वालंबी शिक्षण हेच आमचे ब्रीद
- प्रमुख योजना: कमवा आणि शिका
- 1927: छत्रपती शाहू बोर्डिंग हाऊस – वसतिगृह
- भाऊरावांनी मुष्टीफंड योजना सुरू

1941: संस्थेमार्फत: सातारा, लक्ष्मीबाई पाटील नावाने पहिले ग्रंथालय सुरू करण्यात आले.

1947: छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय – सुरू

1954: संत गाडगेबाबा यांच्या नावाने कराडमध्ये महाविद्यालय सुरू

1959: पद्मभूषण – पुरस्कार

1959: पुणे विद्यापिठाने दि. लिट पदवी

चतुः सुत्री :

- १) स्वालंबन
- २) स्वाभिमान
- ३) स्वाध्याय
- ४) स्वातंत्र्य

रयत शिक्षणाचे उद्दिष्ट्ये

- 1) मागासलेल्या जातीत शिक्षणाची आवड निर्माण करणे.
- 2) मुलांना स्वालंबी, उद्योगी व शीलवान बनवणे
- 3) मागासलेल्या जातीतील गरीब विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देणे
- 4) निवासी शिक्षण
- 5) ग्रामीण भागात शिक्षणाचा प्रसार करणे.

History By Sachin Gulig

इतिहासाच्या सर्व बॅचेस

- 1) संपूर्ण इतिहास बॅच 2025
- 2) संयुक्त गट ब व क पूर्व परीक्षा 2025
- 3) राज्यसेवा पूर्व परीक्षा 2025
- 4) सर्व समाजसुधारक
- 5) प्राचीन- मध्ययुगीन भारताचा इतिहास
- 6) Dept. PSI पूर्व परीक्षा
- 7) राज्यसेवा मुख्य परीक्षा बॅच
- 8) कंबाईन मुख्य परीक्षा 2025
- 9) PVQ विश्लेषण बॅच
- 10) State Board बॅच
- 11) टॉपिक नुसार टेस्ट

बॅचसाठी अॅप डाऊनलोड करा
History By Sachin Gulig

@History4all

History By Sachin Gulig

9545600535

मार्गदर्शक

सचिन गुळीग

MA, M.Phil, NET, Ph.D(A)
इतिहास

Telegram: @History4all

Download App:- History By Sachin Gulig

सचिन सर

पंडिता रमाबाई

9545600535

• पंडिता रमाबाई

- जन्म: 23 एप्रिल 1858
- वडील: पद्मनाभ डोंगरे (शास्त्री)
- दुसरा विवाह:
- गंगामुळ, कर्नाटक (तुंगभद्रा नदी उगम)
- पूर्ण नाव: रमा अनंतशास्त्री डोंगरे
- 1879: कलकत्ता University विद्वानांच्या सभेत रमाबाईंना 'पंडिता व सरस्वती' या पदव्या बहाल
- बरेच ICS अधिकारी त्यांच्याशी लग्न करायला तयार होत.
- 1880: लग्न बाबु बिपीन बिहारीदास मेधाबी
- 4 Feb 1882: पतीचे निधन

■ आर्य महिला समाज

- स्थापना:- 1 मे 1882: पुणे
- उद्दिष्ट:- स्त्रियांचा उद्धार, स्त्रियांची उन्नती करणे, अत्याचारा पासून मुक्तता
- सहकार्य: न्या. रानडे, डॉ. भांडारकर, वामन मोडक

■ हंटर कमिशनसमोर साक्ष 1882

- लॉर्ड रिपनच्या सूचनेनुसार शिक्षण पुनर्रचनेसाठी आयोग नेमला
- 5 सप्टे 1882: पं. रमाबाईंची मराठीत साक्ष,
- ती मरे मिचेल यांनी कमिशन समोर इंग्रजीत मांडली
- 1883: इंग्लंडमधील चर्चमध्ये बटलर यांच्या हस्ते मुलगी मनोरमासह ख्रिश्चन धर्माचा स्वीकार
- 1886: अमेरिकेत वास्तव्य तेथील सभागृहात रमाबाईंच्या उपस्थितीत आनंदीबाई जोशी यांना डॉक्टरेट पदवी प्रदान

1) मुक्तिसदन: केडगावला स्थापन केलेल्या संस्था

- 2) कृपासदन: 1899: पतित स्त्रियांसाठी पुनर्वसन गृह (इंग्लंडच्या Sister of merves वर आधारित)
 - 3) प्रितीसदन: अशक्त, अपंग, निराधार स्त्रियांसाठी सुरु
 - 4) सदानंद सदन - अनाथ बालकांसाठी शिक्षण
 - 5) बातमी सदन:- 1902: अंध मुलीसाठी स्थापना : अंधांची भारतातील पहीली
 - 6) मुक्ति मिशन: धर्मसंजीवनाचे कार्य सुरु केले.
 - 7) शारदा सदन: बालविधवांसाठी
- लेडी डफरीन फंड: स्त्रियांसाठी वैदकीय सेवा उपलब्ध करून देणे.

- 1887: अमेरिकेत रमाबाई असोसिएशनची स्थापना
- 1888: त्यांचे हायकास्ट हिंदू वुमन हे पुस्तक अमेरिकेत प्रसिद्ध.
- हे पुस्तक त्यांनी भारताच्या पहिल्या महिला डॉक्टर आनंदीबाई जोशी यांना अपर्ण

• शारदा सदन

- 9 मार्च 1889:- मुंबई, विल्सन कॉलेज जवळ स्थापना
- बालविधवा, अनाथ स्त्रियांना, निराश्रित स्त्रियांना आश्रय देणे
- शारदा गंगाधरपंत त्रे पहिली विद्यार्थिनी (पुनर्विवाहित आईची मुलगी होती)
- शारदा सदनच्या पहिल्या विधवा विद्यार्थिनी गोंदुबाई (महर्षी कर्वेबरोबर विवाह)
- सल्लागार:- रानडे, भांडारकर, तेलंग, डॉ. माणिकचंद, आत्माराम पाडूरंग, सदाशिव कोणे, चंदावरकर, प्रार्थना
- पुण्यात दुर्गाबाई किलॉस्कर, काशीबाई देवधर, वेणूताई नामजोशी विद्यार्थिनी भेटल्या
- 1892: पुणे येथे शारदा सदनच्या इमारतीचे उद्घाटन डॉ. आत्माराम पांडूरंग तखंडकर यांनी केले
- तुळशी प्रकरण : गोपाळराव जोशी व ग. वा. जोशी यांनी रमाबाई यांच्या अनुपस्थितीत तुळशीच्या कुंड्या शारदा सदनात पाठवल्या
- अफवा: कुंड्या लाथेने फोडल्या
- 1904: बायबलचे मराठीत भाषांतर (असे करण्याच्या त्या पहिल्या महिला)
- 1919: कार्याचा आढावा घेवून पंडिता रमाबाईंना "कैसर-ए-हिंद" ही पदवी

• मुक्ती मिशन

- 1885: पुण्यापासून 55km वर 100 एकर जागा घेतली
- 24 Sep 1898: मुक्ती सदानाचे नामांतर "मुक्ती मिशन" केले

■ ग्रंथ

- 1) स्त्रीधर्मनीती 1882
- 2) इंग्लंडचा प्रवास: 1883
- 3) युनायटेड स्टेट्सची लोकस्थिती - प्रवासवर्णन: 1889
- 4) THE HIGH CAST HINDU WOMEN
- 5) FAMINE EXPERIENCE IN INDIA: 1897
- 6) बायबलचा मराठी अनुवाद
- 7) माझी साक्ष 1907
- 8) नवा करार: 1912
- 9) हिब्रू भाषेचे व्याकरण: 1908
- 10) मी किती सोसू
- 11) भविष्यकथा: 1917

सचिन सर

महर्षी कर्वे

9545600535

महर्षी धोंडो केशव कर्वे

- जन्म 18 एप्रिल 1858 शेरवली, रत्नागिरी मुळ गाव – मुरुड
- **शिक्षण**
- 6वी च्या परीक्षेचे केंद्र मुंबई ऐवजी सातारा निवडले
- 1875: ती परीक्षा देण्यासाठी कुंभार्ली घाटातून पायी चालत
- 125 मैल अंतर : परीक्षा परवानगी नाकारली
- 1876: चुलतभाऊ गंगाधर सोबत कोल्हापुरातून परीक्षा देऊन पास झाले
- 1884 : विल्सन कॉलेजात प्रवेश: एल्फिन्स्टन कॉलेज मधून गणित विषय घेवुन बी.ए. उत्तीर्ण
- नाटकात काम: “राधे” चा संवाद, “वेणीसंहार” मध्ये अश्वस्थामा ची भूमिका

विवाह

- 1873 : राधाबाईशी त्यांचा विवाह
- 1891 : राधाबाईचे निधन
- 1893 : गोंदुबाई दुसरा विवाह (11 मार्च)
- या पंडिता रमाबाई यांच्या शारदा सदनमधील पहिल्या विद्यार्थिनी
- गोदुबाई: बाळकृष्ण जोशी व मनोरमाबाई यांच्या कन्या व कर्वेचे मित्र नरहरपंत जोशी यांच्या भगिनी होत्या.
- गोदुबाई विधवा होत्या.
- शारदासदनमध्ये त्यांना ‘बाया’ या नावाने ओळखले जायचे.
- लामानंतर कर्वेनी त्यांचे नाव आनंदीबाई असे ठेवले.
- कर्वे व आनंदीबाई यांच्या निमंत्रण पत्रिकेवर आगरकरांची सही होती.
- 1891: टिळकांच्या राजीनाम्यामुळे रिक्त झालेल्या पुण्याच्या फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये गो.कृ. गोखले यांच्या सांगण्यावरून गणिताचे प्राध्यापक पद कर्वेनी स्वीकारले.
- 1894-1914: डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीचे सदस्य
- या काळात त्यांनी ‘विद्यार्थी निधी’ ही योजना चालू
- दर महिन्याला कर्वे या विद्यार्थी निधीत 10 रु. टाकत असे.

विधवा विवाहोत्तेजक मंडळ

- 31 डिसेंबर 1893 : स्थापन: ठिकाण – वर्धा, वासुदेव परांजपे च्या घरी: विवाहोत्तेजक मंडळ
- प्रभाव: पंडिता रमाबाई यांच्या शारदासदनचा
- उद्दिष्ट्ये :
- 1. सामाजिक जागृती 2. पुनर्विवाहितांना समाजात आदर
- 3. विधवा विवाहांचा पुरस्कार 4. पुनर्विवाहांचे मेळावे भरवणे
- 1894: कर्वेनी आपल्या घरी पुनर्विवाहांचा मेळावा भरवला.

अनाथ बालिका आश्रम स्थापन: 1896

- जून 1896: वि. भिडे यांच्या वाड्यात 16 समविचारी मित्रांची बैठक:
- अध्यक्ष: भांडारकर, चिटणीस: अण्णा होते
- ठिकाण : पुणे, सदाशिव पेठे
- जाने.1899: प्रत्यक्ष कार्यास सुरुवात: गोरे वाड्यातून
- 1897-99: प्लेगच्या साथीत ते गोखलेंच्या हिंगणे येथील शेतात हलवले
- आश्रमासाठी गोविंद गणेश जोशी यांनी 6 एकर जागा दिली.

महिला विद्यालय स्थापन 1907

- मुलींचे शिक्षण व इतर सोयीसाठी “अनाथ बालिका आश्रम”
- मार्च 1907 रंगपंचमी सणाला महिला विद्यालय स्थापन (6 विद्यार्थिनी)
- शिक्षक: विनायक सोमण
- स्वयंपाक व व्यवस्थापन: नर्मदाबाई
- मुंबईत एका महिलेने धान्य जमवून विकले व ते पैसे ‘महिला महाविद्यालयास’ दिले = **मुष्टीफंड** म्हंटले

निष्काम कर्ममठ

- नोव्हें. 1908: निष्काम कर्ममठ स्थापना
- यांच्या सेवक व सेविकांना एकत्र घेवून महिला आश्रमाची स्थापना.
- सहकारी: ना.म.आठवले, मथुराबाई उचगावकर
- स्त्रीयांचा उध्दार करणे, शिक्षणाचा विस्तार करणे.
- ब्रीदवाक्य : लोकसेवेसाठी निष्काम बुध्दीने तन, मन, धन अर्पण करणारे निस्वार्थी व त्यागी कार्यकर्ते तयार करणे.
- ब्रीदवाक्य: गीतेतील “न मे कर्मफले स्पृहा” होते
- 1915: अनाथ बालिकाश्रम, निष्काम कर्ममठ, महिला विद्यालय यातील सेविकांना एकत्र करून “महिला आश्रम” सुरु केले

सचिन सर

महर्षी कर्वे

9545600535

महिला विद्यापीठ 3 जून 1916

- प्रेरणा : जपानमधील टोकियो येथील 'जपान वुमेन्स युनियन': माहितीपुस्तक कर्वेनी 1915 वाचले
- विद्यापीठाचा प्रस्ताव डॉ. परांजपे, हरिभाऊ आपटे, केशवराव कानिटकर, लिमये समोर
- हिंगणे येथे भारतातील पहिल्या महिला विद्यापीठाची स्थापना
- प्रथम नामकरण:- भारत वर्षीय महिला विद्यापीठ
- ब्रीदवाक्य: "संस्कृता स्त्री पराशक्ती"
- मातृभाषेतून शिक्षणाचा प्रसार करण्याचा सल्ला गांधीजींनी दिला.
- प्रथम कुलगुरू:- भांडारकर
- गांधीबरोबर गुजरातला गेले

देणगीदार

- 1920: सर विठ्ठलदास दामोदर ठाकरसी यांनी आपल्या मातोश्री नाथीबाई दामोदर ठाकरसी यांच्या स्मरणार्थ महिला विद्यापीठास 15 लाख रु. देणगी
- म्हणून विद्यापीठास श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी (SNDT) असे नाव.

अध्यापिका विद्यालय

- ठिकाण – पुणे अध्यक्ष – कर्वे
- 1917: महिला विद्यापीठाने अध्यापिका विद्यालय सुरु केले
- 1928 : 'आत्मवृत्त' हा जीवनचरित्र ग्रंथ लिहला.
- 1936 : Looking Back या नावाने इंग्रजीत आत्मचरित्र प्रकाशित.

कर्वे यांचा परदेशी दौरा

- मार्च 1929: इंग्लंड दौरा
- इंग्लंड-फ्रांस-आयर्लंड-स्कॉटलंड ला भेटी
- आईन्स्टाईन यांची भेट
- जिनिव्हा: शिक्षण परिषदेत "The India experiment in higher education for women" यावर विचार मांडले
- रिलायन्स बोट: युरोपातून अमेरिकेचा प्रवास
- अमेरिकेतील प्रेरणामुळे 1944: समता संघाची स्थापना केली
- 1930: चीन तिथून मलाया ला गेले
- 1930: मलाया ते मद्रास
- मेलबर्न, जपान, स्वित्झर्लंड येथील शिक्षण परिषदांना हजर
- 1930: बाया कर्वे सोबत (मॉंबासा) आफ्रिका दौरा

महाराष्ट्र ग्राम प्राथमिक शिक्षण मंडळ: 1936

- उद्दिष्ट्ये :
- ग्रामीण भागात शिक्षणाचा प्रसार व प्रचार करणे.
- संस्थापक: फ्रेडरिक जेम्स गुल्ड
- अध्यक्ष: न. चि. केळकर चिटणीस: अण्णा होते सहचिटणीस: रा. भा. भागवत
- सदस्य: बाबुराव जगताप, काकासाहेब सहस्रबुद्धे, दीक्षित, नानासाहेब ओक, बाळूकाका कानिटकर, बापूसाहेब जाठार
- उद्देश: सरकारी मदत न मिळणाऱ्या शाळांना मदत करणे
- 1945: पुणे, बालअध्यापन व शिशुविहार स्थापना.
- 1946: अनाथ बालिकाश्रम या संस्थेला 50 वर्षे पुर्ण झाल्याने एक समारंभ
- नाव बदलले : हिंगणे स्त्री शिक्षण संस्था
- 1948: जातीनिर्मूलन संघटनेची स्थापना.
- 1955: शिक्षणोत्तेजक मंडळाची स्थापना

समता संघ 1944

- 1 जाने 1944: सुरु
- पुढे हि संस्था फलटणच्या निंबाळकर यांच्या "जाती निर्मूलन" मध्ये विलीन
- उद्देश: ग्रामीण भागात शिक्षणाचा प्रसार व प्रचार करणे.
- : माणसामाणसातील भेदभाव कमी करणे
- 1947: समता संघाच्या प्रचारासाठी "मानवी समता" वृत्तपत्र सुरु
- 9 नोव्हेंबर 1962 : वयाच्या 104 वर्षी निधन
- सर्वात जास्त जीवन जगणारे समाजसुधारक.
- स्मरणार्थ हिंगणे गावास 'कर्वेनगर' हे नाव.

पदव्या

- 1951: डी. लिट – पुणे विद्यापीठ
- 1952: डी. लिट – बनारस विद्यापीठ
- 1954: डि. लिट – SNDT
- 1957: L.L.D. – मुंबई विद्यापीठ
- 1955 : पद्मविभूषण
- 1958 : भारतरत्न
- महर्षी ही पदवी जनतेने
- विद्यार्थी कर्वेना अण्णा म्हणत.
- 9 नोव्हेंबर 1962 : मृत्यू : 104 वर्ष जगले

सचिन सर

विठ्ठल रामजी शिंदे

9545600535

महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे

- जन्म : जमखिंडी, 23 एप्रिल 1873, - 2 जानेवारी 1944)
- पाळण्यातील नाव - तुकाराम
- आई - वडील वारकरी असल्याने विठ्ठल नाव
- तेथे ते प्रार्थना समाजात दाखल झाले
- 1893: फर्ग्युसन महाविद्यालयात प्रवेश:
- मदत : गंगारामभाऊ म्हस्के (मराठा इज्युकेशन सोसायटी सेक्रेटरी)
- दरमहा 10 रु. स्कॉलरशिप
- 1895: बी.ए. साठी दरमहा 25 रु. स्कॉलरशिप: सयाजीराव गायकवाड (फर्ग्युसन प्राचार्य गो. ग. आगरकर)

प्रभाव

- G.B. कोटकर, शिवरामपंत गोखले, रानडे, भांडारकर, K. B. मराठे
- जॉन स्टुअर्ट मिल या लेखकाच्या ऑन लिबर्टी व सबजेक्ट ऑफ वुमन या ग्रंथाचा प्रभाव होता.
- 1895: रेव्ह. जे. टी. संडरलॅंड यांच्या पुण्यातील व्याख्यानामुळे एकेश्वरमताचा परिचय होऊन तसेच मॅक्स म्यूलर यांचे ग्रंथ वाचून त्यांची आंतरिक धर्मप्रेरणा प्रबळ झाली.

प्रशिक्षणाकरीता मदत

- डेक्कन मराठा एज्युकेशन असोसिएशनने शिक्षणाकरीता दरमहा १० रु.
- श्रीमंत सयाजीराव गायकवाड यांच्याकडून कर्जाऊ शिष्यवृत्ती 1898 मध्ये ते बी.ए. झाले.

धार्मिक कार्य

- 1901 मुंबईतील प्रार्थना समाज व कोलकात्याचा ब्राह्मो समाज यांनी शिंदे यांची शिफारस केल्यावर ब्रिटिश अॅण्ड फॉरिन असोसिएशनने त्यांची ऑक्सफर्ड येथील मॅचेस्टर कॉलेजात धर्मशिक्षणासाठी निवड केली.
- मॅक्स म्युलर, न्या. रानडे, रा. गो. भांडारकर, K. B. मराठे यांच्या विचारांचा प्रभाव पडून 1898 मध्ये प्रार्थना समाजाची दीक्षा.
- 1898: सातारा येथे प्रार्थना समाजाची दीक्षा.
- 1901: अमेरिकेमध्ये सर्व धर्मांचा तौलनिक अभ्यास करण्यासाठी प्रार्थना समाजाकडून निवड

- भारतात येण्यापूर्वी 1903 च्या सप्टेंबरमध्ये अॅमस्टर्डॅम येथे भरलेल्या 'त्रैवार्षिक आंतरराष्ट्रीय उदारधर्म परिषदेस' ब्राह्मो समाजाचे भारतातील प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित राहून 'हिंदुस्थानातील उदारधर्म' या विषयावरील निबंध त्यांनी सादर केला
- 1903: प्रार्थना समाजाचे प्रचारक म्हणून निवड,
- 1904: अखिल भारतीय अस्तिक परीषदेचे सचिव
- प्रार्थना समाजातर्फे प्रकाशित होणाऱ्या सुबोध पत्रिकेत लेख.
- 1905: मुंबईत 'तरुण ब्राम्ह संघ' नावाची संस्था स्थापन.
- भांडारकर व चंदावरकर सोबत मतभेद झाल्याने प्रार्थना समाज सोडला
- 1905 साली मुंबईतच "तरुण आस्तिकांचा संघ" स्थापन केला.
- ब्राम्हो पोस्टल मिशन सुरु

सामाजिक कार्य

- 1905 साली प्रार्थना समाजाच्या अहमदनगर येथील कार्यक्रमात भिंगार गावच्या अस्पृश्यांची कर्मकहानी ऐकून
- 1906 "डिप्रेसड क्लास मिशन" निराश्रित सहाय्यकारी मंडळी 4 एकर जमीन, तुकोजी होळकर 2000 रु उद्देश: शिक्षण प्रसार, नौकरी मिळवून देणे, सार्वजनिक धर्म, सामाजिक अडचणी सोडवणे
- अध्यक्ष : न्या. चंदावरकर
- सदस्य : जनाक्का शिंदे, सय्यद अब्दुल कादर
- 1907: निराश्रित सेवासदन आर्थिक मदत - दयाराम गिडूमल उद्दिष्ट्ये: मुरळी, विधवा स्त्रियांना आधार देणे.
- 1910: जेजूरी येथे मुरळी प्रतिबंधक चळवळ सुरु.
- 1910: उपासना - साप्ताहिक प्रार्थना समाजाच्या सभासदासाठी.

ग्रंथ

- बहिष्कृत भारत - 1908
- अस्पृश्यता निवारणाचा आधुनिक इतिहास - 1922
- ब्रह्मदेशातील बहिष्कृत वर्ग - 1927
- भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न - 1933
- इंग्लंडमध्ये (1901-03) व येरवड्याच्या तुरुंगात (1930) असताना लिहीलेली रोजनिशी (प्रकाशन 1779)

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

सचिन सर

विठ्ठल रामजी शिंदे

9545600535

अस्पृश्यता निवारण परिषद

- 1913: कराची - निराश्रित सहाय्यकारी मंडळ परिषद: अध्यक्ष - वि.दा. शिंदे.
- 1919: शाहू महाराजांनी मराठा पीठाची स्थापना करून शिंदेनी क्षात्र जगदगुरु स्वीकारावे विनंती.
- 1912: पुणे: भांडारकर
- 1918: मुंबई: अस्पृश्य निवारक परिषद: सयाजीराव गायकवाड
- 1920: नागपूर: अखिल भारतीय अस्पृश्य निवारक परिषद
अध्यक्ष : महात्मा गांधी
- उपस्थिती : 1. सरोजिनी नायडू 2. मोतीलाल नेहरु
3. वल्लभभाई पटेल
- 1923 D.C.M. चा राजीनामा
- 1933 सयाजीराव गायकवाड यांनी पारितोषिक
- 16/18 ऑक्टोबर 1906 रोजी 'डिस्प्रेड क्लासेस मिशन सोसायटी ऑफ इंडिया', म्हणजेच भारतीय निराश्रित सहाय्यकारी मंडळी या संस्थेची मुंबईत स्थापना केली (परळ, देवनार, कामाठीपुरा = शाळा)
- 1922 साली या संस्थेची "अहिल्याश्रम" ही इमारत पुण्यात बांधली.
- अध्यक्ष:- न्या. नारायण चंदावरकर, स्वतः सेक्रेटरी होते.
- 1924: कुटुंब उपासना मंडळ स्थापना.
- 1907: "निराश्रित सेवासदन" 'दयाराम गिडमल' च्या मदतीने सुरु
- मराठा समाज त्यांना महार म्हणत.
- "सोमवंशीय मित्र समाज" :- 24 मार्च 1907 = निराधार अस्पृश्य पुरुषांची संस्था.
- प्रार्थना व उपदेशासाठी "भजन समाज" सुरु केला (प्युरीटी सर्वट)
- वृध्दांसाठी 'संगत सभा'

गौरव

- भाई माधवराव बागल : "निष्काम योगी" या उपाधीने गौरव केला.
- ग. बा. सरदार:- "महाराष्ट्राचे उपेक्षित मानकरी"
- जनतेने "महर्षी आणि कर्मवीर" असा गौरव केला.
- तोडरमल: दिनदुबळ्याची सेवा म्हणजे ईश्वर सेवा मानत

मातंग वस्तीची संकल्पना

- 1912 साली
- मात्र 1914 च्या पहिल्या महायुद्धामुळे देऊ केलेली जमीन सैनिकांसाठी वापरली गेली
- 1910 जेजुरी येथे "मुरळी प्रतिबंधक चळवळ" सुरु केली. तर
- 1911 साली मुंबईत एक 'मुरळी प्रतिबंधक परिषद' भरविली
- 1918 मराठा जनजागृतीसाठी "मराठा राष्ट्रीय संघाची" स्थापना
- 1917 कलकत्ता येथील काँग्रेसच्या कलकत्ता अधिवेशनात अस्पृश्यता निवारणाचा ठराव मांडला.
- 23 मार्च 1918: "अस्पृश्यता निवारण संघ" स्थापन
- अस्पृश्यांसाठी "रूपी फंड" हा प्रकार सुरु केला.
- उलट मागासलेला जो बहुजन समाज, त्याचा कैवार घेणारा "बहुजन पक्ष स्थापन" करून त्याच्या वतीने शिंदे यांनी ही निवडणूक लढवली.
- 1923: मिशन ही संस्था अस्पृश्यवर्गीय प्रतिनिधीच्या स्वाधीन करून शिंदे मिशनबाहेर पडले.
- 1924: केरळच्या वायकोम येथे साधू शिवप्रसाद यांच्याबरोबर अस्पृश्य मंदिर प्रवेश केला.
- 1928 पुण्यास "कौटुंबिक उपासना मंडळाची" स्थापना
- पुणे येथे 1928 साली भरलेल्या 'मुंबई इलाखा शेतकरी परिषदे'चे नेतृत्व शिंदे यांनी केले
- 1928 साली शिंदे यांनी 'ब्राह्मो समाज शतसंवत्सरी सफर' नावाची रोजनिशी लिहिली आहे.
- 1933 साली कोल्हापुरात "भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न" हा प्रबंध प्रसिद्ध केला
- आत्मचरित्र:- 'माझ्या आठवणी व अनुभव' नावाचे हे आत्मचरित्र तीन भागांत विभागले
- निधन: 2 जानेवारी 1944

सचिन सर

IMP

9545600535

गोपाल कृष्ण गोखले

- 1885 : न्यु इंग्लिश स्कुल मध्ये गणित, इतिहास व अर्थशास्त्राचे शिक्षक.
- डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीच्या फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये गणिताचे प्राध्यापक.
- 1887: FC मध्ये केळकर सोबत इंग्रजी विषय नंतर “गणित” विषय शिकवत
- 1887-96: पुणे सार्वजनिक सभा:- चिटणीस (सचिव)

डेक्कन सभा 1896

- स्थापना: 31 ऑक्टोबर 1896
- कारण: सार्वजनिक सभा टिळकांकडे गेल्याने
- अध्यक्ष: रानडे
- सचिव: गोखले

गोखले राजकारण व काँग्रेस

- 1889: मुंबईच्या अधिवेशनात टिळकांबरोबर काँग्रेस प्रवेश
- 1905 : बनारस अधिवेशनाचे अध्यक्ष
- मागणी : ऑस्ट्रेलिया व कॅनडा प्रमाणे भारतालाही वसाहती अंतर्गत स्वा राज्य; (मोर्लेची टिका)
- 1909-1912: पर्यंत काँग्रेस अध्यक्षपद नाकारले.
- 1910 : केंद्रिय कायदेमंडळात मोफत व सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाचा प्रस्ताव. (गोखले प्रस्ताव)

भारत सेवक समाज

- हिंद सेवक समाज :
- स्थापना : 12 जून 1905 मुखपत्र: हितवाद (इंग्रजी)
- उभारणी: पु. सा. सभेचे सचिव आबासाहेब साठे व शिवराम हरी साठे यांनी
- उद्देश्य : देशसेवेसाठी प्रचारक तयार करणे.
- संबंधीत व्यक्ती : M.R. जयकर, ठक्कर बाप्पा, GK देवधर, V श्रीनिवास शास्त्री, काकासाहेब लिमये, ना.म.जोशी, कुंजरू

- लोकामान्य टिळक – ‘The diamond of India and jewel of Maharashtra.’
- लॉर्ड कर्झन – ‘गोखलेंच्या तोडीचा कौन्सील सभा गाजविणारा वक्ता माझ्या माहितीत नाही.’
- बर्वे प्रकरण: टिळक-आगरकर तुरुंगात असताना सुटकेसाठी “राजाराम कॉलेज” तील मुलांनी “भ्रांतीकृत चमत्कार” नाटक, यात गोपाळराव “जोगतीण” बनले
- पत्रकारिता
- सुधारक (इंग्रजी)
- हितवाद (इंग्रजी)
- दैनिक राष्ट्रभाषा-समाचार
- ज्ञानप्रकाश (दैनिक)
- गोखलेनी कर्झनला औरंगजेबाची उपमा दिली
- तर पूर्वी केसरीत टिळकांनी कर्झनशी तुलना औरंगजेबशी केली
- मृत्यू : 19 फेब्रुवारी 1915 (मधुमेह व हृदयविकार)
- अखेरचे शब्द : “हरिभाऊ येतो आता” (हरिभाऊ नारायण आपटे)

नाना जगन्नाथ शंकरशेठ

- 1822: हैदशाळा व पाठ्यपुस्तक मंडळी सुरु (मुंबईची शाळा आणि शाळापुस्तक मंडळी)
- याचे रूपांतर ‘बॉम्बे नेटिव्ह एज्युकेशन सोसायटी’ मध्ये
- 1822: ‘बॉम्बे नेटिव्ह एज्युकेशन सोसायटी’ नानांनी सुरु
- 1824: रूपांतर ‘बॉम्बे नेटिव्ह एज्युकेशन सोसायटी’ मध्ये
- नानांना मदत: 1. बाळशास्त्री जांभेकर 2. सदाशिवराव छत्रे
- 1824: एल्फिन्स्टन हायस्कुल
- 1834: एल्फिन्स्टन कॉलेज सुरु
- 1845: ग्रँट मेडिकल कॉलेज स्थापन
- 1861: या महाविद्यालयातून वैद्यकीय शिक्षण मराठीतून देण्यास सुरुवात.
- जे.जे. स्कुल ऑफ आर्टची स्थापना नानांनी केली.
- स्टुडंट लिटररी अँड सायंटिफिक सोसायटी
- 1845: स्थापना
- 1) दादाभाई नौरोजी (अध्यक्ष) 2) डॉ. भाऊ दाजी लाड
- 3) विश्वनाथ मंडलिक 4) सोराबजी शापूरजी (एस.एस.) बंगाली
- 5) नौरोजी फर्दुनाजी
- 1855: बॉम्बेत पहिले विधी महाविद्यालय सुरु
- 18 जुलै 1857: मुंबई विद्यापीठ स्थापनेत सहभाग
- मार्च 1862: परीक्षा, 6 विद्यार्थ्यांनी दिली, 4 पास झाले

बॉम्बे असोसिएशन 26 ऑगस्ट 1852

- नाना व दादाभाई नौरोजी यांच्या पुढाकारातून स्थापन.
- महाराष्ट्रातील पहिली राजकीय संघटना
- संस्थेचे अध्यक्ष: नाना
- सन्माननीय अध्यक्ष: जमशेटजी जीजीभॉय
- सेक्रेटरी: डॉ. भाऊ दाजी लाड
- सदस्य : नौरोजी करशेटजी, विनायक शंकरशेट
- हेतू: देशाचे कल्याण

सतीप्रथेला विरोध

- नानांनी सतीप्रथेवर टीका
- डिसेंबर 1829: सतीप्रथा बंद
- बंगालींनी पार्लमेंटला अर्ज केला,
- संस्कृत लायब्ररी उभारली: गिरगाव येथे
- 1835: नानांना 'जस्टिस ऑफ पीस' हा किताब
- स्मॉल कॉज कोर्टात काम करण्यास वकिलांनी परवागनी मिळवून दिली.
- 1836: सोनापूर स्मशानभूमीचा प्रश्न सोडवला. (शिवडी येथे स्थलांतर केली जाणार होती)
- 1853: रेल्वे सुरु करण्यास प्रयत्न
- 1853 मुंबई-पुणे रेल्वेसाठी प्रयत्न केला
- 1857 पहिले नाट्यगृह 'बादशाही नाट्यग्रह' बांधले.
- बॉम्बे स्टीमशिप नेव्हीगेशन कंपनी स्थापन (जलवाहतुकीसाठी) 5 बोटी खरेदी केल्या

भाऊ दाजी लाड

- प्राथमिक माहिती
- जन्म: 7 सप्टेंबर 1822:
- पूर्णनाव: डॉ. रामकृष्ण विठ्ठल लाड
- 1845: मेडिकल कॉलेज मध्ये प्रवेश: फरीस शिष्यवृत्ती मिळवून डॉ. झाले
- 1851: पहिली बच: 29 पैकी 12(8) विद्यार्थी पास:
- 6-पारसी, 3-ख्रिश्चन, 3-हिंदू (भाऊ, आत्माराम, अनंत चंद्रोबा)
- 8 NOV 1851: भाऊनी Grand Collage Medical Society स्थापन केली (1855-57 अध्यक्ष)
- ज्ञान प्रसारक सभा: एल्फिन्स्टन कॉलेजात: उद्देश: ज्ञान प्रसार व सामाजिक जागृतीसाठी:

बॉम्बे असोसिएशन 1852

- 26 ऑगस्ट 1852: पहिले सरचिटणीस (सचिव)
- 1863-73: "स्टूडंट लिटररी & सायंटिफिक सोसायटी" चे पहिले भारतीय सदस्य
- खंष्ट/खरोष्ठी/कवटी वनस्पती पासून "कुष्ठरोगावर" औषध बनवले
- सतत औषधी वनस्पतीवर प्रयोग करत म्हणून त्यांना "धन्वंतरी" म्हणत
- लाड यांना अमेरिका, इंग्लंड, फ्रांस, जर्मनी तील वैज्ञानिक सोसायटीनी मानद सभासद केले
- 1845: मुंबईच्या Native General Library चे अध्यक्ष होते
- भाऊ "शॉयल एशियाटिक सोसायटीचे" सदस्य नंतर अध्यक्ष

ईस्ट इंडिया असोसिएशन

- 1866: लंडन: दादाभाई नौरोजी:
- मे 1869: बॉम्बे प्रांतात शाखा: अध्यक्ष- भाऊ दाजी लाड
- सदस्य: तेलंग, फिरोजशाहा मेहता
- उद्देश:
- आर्थिक समस्या इंग्लंड च्या समोर मांडणे
- 1864 ते 1869 व 1871 दोनदा बॉम्बेच्या नगरपाल (शेरीफ) पदासाठी निवडले (1863&1869)

न्या. महादेव गोविंद रानडे

- जन्म : 18 जाने. 1842, निफाड – नाशिक
- वडिल गोविंदराव (मामलेदारांचे मुख्य कारकून)
- रानडे हे मुंबई विद्यापीठाचे पहिले पदवीधर होते.

विधवा विवाहाचे समर्थन

- 1865 : विष्णूशास्त्री पंडित यांच्या सोबत विधवा विवाहोत्तेजक मंडळाची स्थापना.
- 1893: कर्वेनी विधवा विवाहोत्तेजक मंडळाची स्थापना
- 1868 : एल्फिन्स्टन महाविद्यालयात इतिहास व इंग्रजीचे प्राध्यापक म्हणून काम.
- 1840 : पासून पुण्यात विष्णूशास्त्री बापट हे विधवा विवाहाचे आद्यप्रचारक होते.

सचिन सर

imp

9545600535

- 1840 : पासून पुण्यात विष्णुशास्त्री बापट हे विधवा विवाहाचे आद्यप्रचारक होते.
- 1870 : ग.वा. जोशींनी स्थापन केलेल्या सार्वजनिक सभेचे प्रमुख नेतृत्व रानडे यांच्याकडे
- सार्वजनिक सभेच्या वतीने 1874 साली जबाबदार राज्य पद्धती ची मागणी करणारा अर्ज इंग्लंडला पाठवला.
- 1882: मुर्लीच्या शिक्षणासाठी 'हुजुरपागा' येथे रानडेनी शाळा सुरू
- राष्ट्रीय सभेला INC हे नाव रानडेनी सुचविले.
- 1887 : सामाजिक परिषदेची स्थापना, जनक
- 1890: औद्योगिक परीषद सुरू
- मराठी ग्रंथोत्तेजक मंडळी - नाशिक येथे स्थापना
- रानडे हे गोखल्यांचे गुरू
- न्या. तेलंग हे न्या. रानडेचे गुरू
- गोपाळकृष्ण गोखले हे महात्मा गांधीजींचे गुरू
- प्रार्थना समाज तुकाराम..... साजरी करित.
- यांचे सदस्य सर्व उच्च जातीय हिंदु होते.
- अतिक्षुद्रापैकी एकही सदस्य नव्हता.

• दादोबांची तख्खंडकर ग्रंथसंपदा -

- 1) मराठी भाषेचे व्याकरण (1836)
- 2) मराठी व गुजराती नकाशांचे पुस्तक (1836)
- 3) मराठी लघु व्याकरण (1865)
- 4) धर्मविवेचन (1868)
- 5) विधवा श्रुमार्जन - संस्कृत लेख
- 6) परमहांसिक ब्राह्म धर्म (1880)
- 7) मराठी भाषेच्या व्याकरणाची पुराणिका (1860)
- 8) इंग्रजी व्याकरणाची पूर्व पीठिका (1860)
- 9) शिशुबोध (1884) - मरणोत्तर प्रकाशित
- 10) आत्मचरित्र पूर्ण होऊ शकले नाही. लिहित असताना मृत्यू 1882)
- 11) 'स्वीडनबार्ग' या ग्रंथाची रचना केली (1878)

History By Sachin Gulig

इतिहासाच्या सर्व बॅचेस

1) संपूर्ण इतिहास बॅच 2025	6) Dept. PSI पूर्व परीक्षा
2) संयुक्त गट ब व क पूर्व परीक्षा 2025	7) राज्यसेवा मुख्य परीक्षा बॅच
3) राज्यसेवा पूर्व परीक्षा 2025	8) कंबाईन मुख्य परीक्षा 2025
4) सर्व समाजसुधारक	9) PVQ विश्लेषण बॅच
5) प्राचीन- मध्ययुगीन भारताचा इतिहास	10) State Board बॅच
	11) टॉपिक नुसार टेस्ट

बॅचसाठी अॅप डाऊनलोड करा

History By Sachin Gulig

@History4all

History By Sachin Gulig

9545600535

मार्गदर्शक

सचिन गुळीग

MA, M.Phil, NET, Ph.D(A)
इतिहास

Telegram: @History4all

सचिन सर

गोपाळ गणेश आगरकर

9545600535

गोपाळ गणेश आगरकर

- जन्म : 1856: सातारा, टेंभू
- तत्वज्ञान व इतिहास 'वन्हाड समाचार' मध्ये लेख लिहून शिष्यवृत्ती मिळवून उपजीविका

समाजसुधारणा

- यासाठी सुधारक, केसरी, मराठा इ. वृत्तपत्रांचा आधार
- 1881 : केसरी-मराठीमध्ये सुरु
- संपादक – गो.ग. आगरकर
- मराठा – इंग्रजीमध्ये
- संपादक – लो. टिळक
- कोल्हापूरच्या बर्वे प्रकरणात दोघांना 101 दिवस कारावास
- सामाजिक / राजकीय वाद
- 1887 - केसरीचा राजीनामा
- 1888 - 'सुधारक' काढले (1895 पर्यंत चालले)
- 1880: पुणे – न्यु इंग्लिश स्कूल स्थापना
- विष्णुशास्त्री चिपळुणकर, लोकमान्य टिळक, आगरकर
- 1884 : पुणे – डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी स्थापना
- टिळक, आगरकर
- 1885 : फर्ग्युसन कॉलेज पुणे

बुध्दीप्रामाण्यवाद

- - बुध्दीला पटेल तेच करणे न पटेल ते सोडून देणे.
- फर्ग्युसन कॉलेज प्राचार्य वामन आपटे मृत्यूनंतर त्यांच्या पत्नीचे केशवपन केले हे पाहून आगरकर दुःखी
- त्यावेळी पत्नी यशोदाबाई कडून शपथ घेतली केशवपन करू नये.
- विधवा ही हिंदू लोकांच्या मत्सराची, अविचाराची, विपरीत व रानटी धर्मश्रद्धेची खुण असल्याचा विचार मांडला
- मुलाचे विवाह वय: 16-17 वर्षे
- मुलीचे विवाह वय: 10-12 वर्षे

पोषाख

- लेख : आमच्या स्त्रियांचे पेहराव?
- साडी, चोळी, चोळीवर जॅकेट, पायात बूट, थंडीत हातमोजे, पायमोजे, उन्हाळ्यात, पावसाळ्यात छत्री इ.
- 'आम्हा पुरुषांचा पेहराव ?'

- देव न मानणारा देवमाणूस म्हणून त्यांना ओळखतात.
- शीमगा सण: हिंदू धर्माच्या नावाखाली लज्जास्पद आचरण.
- लेख : धर्माचा सुकाळ आणि बकऱ्याचा काळ
- लेख : आमचे अजून ग्रहण सुटले नाही?
- आत्मा एका शरीरातून दुसऱ्या शरीरात प्रवेश करित नाही.

प्रभाव

- जॉन स्टुअर्ट मिल, हर्बर्ट स्पेन्सर, चिपळुणकर
- बुध्दीप्रामाण्यवाद आधार घेवून समाजसुधारणा करणारा समाजसुधारक
- इष्ट असेल तेच बोलणार आणि साध्य असेल ते करणार.

केसरीच्या उद्देशपत्रिकेवर सहा जाणांच्या सहा

- आगरकर, टिळक, चिपळुणकर,
 - ना.म.जोशी, वामन आपटे, डॉ. गणेश शिंदे
- मृत्यू 1895 पुणे

सचिन सर

गोपाळ हरी देशमुख

9545600535

गोपाळ हरी देशमुख

- जन्म : 18 फेब्रुवारी 1823 · जन्मस्थळ : पुणे
- मूळ आडनाव : सिध्दये मूळगाव : पावस (रत्नागिरी)
- गोखलेंकडून तीन गावांची देशमुख जहागिरी म्हणून देशमुख
- 1848: भाऊ महाजन यांच्या 'प्रभाकर' साप्ताहिका लिखाण
- शतपत्रे' असे म्हणतात. (105+3=108)
- प्रभाकर या वृत्तपत्रातून त्यांनी 'लोकहितवादी' शीर्षकाखाली
- 1852 : वाई येथे फर्स्ट क्लास मुन्सीफ पदावर नेमणूक झाली.
- 1855 : सातारा न्यायालयात सहायक इनाम कमिशनर
- 1856: सातारा न्यायालयातच इनाम कमिशनर पदावर बढती
- 1862 : लोकहितवादींची साहायक न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती
- 1863 : अहमदनगर: मुख्य न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती झाली
- 1867 : लोकहितवादींची नाशिक न्यायालयात जॉईंट सेशन जज म्हणून नेमणूक झाली
- 1874 : मुंबई विद्यापीठाकडून 'फेलो' म्हणून गौरव करण्यात आला.
- 1877: ब्रिटिश सरकारतर्फे 'राव बहादूर' ही पदवी
- जस्टीस ऑफ पीस' ही पदवी मिळाली
- 1882 : 'लोकहितवादी' मासिक सुरु, 1883 पासून त्रैमासिक
- 1884 : रतलाम संस्थानचे दिवाण
- पुण्यात ग्रंथालय व वाचनालय सुरु करण्याच्या चळवळीस गव्हर्नर हेन्री बाऊन यांच्या नेतृत्वाखाली सुरुवात

- 'हिस्ट्री ऑफ ब्रिटिश - अॅन एम्पायर इन इंडिया' या ग्रंथाच्या आधारे 'हिंदुस्थानचा इतिहास - पूर्वार्ध' हा ग्रंथ लिहिला.
- अहमदाबाद येथे न्यायाधीश म्हणून काम करत असता 'गुजराती बुद्धिवर्धक सभा' स्थापन
- गोपाळराव देशमुखांनी 'एक ब्राम्हण' या नावानेही लेखन केले
- हितेच्छू साप्ताहिकाची स्थापना केली. (इंग्रजी व गुजराती भाषेत प्रकाशित)
- लोकहितवादींनी 'ज्ञानप्रकाश' व 'इंद्रप्रकाश' मधून लेखन
- थिऑसॉफिकल सोसायटी व प्रार्थना समाज संघटनांशी संबंध
- भारतीयासाठी स्वतंत्र पार्लमेंट असावी हि मागणी केली
- लोकहितवादींनी 'लक्ष्मी विलायतेत चालली' म्हटले

➤ 'सुधारक' मधून 'बालविवाहापेक्षा सती बरी' असा लेख लिहिला

➤ 1848: पुण्यातील ग्रंथालयाचे नाव नगरवाचन मंदिर असे

ग्रंथसंपदा

1. लक्ष्मीज्ञान (1849) - राजकारण व अर्थकारण
2. पदनामा (1850) - फारसी पुस्तकांचे भाषांतर
3. यंत्रज्ञान (1850)
- 'इन्ट्रोडक्शन टू फिजिकल सायन्सेस' या इंग्रजी पुस्तकाचे भाषांतर
4. हिंदुस्थानास दारिद्र्य येण्याची कारणे आणि त्याचा परिहार व व्यापाराविषयी विचार (1876)
5. भिक्षुक (1877)
6. स्थानिक स्वराज्य संस्था (1883)
7. ग्रामरचना (1883) ग्रामीण दारिद्र्याचा दोष ब्रिटिश सरकारला देणारा ग्रंथ.
8. स्वाध्याय जातिभेद (1883).
9. स्वदेशी राज्ये व संस्थाने (1883).
10. कलियुग - मुंबईतील आर्य समाजात दिलेले व्याख्यान
11. निबंध संग्रह 12. विचारलहरी 13. विद्यालहरी

इतिहासविषयक ग्रंथ

1. भारतखंडपर्व (1851) 2. पुष्पायन (1851)
3. पानिपतची लढाई (1877) 4. ऐतिहासिक गोष्टी (1877)
5. हिंदुस्थानचा इतिहास (1878)
6. गुजरात देशाचा इतिहास (1881)
7. राजस्थानातील उदयपूरच्या राजपुतांचा इतिहास
8. लंकेचा इतिहास (1888)
9. सुराष्ट्र देशाचा ससाक्ष इतिहास (1891)

वैचारिक ग्रंथ

1. प्राचीन आर्यविद्या व नीति (1877) 2. गीतातत्त्व (1878)
3. आश्वलयन गुह्यसूत्र (1880) 4. समाजकारण 5. शेती
6. होळीविषयक उपदेश 7. जातिभेद (1887)
8. उदारमतवाद 9. धर्म

Telegram: @History4all

Telegram: @History4all

सचिन सर

सभा, समाज

9545600535

- सभा, समाज आणि संघटना
- आत्मीय सभा 1815
- संस्थापक: राजा राममोहन रॉय
- एकेश्वरवादाचा प्रसार करण्यासाठी
- सहकारी: द्वारकानाथ टागोर, आनंद बनर्जी, राजेन्द्रलाल मिश्रा, शंकर घोषाल, राजा कली
- भिन्नभिन्न विषयांवर चर्चा सुरू झाल्या.
- वेदान्तसूत्रे, उपनिषदे यांची बंगाली व इंग्रजी भाषांतरे छापून प्रसृत केली. (प्रसार: इंग्रजीत)
- जेथे एखादी स्त्री सती जात असे, तेथे आपल्या सहकाऱ्यांसह जाऊन तिला परावृत्त करण्याचा प्रयत्न ते करू लागले.

• सतीप्रथेला विरोध

सतीप्रथेला विरोध

1818: जगमोहन रॉय: यांची पत्नी अलकमजिती सती

अव: 18 वय (1813)

बंगाल - राजा राममोहन रॉय

योग्ये - नाना शंकरशेठ

मदास - अय्यर

4 डिसेंबर 1829: सतीप्रथा बंद

बंगालींनी पार्लमेंटला अर्ज केला

संपर्क :- 9545600535 Join Telegram: @History4all

- ब्राम्हो समाज 1828
- 20 द्वारकानाथ टागोर + कालिनाथ रॉय आणि मथुरानाथ मलिक या तीन मित्रांच्या सहकाराने कलकत्ता येथे ब्राह्म समाज स्थापन केली.
- स्थापना: फरेरी रामकमल बोस यांच्या घरी
- समाजाचे भद्रोत्सव आणि माघोत्सव हे सण होते
- 1827: ब्रिटीश इंडिया युनिटेरीयन असोसिएशन स्थापन
- ब्राह्म समाज वा ब्राह्मो समाज म्हणतात.
- पहिले सचिव: ताराचंद चक्रवर्ती
- प्रसन्नकुमार ठाकूर, चंद्रशेखर देव व रामचंद्र विद्यावागीश हे त्यांना येऊन मिळाले
- “एकेश्वरवादांची देणगी” पुस्तक लिहिले
- ऑगस्ट 1828: राजा राममोहन रॉय + महाराजा

- तत्वे:
- मूर्तिपूजेचा विरोध, सामूहिक उपासना, बंधुत्वाची भावना, आत्म्याचे अमरत्व,
- अवतारवादास विरोध, धर्मातील ऐक्य, विश्वबंधुत्व, एकेश्वरवादाचा पुरस्कार
- आहारासाठी येथे कोणत्याही जीवाची हत्या होणार नाही
- मनुष्याला खरेखुरे धर्मज्ञान नैसर्गिक अंतःप्रज्ञेतूनच मिळते.
- उद्दिष्ट:-
- मानवसमाज एकच एक विश्वकुटुंब आहे
- धर्मग्रंथ साक्षात ईश्वरनिर्मित नाहीत,
- सगळे धर्मग्रंथ माणसांनीच निर्मिते आहेत
- सार्वत्रिक एक धर्म निर्माण करणे

• रामचंद्र विद्यावागीश

- ब्राम्हो समाजाचे पहिले “प्रचारक” म्हणून नेमणूक (Resident Supretendant)
- ब्राम्हो समाजाची काही काळ जबाबदारी
- वेदांत व संस्कृत कॉलेजमध्ये शिक्षक
- देवेंद्रनाथ टागोर व बंगाली तरुणांना समाजात येण्यास आवाहन
- बंगालमधील पहिली डिक्शनरी व समाजाचे सचिव
- सर्व सभासद शनिवारी एकत्र येत
- नोव्हेंबर 1830 मध्ये त्यांनी इंग्लंडला प्रयाण (न्यास पत्र लिहिले)
- त्यांनी महाराजा द्वारकानाथ टागोर, कालिनाथ मुनशी आणि स्वतःचा पुत्र राधाप्रसाद यांना ब्राह्मो समाजाचे विश्वस्त म्हणून नेमले
- 1841: राजा द्वारकानाथांचे तरुण पुत्र देवेंद्रनाथ टागोर समाजाचे मुख्य
- 1857: केशवचंद्र सेन हा तरुण मनुष्य ब्राह्मो समाजाला येऊन मिळाले
- 1860: मित्रांची एक संघटना ‘संगत सभा’या नावाने स्थापन केली
- मतभेद : जानवे घालून प्रार्थना करावी, अशा अनेक मुद्यांवर मतभेद होऊन केशवचंद्र सेन आणि त्यांचे सहकारी समाजातून बाहेर पडले
- नोव्हेंबर 1866: ‘भारतवर्षीय ब्राह्मो समाज’ या संस्थेची स्थापना केली.
- 2 गट: ‘आदि ब्राह्मो समाज’ & ‘भारतवर्षीय ब्राह्मो समाज’
- 1869: केशवचंद्र सेन यांनी इंग्लंडला भेट दिली.
- तेथे त्यांचे सुशिक्षित इंग्लिश समाजाकडून फार चांगले स्वागत झाले.
- महाराणी व्हिक्टोरियाची भेट घडून आली.

- इंग्लंडहून परत आल्यानंतर 'द इंडियन रिफॉर्म असोसिएशन' स्थापून समाजसुधारणेची विविध कार्ये सुरू केली.
- आंतरजातीय विवाह आणि विधवाविवाह चे काम
- 1872: 'ब्राह्म मॅरेज ॲक्ट' ब्रिटिश शासनातर्फे संमत करून घेतला
- 1878: नव्या संस्थेची म्हणजे 'साधारण ब्राह्मो समाजा'ची स्थापना केली

- शिवनाथ शास्त्री यांनी या समाजाचे नेतृत्व केले
- भारतीय ब्राह्मो समाजाचेच साधारण ब्राह्मो समाज आणि केशवचंद्र सेनांचा 'नवविधान समाज' असे दोन भाग झाले.
- शिशिरकुमार मित्र: ब्राह्मो समाजाची चळवळ म्हणजे: "First Voice Of Freedom"
- स्त्री-शिक्षणाला प्राधान्य
- कार्यकर्ते: रवींद्रनाथ टागोर, धीरेन्द्रनाथ चौधरी, महेंद्र सरकार, कृष्णकुमार मित्र, सीतानाथ तत्वभूषण, नागेंद्रनाथ चटर्जी
- डिसेंबर 1821: संवाद कौमुदी
- 1822: मीरत-उल-अखबार: फारसी

तत्त्वबोधिनी सभा

- वर्ष: ऑक्टोबर 1839
- संस्थापक: देवेंद्रनाथ टागोर
- पूर्वनाव: तत्वरंजीनी सभा
- 1843: मित्र अक्षयकुमार मित्र यांनी "तत्त्वबोधिनी पत्रिका" सुरू
- ब्राह्म समाजाचे प्रचारक तयार करण्यासाठी "तत्त्वबोधिनी पाठशाळा"

मानवधर्म सभा

- IMP: 1844, दादोबा पांडुरंग, दुर्गाराम मंछाराम
- ठिकाण: सुरत
- सहभाग: दिनमनी शंकर, दामोदरदास, दलपतराम भागुबाई
- 1846: दादोबा मुंबईला, 1852: दुर्गाराम राजकोटला बदली

- तत्वे:
- ईश्वर एकच आहे, जातीभेद पाळू नये
- प्रत्येक व्यक्तीस विचार करण्याचे स्वतंत्र आहे, ईश्वरभक्ती हाच धर्म आहे
- उद्देश: ख्रिस्ती होणाऱ्यांना पुन्हा हिंदू बनवणे
- सभेचा प्रार्थना दिवस: रविवार
- अल्पजीवी सभा ठरली

परमहंस सभा

- 31 जुलै 1849: मुंबई
- पुढाकार: भाऊ महाजन, दादोबा पांडुरंग, भिकोबा चव्हाण, लक्ष्मण हळवे, तु.ता. पडवळ
- मोरोबा विनोबा, आत्माराम तर्खडकर, मदन श्रीकृष्ण, राम बाळकृष्ण जयकर, सखाराम शास्त्री,
- पहिले आणि शेवटचे अध्यक्ष: राम बाळकृष्ण जयकर
- शाखा: पुणे, नगर, रत्नागिरी, सातारा, बेळगाव
- तत्वे:
- मूर्तीपूजा करू नये, जातीव्यवस्था नष्ट,
- विधवा पुनर्विवाह, स्त्री-शिक्षणाला महत्त्व, बहुजन वर्गात शिक्षण प्रसार
- कार्यपद्धती:
- गुप्त शपथ
- जातिभेदाला विरोध
- जेवण- अस्पृश्य, पाव- खिश्चन, पाणी- मुस्लीम
- 1860: सभासदांची यादी चोरीला गेली म्हणून सभा विसर्जित केली
- दादोबांचा "परमहंसिक ब्रम्हधर्म" ओवी ग्रंथ सभेची आठवण होता (20 कविता)
- यात दादोबा "एक जगद्वासी आर्य" टोपणनावाने लिहित
- रामकृष्ण अनंत/गुजाबा जोशी पुणेकर: यांनी सभेवर काव्य लिहून सदस्यांची निंदा केली
- लिहितात: परमहंसांना म्लेच्छांचा सहवास आवडतो (ते गांजा-भांग-ब्रंडी पितात)
- सभासद:
- रामचंद्र गावडे, विष्णुपंत जांबेकर, बाळशास्त्री शिंदे, सखाराम ब्राम्हण, ल.न.जोशी, ना. रा. दातार, काने, बा. अदुरकर, मदन खत्री, भिल चव्हाण, अच्युत हरी, बा.बा.भागवत, करमकर, ना.बा.पटवर्धन, मो. बी. संजगिरी
- बाबा पदमनजी नंतर खिश्चन बनले
- दादोबा "धर्मविवेचन" नावाने हस्तलिखित लिहित
- दादोबांनी धर्मविवेचन व परमहंसिक ब्रम्हधर्म पुस्तके लिहिली
- अपयशाची कारणे:
- भिन्नेपणा, गुप्तता, जातींचा भक्कम पाया, आर्थिक फटका, मर्यादित प्रसार

• प्रार्थना समाज

- 31 मार्च 1867: एकेश्वर उपासक मंडळी: डॉ. आत्माराम पांडूरंग: मुंबई
- प्रेरणा: ब्राम्हो समाजापासून (केशवचंद्र सेन)
- घोषवाक्य: Love of God, in the service of man (रानडे)
- गिरणगावात स्वतःची इमारत बांधली
- हिंदू धर्म सुधारणावादी पंथ म्हणून उदयास आला
- तत्त्व :-
- परमेश्वर एक असून तो विश्वाचा निर्माता आहे. तो निराकार आहे. तो दयाळू आहे. तो सर्वांवर प्रेम करतो.
- सत्य, सदाचार व भक्ती हे परमेश्वराच्या उपासनेचे खरे मार्ग आहेत.
- या मार्गानेच गेल्यानंतर तो प्रसन्न होतो.
- परमेश्वर अवतार घेत नाही.
- त्याने कोणताही धर्मग्रंथ लिहिला नाही.
- मूर्तिपूजा परमेश्वरास मान्य नाही.
- सर्वेशी प्रेमाने राहावे
- **प्रार्थना समाजाचे कार्य**
- न्या. चंदावरकर, आर. जी. भांडारकर (1869) व महादेव गोविंद रानडे (1868) हे प्रार्थना समाजाचे मुख्य आधारस्तंभ होते
- रानडे जुन्या भागवत धर्माची शाखा म्हणत
- प्रार्थना समाजाने अस्पृश्यता निर्मूलन, स्त्रीशिक्षण, विधवा विवाह, आंतरजातीय विवाह इत्यादी क्षेत्रांत बहुमोल कामगिरी केली.
- सिद्धांत: विवेक बुद्धीने जे सत्य आणि पटते त्याचा स्वीकार करावा
- राममोहन आश्रम- मुंबई, पंढरपूर येथे “अनाथ बालकाश्रम” काढण्यात आला.
- स्त्री-शिक्षणासाठी प्रयत्न: सखाराम अर्जुन, प्रतापराव मुजुमदार
- मूर्तीच्यासाठी स्वतंत्र शाळा सुरु केल्या. “आर्य महिला समाज” ही स्त्रियांसाठी कार्य करणारी संस्था चालू करण्यात आली.
- 4 मे 1873 रोजी प्रार्थना समाजाने “सुबोध पत्रिका” हे त्यांचे मुखपत्र सुरु केले होते.
- या मुखपत्रातून सामाजिक व राजकीय विचार मांडले जात होते.
- मजुरीच्यासाठी पहिली रात्रशाळा मुंबईमधील चेऊलवाडी येथे भिकोबा लक्ष्मण चव्हाण यांच्या पुढाकाराने 1876 मध्ये काढण्यात आली होती.
- त्यानंतर मुंबईच्या इतर भागात देखील रात्रशाळा काढण्यात आल्या.
- 1876-77 च्या दुष्काळाच्या वर्षी प्रार्थना समाजाने दुष्काळ पीडितांसाठी महत्त्वपूर्ण कार्य केले होते.
- प्रार्थना समाजाची तत्वे पटवून देण्यासाठी, या समाजाबद्दल लोकांना असलेल्या निरनिराळ्या शंकांचे निरसन करण्यासाठी न्या. रानडे यांनी “एकेश्वरनिष्ठांची कैफियत” हा विचार प्रवर्तक ग्रंथ लिहिला.
- यात तुकारामांचे अभंग होत

- फुलेंची टीका:
- आता आम्हाला ब्राम्हो-प्रार्थना समाज नकोत, पुरे झाले तुमचे छक्के-पंजे, भट धर्माच्या नादी लावण्यासाठी आणि महाम्दि ख्रिस्ती धर्माच्या नालस्त्या करून शेतकऱ्यांची मने क्लृप्त करण्यासाठी हे विविध समाज धूर्त भट-ब्राम्हणांनी स्थापन केले.

• पुणे सार्वजनिक सभा – 1870

- महाराष्ट्रातील एक महत्त्वाची राजकीय संस्था व सनदशीर मार्गाने चळवळ करणारी संघटना
- भारतीय राजकारणात उदारमतवादी अथवा नेमस्त प्रवाह प्रमुख होता
- भारतीय समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी धार्मिक व सामाजिक सुधारणा
- मवाळवादी मार्गाने या सुधारणा व्हाव्यात, यावर त्यांचा भर होता
- उद्देश :-
- पर्वती देवस्थानची व्यवस्था योग्य पद्धतीने व्हावी, पंचकमिटीचा गैरकारभार, आर्थिक भ्रष्टाचार व अंदाधुंदी दूर करणे
- सरकार आणि प्रजा यांच्यातील प्रश्न पत्रव्यवहार, वाटाघाटी इत्यादी मार्गांनी सोडविण्यासाठी
- पुण्यातील 95 प्रतिष्ठित नागरिक या सभेचे सभासद झाले. (व्यवस्थापक मंडळात 17 व्यक्ती)
- प्रत्येक सभासद हा 50 लोकांचा प्रतिनिधी होता. (लेखी पाठींबा)
- 1875: भारतीयांना प्रतिनिधित्व मिळावे यासाठी पार्लमेंटला अर्ज पाठवला
- 1867: पुणे येथे ‘पुना असोसिएशन’ नावाची संस्था सुरु झाली.
- 1870 रोजी ‘सार्वजनिक सभा’ अर्थात ‘पुणे सार्वजनिक सभा’ असे नामांतर झाले.
- सहभाग: शिवराम साठे, सीताराम चिपळूणकर, सदाशिव गोवंडे
- गणेश वासुदेव जोशी उर्फ सार्वजनिक कौका (1828 –1880)
- सहकार्य :- सिताराम हरी चिपळूणकर यांचेही प्रारंभीपासून
- पहिल्या सभेत सभेचे जे अधिकार मंडळ नेमण्यात आले
- अध्यक्ष : श्रीमंत श्रीनिवास पंत प्रतिनिधी (औंध संस्थान)
- उपाध्यक्ष : श्रीमंत चिमणाजी रघुनाथ पंतसचिव (भोर), श्रीमंत रामचंद्र अप्पासाहेब जमखिंडीकर, श्री. निळकंठ माधवराव पुरंदरे, श्रीमंत धुंडीराज चिंतामण पटवर्धन सांगलीकर, श्रीमंत विनायक अप्पासाहेब कुरुंदवाडकर, श्रीमंत माधवराव बल्लाळ फडणीस मेणवलीकरपुणे सार्वजनिक सभेचे अध्यक्षपद भूषविलेल्या मान्यवरांत लोकमान्य टिळक, लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख, महर्षी अण्णासाहेब पटवर्धन, ल. ब. भोपटकर, कृष्णाजी लक्ष्मण नूलकर, दा. वि. गोखले, विष्णू मोरेश्वर भिडे, गणपतराव नलावडे, रं. बा. फडके, पोपटलाल शहा, अंड. पुरुषोत्तम डावरे, पुरुषोत्तम गणेश मोडक, अरिवद आळेकर ह्यांचा समावेश आहे
- 1871: न्या. महादेव गोविंद रानडे, सभेच्या कार्याची धुरा दोन दशके सभेचे नेतृत्व व मार्गदर्शन केले. त्यांच्या कार्यकाळात सभेला राष्ट्रीय स्तरावरील एका राजकीय संस्थेचे स्वरूप प्राप्त झाले
- 1890: गोपाळ कृष्ण गोखले हे पुणे सार्वजनिक सभेचे चिटणीस झाले
- वैशिष्ट्य:- ब्राह्मण, सरदार, जमीनदार, इनामदार, व्यापारी, सेवानिवृत्त सरकारी अधिकारी, वकील व शिक्षक या पेशांतील व्यक्ती सभेचे काम पाहत.

- सभेत 6 उपाध्यक्ष, 5 चिटणीस व व्यवस्थापन मंडळात 17 व्यक्ती होत्या
- 2016: सभेच्या इतिहासात प्रथमच मीरा पावगी या महिला अध्यक्ष झाल्या.
- 1873: आर्थिक पाहणीचे निष्कर्ष, पुस्तक
- 1873: अर्थव्यवहाराविषयी नेमलेल्या समितीसमोर साक्ष देण्यासाठी सभेने बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशनच्या सहकार्यानि फर्दुनजी नवरोजी यांना लंडनला पाठविले.
- 1874: बंगालमधील दुष्काळग्रस्तांना मदतनिधी
- ब्रिटिश पार्लमेंटमध्ये हिंदी जनतेचे प्रतिनिधी असावेत, असा अर्ज पार्लमेंटच्या सभासदाकडे पाठविला.
- 1 जानेवारी 1877: दिल्ली दरबार, सार्वजनिक काका+9 प्रतिनिधी पाठविले
- शाखा : वाई, सातारा, कराड, भिवंडी, ठाणे, नाशिक, अहमदनगर, सोलापूर, बार्शी, भुसावळ, पाचोरा, धुळे व धारवाड
- 1880: सार्वजनिक काका यांचे निधन
- 1895: टिळक, न्या. रानडे व गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्यात मतभेद झाल्याने सभेत फूट
- 2/3: कोकणस्थ चित्पावन यांचा दबाव गट सुरु
- 1896: ब्रिटिशांनी सभेची मान्यता रद्द केली
- 1873: शेतकरी आर्थिक पाहणी
- 1874: गिरणा, पांजरा नदीला पूर: 3000 मदत
- बॉम्बे असोसिएशनला 2500 ची मदत
- पार्लमेंटच्या फायनान्स कमिटीसमोर साक्ष देताना फार्दुनजी नौरोजी यांना मदत
- 1875: सातारा-पुणे-नगर-नाशिक-सोलापूर सावकाराविरुद्ध बंड
- दुष्काळ समिती "केडी" समोर काकांची साक्ष
- 1878: "द ब्रवार्तली जर्नल ऑफ द पुना सार्वजनिक सभा"
- संपादक: सीताराम हरी चिपळूणकर
- सभेने: सुरेंद्रनाथ बनर्जी व एस के घोष यांना मानपत्र दिले
- फुलेंनी "सार्वजनिक भटसभा" म्हटले
- बडोदा: मल्हारराव गायकवाड यांना मदत

■ स्त्री विचारवती सभा 1871

- संस्थापिका: सरस्वतीबाई (सार्वजनिक काका यांच्या पत्नी)
- उद्देश:
- जातीभेदाला विरोध करण्यासाठी
- हळदी-कुंकू समारंभ आयोजन

■ सत्यशोधक समाज 24 सप्टेंबर 1873

- स्थापना: रामचंद्र झावरे यांच्या घरी
- प्रेरणा: संत कबीरांचा "बीजक" ग्रंथ, ज्ञानगिरी बुवा, वज्रसूची ग्रंथ
- उपस्थित सदस्य: कृष्णराव भालेकर, रामशेट उरवणे, रामचंद्र भालेकर, धोंडीराम कुंभार, बापू हरी शिंदे, ज्ञानगिरी बुवा, ज्ञानोबा झगडे, तुकाराम पिंजण, कालेवार, गोवडे, ग्यानोबा ससाणे
- पहिले अध्यक्ष: महात्मा फुले
- कोषागार: रामशेट उरवणे
- कार्यवाहक: नारायण गोविंद कडलक
- घोषवाक्य:- सर्वसाक्षी जगत्पती त्याला नकोच मध्यस्ती
- प्रमाण ग्रंथ: सार्वजनिक सत्यधर्म
- प्रतिज्ञापत्र: नारायणराव कडलक, शाहीर धोंडीराम

■ तत्वे:

- कोणताही धर्मग्रंथ ईश्वरनिर्मित नाही
- कर्मकांड, जप, पुनर्जन्म पिळवणूकीची साधने आहेत
- माणसांना त्यांच्या गुणांनी महत्व प्राप्त व्हावे ना जातीने
- ईश्वर एकच आहे तो निराकार आहे (निर्मिक)
- भक्ती करण्यास माणसांना मध्यस्थांची गरज नसते
- कोणीही पूजा-भक्ती-प्रार्थना करू शकतात
- सर्व मानव परमेश्वराची लेकरे आहेत
- परमेश्वर अवतार घेत नाही

■ शपथ:

- सर्व मानव एकाच देवाची लेकरे आहेत, धार्मिक विधीच्या वेळी मी मध्यस्थ ठेवणार नाही, माझ्या मुलामुलींना सुशिक्षित करेन.
- मी इंग्रजी सत्तेशी एकनिष्ठ राहीन
- राजकीय विषय वर्ज्य असे
- सदस्य होण्यासाठी "बेल भंडारा" व "कबीरांच्या विप्रमतीचे" वाचन करावे
- बैठक: रविवारी (डॉ. गावडे यांच्या घरी)
- 1893: सासवड: परिषद: अध्यक्ष: सावित्रीबाई फुले

■ कार्य

- समाजाने लोक शिक्षणाबरोबर शेतकऱ्यांची जमीनदार सावकार यांच्या मगरमिठीतून सुटका केली
- दीनबंधू मित्र वगैरे वृत्तपत्र मासिकातून शेतकऱ्यांची गार आणि मांडणी
- शेतकऱ्यांचा आसूड मधून महात्मा फुले यांनी शासनाच्या नजरेस कृषी वर्गाचे दुःख दाखवून दिले त्यामुळेच डेक्कन एग्रीकल्चर रिलीफ एक्ट संमत झाला
- 1877: त्यात दीनबंधू वृत्तपत्रांनी गिरणी कामगारांची स्थिती सुधारण्याचा प्रयत्न केला
- 1880: पासून नारायण मेघाजी लोखंडे यांनी दीनबंधू मधून प्रश्न तयार केले
- 1884: बॉम्बे मिल हॅन्ड असोसिएशन

सचिन सर

सभा, समाज

9545600535

• महत्वाचे

- कार्यासाठी रामचंद्र मंसाराम धावटे नाईक यांची इमारत 10रु भाडे
- निर्मिका चा धर्म सत्य आहे एक, भांडणे अनेक कशासाठी हा विचार महात्मा फुले यांनी यावेळी मांडला
- सत्यशोधक समाजाने गुलामगिरी विरुद्ध आवाज उठविला न्यायाची व सामाजिक पुनर्रचनेची मागणी केली
- सत्यशोधक समाजातर्फे पुरोहिताशिवाय विवाह लावण्यास सुरुवात केली त्यांनी मराठीत मंगलाष्टके रचली
- समाजाचे सातारा, कोल्हापूर बालेकिल्ले होते

• पहिले 3 विवाह:

- सीताराम आल्हाट व राधाबाई निमकर
- ज्ञानोबा ससाणे व काशीबाई शिंदे
- बालाजी डुंगरे पाटील यांच्या मुलाचा (शिवनेरी पायथा-ओतूर)
- समाजाने लावलेली लम कायदेशीर असावी असा सल्ला "राघवेंद्रराव रामचंद्रराव" यांनी दिला
- समाजाने गंजपेटे "सावतामाळी फ्री बोर्डिंग" सुरु केले
- समाजाची पहिली शाळा: "भिलार" येथे
- 1875: अध्यक्ष: विश्राम घोले झाले

• नामांतर:

- 24 मे 1891: सत्यशोधक समाजाचे नामांतर "सत्यधर्म समाज" केले
- अध्यक्ष: विश्राम रामजी घोले
- सचिव : हरिचंद्र नवलकर
- भालेकर व ना. म. लोखंडे यांनी कामावर बहिष्कार
- सत्यशोधक शब्द "बाबा पदमनजी" कडून आला

• समाजाचे अधिवेशने / संमेलने

- स्थापना 1873 मध्ये झाली मात्र समाज अधिवेशनाची सुरुवात 1911 पासून झाली
- 1911: समाजाचा ठराव मान्य झाला
- 1911 पासून एक 2007 पर्यंत समाजाची एकूण 35 अधिवेशने झाली
- 17 एप्रिल 1911: पहिले अधिवेशन: ठिकाण: पुणे, बाटलीवाला थिएटर, भवानीपेट
- अध्यक्ष: स्वामी रामय्या व्यंकय्या अय्यावारू (सत्यसमाज नाव सुचवले)
- 1912: दुसरे अधिवेशन: अध्यक्ष: संतूजी लाड, ठिकाण: नाशिक
- सत्यशोधक समाजाचे पहिले ज्यु गृहस्थ: इल्लैया सालोमन

• समाजाचा झेंडा मिरवणूक:

- 1885: गुडीपाडव्याच्या दिवशी पुण्यात
- नियोजन: कृष्णराव भालेकर
- सहभाग: महात्मा फुले, न्या. रानडे, घोले, गोवंडे,
- विसर्जन: डॉ. सदोबा गावडे यांचा वाडा
- भाषण: रामय्या व्यंकया

■ कोल्हापूर सत्यशोधक समाज स्थापना

- ठिकाण:- कोल्हापूर (दिगंबर जैन बोर्डिंगचा "चतुराबाई हॉल")
- दिनांक:- 11 जानेवारी 1911
- प्रेरणा: शाहू महाराज
- कार्यक्रमाचे अध्यक्ष: परशुराम इनामदार
- अध्यक्ष:- भास्करराव जाधव
- उपाध्यक्ष:- अण्णासाहेब लठ्ठे
- कार्यवाह:- हरिभाऊ चव्हाण
- उपस्थित: गोविंदराव जाधव, विठ्ठलराव ढोणे, श्रीपतराव चव्हाण
- कारण: वेदोक्त प्रकरण

■ समाजाचे प्रसारक:

- 1873: मुंबईत शाखा: अय्यावारू व्यंकया: 17रु देणगी

■ आर्य समाज

- आर्य समाजाचे संस्थापक स्वामी दयानंद यांचा जन्म 1824 मध्ये गुजरातमधील टंकारा मध्ये झाला.
- त्यांचे मुळ नाव मूळशंकर हे होते.
- 1846: त्यांनी लहानपणीच घरदार सोडून संन्यास घेतला.
- 15 वर्षे ते सतत भटकत राहिले.
- संस्कृतचे अध्ययन व ज्ञानप्राप्तीसाठी निरनिराळ्या ठिकाणी प्रवास करीत असताना त्यांची मथुरा येथे स्वामी विरजानंद सरस्वती नावाच्या एका अंध पंडिताशी 1860 मध्ये गाठ पडली.
- 1860-63: मथुरेतील अंध साधू विरजानंद यांचे शिष्यत्व पत्कारून तीन वर्षे हिंदू धर्माचा अभ्यास केला
- केशवचंद्र सेन यांच्या सांगण्यावरून हिंदी भाषेतून धर्मप्रसार सुरु केला
- 10 एप्रिल 1875: मुंबई येथे आर्य समाजाची स्थापना
- 1877: लाहोर येथे आर्य समाजाची शाखा स्थापन केली
- स्वामी दयानंदानी सर्व धर्मांचा तुलनात्मक अभ्यास साधन या 'सत्यार्थप्रकाश' या ग्रंथांची रचना केली
- विवाह वय: B-25, G-16 असावे सांगितले

■ आर्य समाजाबद्दल

- वेद हेच हिंदूंचे खरे धर्मग्रंथ आहेत
- ईश्वर एकच असून तो निर्गुण, निराकार आहे
- चातुर्वर्ण्य हे जन्मसिद्ध नसून गुणकर्मावर आधारित असावेत
- परमेश्वराच्या शुद्ध स्वरूपाचे ज्ञान वेदांत असून वेदाध्ययन हे प्रत्येक हिन्दुमात्राचे कर्तव्य आहे
- भगिनी निवेदिता यांनी 'लढाऊ हिंदू धर्म' या शब्दात आर्य समाजाची प्रशंसा केली आहे

- स्वामी दयानंदांची सुधारणा कार्य
- देशात अनेक ठिकाणी 'संस्कृत पाठशाळांची' स्थापना
- लाहोर येथे पाश्चात्य शास्त्रे व संस्कृती यांचा अभ्यास करण्यासाठी 'इंडियन अकॅडमी' ही संस्था स्थापन केली
- गुरुकुल पद्धतीच्या शिक्षणसंस्था स्थापन केल्या
- स्त्रिया व शुद्र यांना वेदाभ्यासाचा अधिकार दिला
- 1883: विषप्रयोगमुळे निधन
- स्वामी दयानंदांच्या मृत्युसमयी आर्य समाजाच्या शंभराहून अधिक शाखा देशात स्थापन झाल्या होत्या

• परोपकारिणी सभा

- 16 ऑगस्ट 1880
- प्रचारासाठी व जनतेच्या मदतीसाठी
- सुरुवात: मेरठ मध्ये
- ठिकाण: उदयपुर
- मुख्यालय: अजमेर
- प्रमुख: लाला मुलराज
- मंत्री: लाला रामशरणदास
- सदस्य: ऑलकॉट, ब्लावाटस्की
- 'वेदांकडे चला' रूढीबद्ध उपासनेच्या विळख्यातून हिंदू धर्माला वाचविण्यासाठी स्वामी दयानंदांनी आपल्या धर्मबोधनांना वेदांकडे चला हा आदेश केला
- आर्य समाजाच्या इतर सुधारणा
- आर्य समाजाचे कार्यकर्ते लाला हंसराज यांनी लाहोर येथे 'दयानंद एंग्लोवैदिक कॉलेज' स्थापन केले
- परधर्मात गेलेल्या हिंदूंना पुन्हा हिंदू धर्मात आणण्याची 'धर्मशुद्धीची' क्रांतिकारी चळवळ आर्य समजाने राबविली
- स्वामी श्रद्धानंद यांनी कांग्री येथे 'गुरुकुल' ही संस्था स्थापन केली

• आर्य समाजाचे तत्वज्ञान व कार्य

- ईश्वर निर्गुण व निराकार आहे.
- या समाजास बहुदेवता वाद व मूर्तिपूजा मान्य नाही.
- आर्यसमाज वेद प्रामाण्यावर भर देतो
- मानव धर्माचे आचरण करून मोक्ष मिळवता येतो.
- ईश्वर हा सच्चिदानंद स्वरूप आहे.
- आर्य समाज वेद प्रामाण्यावर भर देतो.
- सत्य ग्रहणास तत्पर पाहिजे
- ज्ञानाचा मूळस्रोत ईश्वर आहे
- सर्वांची प्रेमाने व न्यायाने वागावे

• महत्वाच्या व्यक्ती

- सम्युअल स्टोक्स, महम्मद उमर, मौलाना हुसेन
- लाला लजपतराय, स्वामी श्रद्धानंद, बिपिनचंद्र पाल
- लाला मुन्शीराम, लाला देवराज, लाला हंसराज
- लोकहितवादी, न्या. रानडे

- आर्यधर्म परिषद
- 14 डिसेंबर : नवसारी आर्यधर्म परिषदेचे अध्यक्ष
- 6 ते 8 मार्च 1920: भावनगर येथे आर्य धर्म परिषदेचे अध्यक्ष.

■ थिऑसॉफिकल सोसायटी 1875

- थिऑसॉफिकल सोसायटी आणि सोफिया म्हणजे ज्ञान
- भारतीय संस्कृती आणि विचारसरणी यांचा प्रभाव पडलेल्या पाश्चात्य विद्वानांनी थिऑसॉफिकल सोसायटी स्थापन केली
- न्यूयॉर्क शहरात मॅडम ब्लाव्हाटस्की (रशियन) आणि कर्नेल हेन्री स्टील आलकॉट (अमेरीका) यांनी भारतात येण्याची विनंती केली
- 1879: भारतात आले
- ऑलकॉट हे स्वामी दयानंद सरस्वती यांच्या कार्याने फार प्रभावित झाले
- दयानंद सरस्वती यांच्या बरोबर कार्य केले.
- ब्लाव्हाटस्की आणि ऑलकॉट या दोघांनी लोकांच्या मनावरील ख्रिश्चन धर्माचा प्रभाव कमी करण्याचा प्रयत्न केला.
- 1886: दोघांनी मद्रासजवळ अडयार येथे थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या मुख्य कार्यालय स्थापन केले.
- 1907: ऑलकॉट यांच्या मृत्यूनंतर थिऑसॉफिकल सोसायटीचे अध्यक्षपद श्रीमती अॅनी बेझंट यांच्याकड गेले
- सुरुवातीपासून अॅनी बेझंटचा ख्रिश्चन धर्मावर विश्वास नव्हता
- भारतीय राजकारणात प्रवेश करण्यापूर्वी बेझंट बाईनी धार्मिक व शैक्षणिक क्षेत्रात फार मोलाची कामगिरी बजावली.
- बनारस येथे स्वतःचा पैसा खर्च करून स्वतःच्याच इमारतीत त्यांनी सेंट्रल हिंदू कॉलेजची स्थापना केली
- कॉलेज त्यांनी पंडित मदन मोहन मालवीय यांच्या हाती सोपविले.

■ रामकृष्ण मिशन 1896

- 1896: स्वामी विवेकानंद
- रामकृष्ण परमहंसाचे जिवन विचार व कार्य या गोष्टी या मिशनचा आत्मा आहे
- मनुष्याचे एकमेव ध्येय परमेश्वर प्राप्तीचे असेले पाहिजे ही प्राप्ती अध्यात्म वादाच्याय मार्गाने होऊ शकेल

• डेक्कन सभा 1896

- स्थापना: 31 ऑक्टोबर 1896
- कारण: सार्वजनिक सभा टिळकांकडे गेल्याने
- अध्यक्ष: रानडे
- सचिव: गोखले

• भारत सेवक समाज

- हिंद सेवक समाज : 'सर्वेन्ट्स ऑफ इंडिया सोसायटी'
- उद्घाटक: शिवराव हरी साठे
- स्थापना : 12 जून 1905
- मुखपत्र: हितवाद (इंग्रजी)
- उभारणी: पु. सा. सभेचे सचिव आबासाहेब साठे व शिवराम हरी साठे यांनी
- उपस्थिती: गोखले, अ.वि. पटवर्धन, नरेश द्रविड
- संबंधीत व्यक्ती : M.R. जयकर, ठक्कर बाप्पा, GK देवधर, V श्रीनिवास शास्त्री, काकासाहेब लिमये, ना.म.जोशी, कुंजरू, वझे, ए.डी. मणी, ना.म.जोशी,
- उद्देश्य : देशसेवेसाठी प्रचारक तयार करणे,
- साम्राज्यअंतर्गत स्वराज्य व देशबांधवांची उन्नती
- भारतीयांना घटनात्मक संरक्षण मिळवून देणे.
- शाखा : मुंबई, नागपूर, मद्रास, अलाहाबाद, कटक, अंबाला.
- नौरोजी यांनी गोखलेंना मदत केली
- समाजातर्फे गोखले इंग्लंडला (मोर्ले-मिंटो)
- गांधीजींनी समाजाचे अध्यक्ष होण्याची इच्छा व्यक्त केली
- फिरोजशाहा मेहता यांना सेवक समाजाची कल्पना आवडली नव्हती

- 1851: रहनुमाई सभा - नौरोजी
- 1848: ज्ञान प्रसारक सभा - नौरोजी, लाड
- 1882: आर्य महिला समाज - पं. रमाबाई
- 1896: डेक्कन सभा - न्या. रानडे
- 1905: तरुण ब्रम्हो समाज (अस्तिकांचा संघ) - वि.रा. शिंदे
- 1924: बहिष्कृत हितकारिणी सभा - डॉ. आंबेडकर
- 1949: सर्वोदय समाज - विनोबा भावे
- 1955: भारत कृषक समाज - डॉ. पंजाबराव देशमुख
- 1956: अखिल भारतीय साधू समाज - तुकडोजी महाराज

MPSC

गट ब व गट क
परीक्षांकरिता सर्व विषयांचा
समावेश असणारी

AGGREGATE BATCH 2025

सुरुवात

सोमवार, 10 फेब्रुवारी 2025

वेळ : सकाळी 9:30 वाजता

- ▶ मराठी
- ▶ इतिहास
- ▶ राज्यव्यवस्था
- ▶ इंग्रजी
- ▶ भूगोल
- ▶ सामान्य
- ▶ अंकगणित
- ▶ सांख्यिकी
- ▶ विज्ञान
- ▶ बुद्धिमत्ता
- ▶ अर्थव्यवस्था
- ▶ चालू घडामोडी

या सर्व विषयांचे सखोल व
परीक्षाभिमुख मार्गदर्शन

टीम बी. एन. अकॅडमी

ऑफलाईन

इंदुलाल कॉम्प्लेक्स,
शास्त्री रोड, नवी पेठ, पुणे

☎ 75 17 34 58 10

ऑनलाईन

AMOL PATIL
हे APP वरून

डाऊनलोड करा

☎ 81 80 029 385

HISTORY

By Sachin Gulig

संपूर्ण इतिहास

Online Batch

प्राचीन

मध्ययुगीन

आधुनिक

महाराष्ट्राचा

समाजसुधारक

Batch जॉईन करण्यासाठी

App Download करा

History By Sachin Gulig

Contact

9545600535

History4all

सचिन गुळीग

MA, Mphil, NET, PhD(A)

मार्गदर्शकाचे मत

मी सचिन गुळीग तुमच्याशी फक्त इतिहास विषयामुळे जोडलो असलो तरी माझा प्रमुख उद्देश तुम्ही सर्वजन आदर्श अधिकारी व्हावे हा असेल.

या प्रवासात माझ्याकडून जमेल तेवढी, पाहिजे तशी माझ्याकडून मदत करण्याचा सर्वोत्तम प्रयत्न राहिल, फक्त तुम्ही तुमचे कष्ट कमी पडू देऊ नका.

मी माझ्या आयुष्यात खूप कष्ट केले, आणि प्रामाणिक मेहनतीमुळे अविरत कामामुळे इथपर्यंत पोहचलो आहे. मी स्वतःसाठी एक सर्वोत्तम उदाहरण बनण्याचा नेहमी प्रयत्न करतो.

माझे काम मला यशाच्या एका वेगळ्याच उंचीवर नेऊन ठेवणार हे निश्चित मात्र या प्रवासात तुम्ही सोबत आहात याचा मनस्वी आनंद.

तुम्ही करत असलेले काम नेहमी सर्वोत्कृष्ट करण्याचा प्रयत्न करा. त्यासाठी “History4all” व “History By Sachin Gulig” कडून नेहमी शुभेच्छा असतीलच.....!!

तुमच्या प्रत्येक यशात मी सोबत असेन.

तुमचा मार्गदर्शक मित्र

Sachin

